

Punem țara înainte de orice, datoria înainte de propria persoană, suntem mândri știind că tot ceea ce facem este pentru România!

(Deviza Serviciului de Informații Externe)

PERISCOP

Anul XIV, nr. 4/56, octombrie-decembrie 2021

**Publicație trimestrială a Asociației Cadrelor Militare
în Rezervă și în Retrageră din Serviciul de Informații Externe**

CONSULTANȚI:

Prof. dr. Ilie BĂDESCU – membru corespondent al Academiei Române

Conf. dr. Mihai MILCA – membru al conducerii Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România

Jurnalist - Dan ANDRONIC

COLEGIUL DE REDACȚIE:

Redactor-șef: I. Popa

Redactor-șef adjunct: A. Botez

Membri: C. Biriș, I. Constantin,
I. Gatea, D. Ionescu,
M. Manea, I. Pavel

Grafica: D. Roșu

SUMAR

EDITORIAL

- **Patriot român și cetățean european pag. 6**
Din totdeauna, referirile la Patrie, Onoare, Sacrificiu, Patriotism te duc cu gândul la Armată și, în general, la toți cei care au jurat să-și apere țara chiar cu prețul vieții lor. (Al. Omeag)

SERVICII SECRETE

- **Spionaj și contraspionaj pe mapamond pag. 8**
 - Un nou schimb de „amabilități” între Alaința Nord-Atlantică și Federația Rusă; ● Contraspionajul israelian are un nou șef; ● Serviciile secrete poloneze – filială a CIA; ● Spionajul rus și remodelarea culturală a Crimeei; ● Marele joc afgan: India și Pakistan aruncă în luptă serviciile secrete; ● SPP-ul rus alimentează rezerva de cadre a Kremlinului; ● Președintele Lukașenko nemulțumit de activitatea propriului aparat de securitate; ● Iran: reforma serviciilor secrete și de securitate; ● Spionajul japonez în sprijinul economiei. (Al. Omeag)
- **Cârțița KGB din cabinetul ministrului francez al apărării pag. 17**
Lăsând la o parte cooperarea în lupta antiteroristă, care s-a dovedit deseori eficientă și benefică, serviciile secrete ale Franței și Federației Ruse sunt angrenate într-un joc permanent de-a șoarecele și pisica! (G. Iordache)
- **Magicianul Harry Houdini și CIA pag. 20**
Celebrul magician nu a fost un spion de genul lui James Bond, ci mai degrabă un observator, care a transmis informațiile confidențiale în posesia cărora a intrat. (A. Fărașu)
- **Arta pierdută a spionajului american pag. 23**
Discretă, cu o structură flexibilă și relativ imună la presiunile politice, Agenția Centrală de Informații a fost menită să spună puterii adevărul și nu ceea ce ar fi vrut să audă. (P. Mărculescu)
- **Saga defectorilor (VI) pag. 29**
O poveste cu „tigri”, „prinți” și turnuri de jad. (M. Milca)

CULTURA DE SECURITATE, CULTURA POLITICĂ

- **77 dintre cele mai mari mituri legate de spionaj pag. 31**
Serviciile secrete sunt instituții, au resurse financiare și de personal limitate, sunt dependente de guvernele lor și nu reușesc niciodată cu

adevărat să țină secrete toate secretele pe care le cunosc. (M. Iordănescu)

- **Tainele NKVD nu ies la lumină pag. 35**
Arhivele FSB conțin procese-verbale ale ședințelor neînregistrate ale „troicilor speciale” ale NKVD, cu numele celor reprimăți, care ar putea clarifica numărul real al victimelor Marii Terori. (I. Românu)
- **Filajul – arma secretă a structurilor de forță pag. 38**
Filajul este utilizat cu predilecție de către serviciile de spionaj, dar și de structuri specializate ale Poliției judiciare, pentru urmărirea unor indivizi periculoși pentru societate, de la infractori de drept comun și până la spioni sau corupții cu „gulere albe”. (I. Tudoran)
- **40 de ani de la proclamarea legii marțiale în Polonia. pag. 45**
Comunist convins, Nicolae Ceaușescu era îngrijorat de evenimentele din Polonia, dar și de conceptele liderului sovietic Mihail Gorbaciov privind transparența (glasnost) și restructurarea - perestroika. (I. Constantin)
- **Remilitarizarea spionajului afectează CIA pag. 51**
Asistăm la o formă de remilitarizare a activităților de intelligence, în care CIA este, practic, prinsă între ciocan (NSA) și nicovală (Pentagon), ultimele furnizând din ce în ce mai multe informații, din domenii tot mai sensibile. (G. Bărbulescu)

ANALIZE POLITICO-STRATEGICE

- **Republica Moldova în marș spre Europa pag. 57**
La trei decenii de la proclamarea independenței, Republica Moldova se află în marș accelerat spre integrarea europeană. Calea va fi lungă, dar drumul ales este cel corect. (I. Popa)
- **Orientul Mijlociu – Butoiul cu pulbere al omenirii pag. 61**
Înțelegerea profundă a proceselor din regiune nu se poate baza pe împărțirea în tabere rigide, în care interesele părților nu se vor suprapune niciodată în întregime și niciun actor nu va miza cu adevărat pe bunele intenții ale celuilalt. (M. Petre)
- **Războiul cibernetic, arma viitorului pag. 66**
Asistăm la o adevărată cursă pentru stăpânirea spațiului cibernetic, care tinde să fragilizeze forța de disuasiune a armamentului chimic, biologic, radiologic și chiar nuclear. (A. Isac)
- **Noul Drum al Mătăsii – Rețeta Chinei pentru cucerirea lumii pag. 72**
 - Istoria revine în actualitate
 - Capcana creditelor avantajoase
 - Corupția la nivel înalt
 - Proiecte sensibile, interese ascunse*Occidentul rezistă cu greu avansurilor Chinei. (P. Mărculescu)*
- **Repoziționarea alianțelor militare? pag. 78**
Începutul unui nou capitol în schimbarea poziționării strategice a SUA, bazate pe necesitatea de a menține atât descurajarea, cât și adâncimea apărării în mai multe părți ale lumii. (A. Botez)

- **Lupta cu iredentismul revizionist maghiar – frontul slovac pag. 87**
Guvernul de la Bratislava monitorizează cu atenție și reacționează cu fermitate la acțiunile iredentiste și revanșarde ale actualei guvernări de la Budapesta. (A. Balogh)

MEMORIALISTICĂ, CONSEMĂRI, DEZBATERI

- **Dialogul Ceaușescu–Carter: A treia vizită de stat în SUA pag. 90**
La zece zile de la sosirea ministrului de externe israelian la București (2-5 aprilie 1978), Nicolae Ceaușescu traversa Atlanticul pentru o nouă vizită de stat în SUA (12-17 aprilie 1978). (I. Popa)
- **Nu te voi uita, Ierusalime! (IV) pag. 107**
Multe grupuri erau cu preoți în frunte, iar altele erau conduse de ghizi laici locali, care agitau deasupra capului fanioane sau steaguri tricolore.. (I. Ioniță-Colentina)

MOZAIC CULTURAL

- **Lección de istorie și manual de jurnalism pag. 113**
Presa - unul dintre marile bastioane ale libertății – nu va putea fi niciodată îngrădită decât de guverne despotice. (Al. Omeag)
- **Din ziare adunate... pag. 115**
 - Campania împotriva Bisericii Ortodoxe Române; ● Limba română – averea românilor și firea lor; ● Una caldă, una rece. (P. Neghiu)

CUVÂNT DE ÎNVĂȚĂTURĂ

- **Cultul celor adormiți în Domnul pag. 120**
După numărul celor cinci simfuri date de Dumnezeu omului, cinci sunt căile pe care ni le arată Sfânta Scriptură: calea morții, a vieții, judecării, osândei veșnice și cea a slavei dumnezeiești. (M. Vîrtejanu)

DIN ACTIVITATEA ASOCIAȚIEI pag. 124 (Biroul executiv al ACMRR)

EDITORIAL

PATRIOT ROMÂN ȘI CETĂȚEAN EUROPEAN

Alexandru Omeag

Considerat altădată ca o virtute republicană, **patriotismul începe să devină o noțiune desuetă, pe care omul de rând o poartă încă în inimă, dar de care, din păcate, politicienii își aduc aminte doar când se confruntă cu electoratul**, tot mai confuz și dezamăgit de prestațiile acestora. **În alegeri** (locale, parlamentare, prezidențiale și, mai nou, europarlamentare), **toți candidații** – de la stânga la dreapta – **vibrează de patriotism, de sentimente de iubire necondiționată față de neam și țară...**, pe care le uită însă odată instalați în fotoliile confortabile ale puterii aleșilor neamului.

În debutul acestui secol, **noțiunea de patriotism pare a fi resuscitată în majoritatea statelor lumii**, de la „America first” sau „Mama Rusia”, până la „prin noi înșine”, de care epigonii liberali de pe malurile Dâmboviței au cam uitat, sau sloganul populist al anilor '90, „noi nu ne vindem țara”!

În Federația Rusă, patriotismul a căzut în desuetudine după destrămarea fostului Imperiu Sovietic, noțiunea fiind asociată în mentalitatea colectivă cu ideologia comunistă. După venirea la putere a lui Vladimir Putin, patriotismul a încetat să mai fie stigmatizat, revendicarea acestuia fiind în prezent o postură aproape obligatorie în spațiul public, un mod de a dobândi legitimitate și recunoaștere în fața semenilor.

În Occident, patriotismul, în sensul larg cunoscut de toată lumea, legat îndeobște de un spațiu geografic, cultural și spiritual comun s-ar dori înlocuit cu ceea ce unii politologi europeni numesc „**patriotismul constituțional**”, cu referiri la deja eșuatul Proiect al unei Constituții europene. Este o idee periculoasă, care riscă să ducă Uniunea Europeană pe o cale greșită, atingând latura afectivă și sensibilă a noțiunii tradiționale de patriotism.

Pentru că, orice s-ar zice, **mândria națională este încă vie la toate popoarele Europei Unite, care nu pot fi convinse ușor că propriile lor interese ar putea fi apărute mai bine în comun decât de fiecare stat în parte**. Uniunea Europeană are nevoie, mai mult ca oricând, de patrioți și lideri naționali puternici care, dând la o parte perdeaua de fum a „suveranității limitate”, vor înțelege că **un adevărat patriot român, francez, polonez sau altul este, în același timp, un bun patriot european**.

A venit timpul **să armonizăm identitatea națională și respectul între popoare cu ideile proiectului european**. Pentru a ajunge aici, patriotismul ar

trebui să-și recapete valențele nobile și altruiste care l-au consacrat, ca premise esențiale pentru o viitoare Europă unită, puternică și prosperă.

Din totdeauna, **referirile la Patrie, Onoare, Sacrificiu, Patriotism te duc cu gândul la Armată și, în general, la toți cei care au jurat să-și apere țara chiar cu prețul vieții lor.** La fel gândesc și acționează, credem, toți cetățenii României, pentru care mândria de a munci, conviețui și apăra împreună integritatea și suveranitatea națională este, probabil, chiar definiția patriotismului modern! **A fi mândru că ești cetățean român nu înseamnă că îți negi originile de sânge** (român, evreu, sas, maghiar, turc, armean, sârb etc.), ci că iubim cu toții la fel de mult și necondiționat țara în care nu am ales să ne naștem, dar căreia îi suntem recunoscători pentru tot ce ne-a dat.

Să fii patriot nu înseamnă să pretinzi că țara ta este mai bună sau mai puternică decât altele, chiar dacă inima ți-ar spune altceva. Dar, dacă o asemenea mândrie se bazează numai pe faptul că **noi, ca români, suntem moștenitorii uneia dintre cele mai vechi civilizații, nu vom ajunge niciodată să progresăm: trebuie să transmitem o astfel de comoară** – așa cum spunea cândva Ștefan cel Mare și Sfânt - **urmașilor noștri și urmașilor urmașilor noștri, în veacul vecilor. Amin!**

SERVICII SECRETE

SPIONAJ ȘI CONTRASPIONAJ PE MAPAMOND

Alexandru Omeag

UN NOU SCHIMB DE „AMABILITĂȚI” ÎNTRE NATO ȘI RUSIA

La 6 octombrie 2021, *Alianța Nord-Atlantică a anunțat expulzarea a 8 membri ai staff-ului Misiunii Militare de Legătură a Federației Ruse la Bruxelles*, care, în realitate, erau *ofițeri de intelligence sub acoperire diplomatică*. Totodată, NATO a eliminat alte două poziții din organigrama Misiunii ruse, care urmau a fi completate la finele acestui an, reducând astfel numărul personalului diplomatic la 10 membri, din cei 20 existenți.

Misiunea a fost înființată în 1997, ca un „mecanism de consultare, cooperare, decizii și acțiuni comune (...) între NATO și Federația Rusă”. Staff-ul inițial era de 30 diplomați, dintre care 10 au fost expulzați în 2018, ca măsură de retorsiune după tentativa de otrăvire a lui Seghei Skripal (Salisbury – Marea Britanie).

La reciprocitate și mai mult decât atât, Ministerul rus al Afacerilor Externe a anunțat „suspendarea activității Misiunii Militare de Legătură a NATO la Moscova și retragerea acreditărilor întregului staff”. Eventualele comunicări urgente între cele două părți vor fi asigurate de ambasadorul rus la Bruxelles.

CONTRASPIONAJUL ISRAELIAN ARE UN NOU ȘEF

La 13 octombrie a.c., *directorul Agenției de Securitate a Israelului* (contraspionajul, mai cunoscut sub acronimul *Shin Bet*) Nadav Argaman a fost înlocuit cu **Ronen Bar**, într-un moment în care serviciul de informații interne al statului evreu, serios îngrijorat de spionajul cibernetic, preferă să apeleze mai degrabă la noile tehnologii, decât la munca tradițională cu agenți clasici.

Ronen Bar și premierul Naftali Bennett.

Cu o experiență îndelungată în munca operativă din Shin Bet, Ronen Bar va trebui să se aplece mai mult asupra spionajului efectuat de grupările palestiniene, îndeosebi de Mișcarea Hamas, cea care de altfel **a dezvăluit presei identitatea noului patron al contraspionajului**. Și asta fără a neglija problema menținerii unor punți de legătură în materie de securitate cu Autoritatea Națională Palestiniană, în pofida deselor provocări lansate de oamenii lui **Majed Faraj**, șeful Securității Preventive din Cisiordania.

Noul șef al contraspionajului se va confrunta, desigur, și cu alte provocări, cum ar fi, de exemplu, creșterea violențelor în rândul comunității arabe israeliene (**peste 100 de crime de la începutul anului!**), sau revigorarea activității Comitetului menit să armonizeze misiunile Shin Bet cu cele ale Poliției.

**

Născut în anul 1965, Ronen Bar a făcut parte din Sayeret Matkal, unitatea de elită a Forțelor de Apărare a Israelului (1983-1987), la fel ca și **David Barnea**, instalat în fruntea Mossad la 1 iunie 2021. Intrat în Shin Bet (1991), Ronen Bar a lucrat majoritatea timpului în Departamentul Operațiuni, pe care l-a condus începând cu anul 2005, fiind responsabil cu monitorizarea facțiunilor palestiniene violente din Cisiordania și Fâșia Gaza.

A întrerupt o perioadă activitatea în Agenția de Securitate a Israelului pentru a studia **științele politice la Universitatea din Tel Aviv și Administrație publică la Harvard**, după care **a revenit în Shin Bet ca Director al Departamentului de Resurse Umane. Din anul 2018, a devenit numărul 2 în contraspionajul israelian.**

SERVICIILE SECRETE POLONEZE – FILIALĂ A CIA?

Timp îndelungat, **structurile poloneze de intelligence au funcționat ca „un adevărat adjunct al Agenției Centrale de Informații”**, susține **John Pomfret** în cartea sa **„Din Varșovia, cu dragoste: Spionii polonezi, CIA și realizarea unei alianțe puțin probabile”** (SUA, octombrie 2021), din care reținem:

♦ construirea unei relații extrem de importante între Agenția Centrală de Informații și Comunitatea poloneză de intelligence a început în primăvara anului 1990, când **prima întâlnire dintre cele două părți a fost antamată în urma vizitei neașteptate a unor oficiali CIA la Ambasada Poloniei din Portugalia**. Un an mai târziu, o echipă de ofițeri ai spionajului polonez a reușit să exfiltreze 6 funcționari guvernamentali americani care rămăseseră în Bagdad, în timp ce Statele Unite pregăteau lansarea ofensivei militare pentru eliberarea Kuweitului;

♦ treptat, dar în ritm alert, **relațiile dintre CIA și structurile poloneze de intelligence au dobândit un „caracter special”**, iar Rezidența (Stația) CIA din Varșovia orchestra un **val de operațiuni comune**, cum ar fi, de exemplu, cooperarea dintre ofițerii de caz americani și polonezi în diferite zone sensibile de pe mapamond. S-a format **„o legătură de sânge”** între cele două servicii, iar **„ofițerii americani ai CIA cutreierau neînsoțiți prin sediul central al Agenției de Informații Externe a Poloniei”**;

♦ *spionajul polonez dispunea de evaluări și prognoze din „unele dintre cele mai periculoase zone din lume și acces în țări în care prezența americană era nedorită, cum ar fi Coreea de Nord sau Cuba”*. De altfel, în anii 2000, Agenția Centrală de Informații *a decorat mai mulți ofițeri polonezi* de intelligence cu Legiunea de Merit, cea mai înaltă distincție militară americană acordată cetățenilor din afara SUA. Medalii de acest gen au fost conferite, de exemplu, echipei de spioni polonezi care au colectat probe de aer din apropierea laboratoarelor nucleare iraniene;

♦ *relațiile dintre structurile de informații externe americane și poloneze nu au fost însă întotdeauna liniștite*. După atacurile teroriste din 11 septembrie 2001, *Polonia a găzduit o parte din faimoasa rețea globală de „închisori secrete*, unde teroriștii erau deținuți, interogați și chiar maltratați”. CIA *„a ținut locațiile închisorilor departe de ochii autorităților poloneze*, angajându-se în schimb să păstreze discreție în legătură cu rolul fostei țări comuniste în această controversată schemă.

Promisiunea nu a fost însă onorată, iar *Polonia nu a fost eliminată de pe lunga listă a țărilor care au găzduit închisori secrete ale CIA”*.

SPIONAJUL RUS ȘI REMODELAREA CULTURALĂ A CRIMEEI

Vizita la Simferopol – inima Crimeei – a Directorului Serviciului de Informații Externe al Federației Ruse (SVR), Serghei Narîșkin, acompaniat de Vladimir Medinski, consilier pentru cultură al președintelui Vladimir Putin (11 octombrie a.c.), *a provocat un disconfort major contraspionajului ucrainean*, preocupat să monitorizeze orice mișcare a rușilor în peninsulă.

Motivul oficial al vizitei l-a constituit dezvelirea statuii fostului „illegal” rus *Dmitri Bistroletov*, amplasată în Piața Păcii, care în viitor va purta numele acestui spion. Iritarea autorităților de la Kiev crește în intensitate, pe măsură ce, *pas cu pas, majoritatea bulevardelor și străzilor din Simferopol capătă numele unor foști ofițeri sovietici din KGB sau Armata Roșie*.

Născut în 1901 într-un cătun din Crimeea, *Dmitri Bistroletov a intrat în structurile sovietice de informații în 1924, fiind recrutat de rezidența de la Praga a OGPU* (succesoarea CEKA și predecesoarea KGB), care i-a oferit un post în ambasadă. Un an mai târziu, a fost chemat la Moscova, unde Artur Artuzov, șeful contraspionajului sovietic, *i-a propus să activeze în clandestinitate*, statut pe care l-a avut până în anul 1954, când *a fost condamnat la 15 ani închisoare pentru „colaborare cu servicii secrete străine”*. Ulterior, a activat într-un Institut de Cercetări Medicale, fiind permanent supravegheat de KGB.

În vara acestui an, jurnalistul rus *Ivan Prosvetov* (un apropiat al spionilor de la Iasenevo – Cartierul general al SVR) a publicat o biografie romanțată a fostului ilegal sovietic (*„Recrutorul. Istoria adevărată a legendarului ilegal Bistroletov”*), care abundă în epitete și superlative demne de o cauză mai bună:

„medic, avocat, pictor, scriitor, vorbitor a 22 de limbi străine (...), unul dintre cei mai remarcabili spioni ai secolului XX”.

**

De reținut că statuia **a fost comandată și plătită de Societatea Istorică Rusă, prezidată discret chiar de Serghei Narîșkin**, un ONG înființat în 2016, cu preocupări în reabilitarea (cosmetizarea) prestigiului unor personaje istorice, inclusiv al unor cadre din fostele structuri sovietice de informații și securitate.

MARELE JOC AFGAN: INDIA ȘI PAKISTAN ARUNCĂ ÎN LUPTĂ SERVICIILE SECRETE

Observatori avizați ai scenei politice internaționale susțin că disputele tradiționale indo-pakistaneze ar fi intrat într-o nouă etapă, după instalarea guvernului taliban din Afganistan. La summitul Organizației pentru Cooperare de la Shanghai (care a avut loc la Dușanbe, la 17 septembrie), cât și de la tribuna Adunării generale a Națiunilor Unite (o săptămână mai târziu), delegațiile Indiei și Pakistanului au schimbat replici dure, pe fondul politicilor diferite adoptate față de evoluția raportului de forțe interne din Afganistan.

Premierul indian Narendra Modi se află într-o situație sensibilă, după prăbușirea regimului afgan al președintelui fugar Ashraf Ghani, pe care l-a susținut mult timp, văzând în această opțiune o modalitate de a contracara acțiunile guvernului de la Islamabad și ale temutului serviciu de informații pakistanez, Inter-Services Intelligence (ISI). Preluarea de către talibani a puterii de la Kabul forțează guvernul de la New Delhi să adopte o nouă strategie afgană, în cadrul căreia serviciile secrete ar urma să joace un rol esențial.

Sfătuit de apropiații săi, **premierul Narendra Modi preconizează să implice mai activ serviciul indian de spionaj**, Research & Analysis Wing (RAW), pentru a încerca să aducă la un numitor comun forțele anti-talibane tadjice, hazaras, uzbece și chiar turkmene. Se are în vedere folosirea a două dintre cele mai ofensive formațiuni de comando ale RAW, respectiv CIT-X (Counter Intelligence Team-X), centrată pe Pakistan și CIT-J (Counter Intelligence Team-J), responsabilă cu anihilarea grupărilor islamiste pakistaneze și afgane, printre care și filiale ale Al-Qaida.

Cele două comandouri, cărora li se vor alătura, probabil, și unii dintre foștii ofițeri ai defunctei Direcții Naționale de Securitate din Afganistan, ar urma să se antreneze într-o viitoare bază a RAW din apropierea capitalei tadjice Dușanbe, președintele Emomali Rahmon fiind cunoscut pentru ostilitatea declarată față de talibani.

De altfel, **Samat Goel, patronul RAW**, care a făcut parte din delegația indiană la summitul Organizației pentru Cooperare de la Shanghai, s-a folosit de această „umbrelă” pentru a se întâlni cu omologul său tadjik, generalul-colonel **Saimumin Iatimov, președintele Comitetului de Stat pentru Securitate Națională, dar și cu Serghei Narîșkin, directorul Serviciului de Informații Externe al Federației Ruse**. Analistii vorbesc deja despre o potențială alianță tripartită Moscova-Dușanbe-New Delhi, dar și despre avertismentele liderilor

talibani, care amenință cu reactivarea mișcărilor tadjice, loiale actualei puteri de la Kabul, printre care **Partidul Renașterii Islamice și Opoziția Unită din Tadjikistan**, ambele recunoscute pentru relațiile strânse întreținute cu Al-Qaida.

În pofida apropierii evidente dintre serviciile secrete de la Islamabad și noii stăpâni de la Kabul, **creșterea influenței componentei pakistaneze a talibanilor** (susținătoare a jihadiștilor Statului Islamic din Khorasan-EPIK, cea mai extremistă și violentă grupare din Afganistan) **nu este deloc pe placul conducerii ISI**, preocupată să-și revadă strategia. Mișcarea Talibanilor din Pakistan (Tehrik-i-Taliban Pakistan, TTP) și-a reînnoit alianța cu EPIK, responsabil pentru atacul sângeros din 8 octombrie într-o moschee din Kunduz, după cel precedent de la Aeroportul din Kabul.

Un prim pas în acest sens este reprezentat de anunțul premierului **Imran Ahmed Khan Niazi** privind posibila amnistiere a tuturor militanților TTP dispuși să predea armele și să respecte Constituția Republicii Islamice a Pakistanului. Până în prezent însă, talibanii **pakistanezi au refuzat orice compromis**, atitudine care, în opinia ISI, ar fi fost determinată de **agenți ai Research & Analysis Wing, interesați de destabilizarea regimului de la Islamabad**, în contextul redefinirii jocului afgan.

Dar, **alianța dintre TTP și EPIK îngrijorează inclusiv noua putere de la Kabul**, preocupată de spirala violențelor interne. Mollahul **Abdul Haaq Wathiq, noul șef al serviciilor de securitate talibane**, a recunoscut de altfel că Statul Islamic din Khorasan și-a reactivat celulele adormite din Afganistan și că preconizează atacuri împotriva oficialilor și forțelor de ordine autohtone, dar și pakistaneze.

În opinia unor experți militari, **creșterea capacităților operaționale ale EPIK este favorizată de existența unor agenți ai RAW infiltrați în Statul Islamic din Khorasan, cooptarea unor ofițeri din fostele structuri de intelligence ale președintelui Ashraf Ghani și slăbiciunea dispozitivului de securitate al autorităților talibane**.

SPP-UL RUS ALIMENTEAZĂ REZERVA DE CADRE A KREMLINULUI

În ultimii ani, **Serviciul Federal de Protecție de la Kremlin** (Federalnaia Slujba Obranî - FSO) a primit noi responsabilități de la președintele Vladimir Putin, dar și resurse financiare deosebite, care au trezit invidia celor din Serviciul de Informații Externe (spionajul) și Serviciul Federal de Securitate (informațiile interne). Nu atât atribuțiile sporite și logistica de excepție preocupă însă SVR și FSB, cât avansarea spre vârful puterii a unor cadre provenite din FSO, care **devine astfel o „trambulină politică” pentru viitorii siloviki ai Rusiei**, iar exemplele de acest caz devin tot mai frecvente.

La 8 octombrie 2021, **Dmitri Mironov** (53 de ani), fost ofițer în Serviciul Prezidențial de Protecție (structură specială a FSO, care asigură paza liderului de la Kremlin), adjunct al ministrului de interne și ex-gubernator de Iaroslav, a fost „uns” **consilier al președintelui Vladimir Putin**, responsabil cu soluționarea unor

probleme extrem de sensibile. Ca președinte al **Comisiei pentru politica de personal în Parchete și organele de aplicare a legii**, are putere de decizie în ce privește demiterea, promovarea, mutarea sau prelungirea mandatelor de procuror, aceleași prerogative fiind valabile și în cazul serviciilor de securitate.

Fostul ofițer FSO va participa totodată la ședințele **Comisiei pentru combaterea corupției** și la alte asemenea structuri instituționalizate. Mai mult, proaspătul consilier prezidențial a „moștenit” de la predecesorul său și președinția **Comisiei interministeriale de asigurare a echipamentelor telefonice pentru comunicații guvernamentale**. În această calitate, va supraveghea achiziția și mentenanța canalelor de comunicare securizate, mai puțin sistemul telegramelor cu circuit restrâns.

Cazul lui Dmitri Mironov nu este singular. Acum câțiva ani, **Aleksei Diumin**, fosta gardă de corp a președintelui Vladimir Putin (pe care l-ar fi salvat din ghearele unui urs!), a urcat rapid în carieră: Serviciul Prezidențial de Protecție, GRU (spionajul militar), șef de Stat Major al Forțelor Terestre etc.,etc.,etc., numit **Guvernatorul regiunii Tula**.

Tot din FSO a provenit și **Evgheni Zinicev**, unul apropiat al președintelui Putin, ajuns să conducă diverse structuri teritoriale de intelligence, a fost guvernator și, în final, la conducerea **Ministerului Situațiilor de Urgență**. A murit la 8 septembrie a.c., „în exercițiul funcțiunii”, provocând emoție și tristețe la Kremlin.

PREȘEDINTELE LUKAȘENKO NEMULȚUMIT DE ACTIVITATEA PROPRIULUI APARAT DE SECURITATE

1). Într-o ședință cu ușile închise, desfășurată la 18 octombrie 2021 într-o locație necunoscută de lângă Minsk, **șeful statului belarus a adus critici dure comandanților structurilor de informații și securitate, acuzând lipsa de rezultate palpabile în ceea ce privește menținerea ordinii publice și reacțiile palide ale contraspionajului față de agresivitatea serviciilor secrete occidentale**. Lukașenko le-a cerut „sporirea semnificativă a capacităților de luptă împotriva terorismului, extremismului și a oricăror **operațiuni psihologice care ar putea afecta imaginea regimului și încrederea populației în instituțiile statului**”.

Liderul de la Minsk a criticat îndeosebi activitatea KGB autohton, dar și a unor structuri moștenite tot de la defuncta Uniune Sovietică, cum ar fi **Grupul Alfa**, sau forțele speciale ale KGB (**Speznaz**), comandate de **Serghei Zubkov**, trupele **Omon**, ale Miliției, însă a atribuit o mare parte din vina degradării climatului social-politic intern „**amestecului serviciilor de spionaj străine**”. De altfel, dictatorul de la Minsk și-a avertizat structurile de informații și securitate că acestea ar pregăti **o lovitură de stat în Belarus**, folosind prilejul Referendumului constituțional anunțat pentru primăvara anului viitor.

O asemenea retorică, inspirată de Moscova, a fost preluată și de Ivan Tertel, președintele KGB, obsedat de „**revoluțiile colorate**” care amenință statele vecine Federației Ruse, după cea a „**trandafirilor**” (Georgia-2003), „**portocalie**” (Ucraina-2004), sau cea a „**lalelelor**” din 2005 din Kîrghîzstan.

2). **Lukașenko jr. își plasează hocheiștii în serviciul de pază al tatălui președinte.** „Prințul-moștenitor” din Belarus, **Dmitri Lukașenko**, jucător de hochei (acum, în timpul liber), **și-asumat rolul de „selecționar” al gorilelor din Serviciul Prezidențial de Securitate-SPS**, „lotul” avut la dispoziție fiind format din **foști sportivi de performanță**. Unii dintre aceștia, care s-au remarcat prin loialitatea verificată în timp față de șeful statului și familia sa, sunt protejați și apoi promovați, așa cum s-a întâmplat recent cu **Nikolai Shkred**, fost dublu campion mondial de sambo, numit **adjunct al Șefului SPS**. Nikolai Shkred și Dmitri Lukașenko evoluează împreună ca apărători în echipa de hochei pe gheață „Scutul”, a clubului sportiv prezidențial, condus chiar de fiul cel mare al dictatorului.

În septembrie 2021, un alt sportiv de performanță, **Dmitri Bascov**, a demisionat subit din funcția de Președinte al Federației Naționale de Hochei pe gheață, fiind **numit de către Aleksandr Lukașenko în Sfatul Republicii** (Senatul belarus). Cel în cauză se află de mult timp în apropierea șefului statului (au jucat hochei împreună) și este **antrenorul personal al lui Nikolai Lukașenko, mezinul președintelui**.

De notat că **Sfatul Republicii are puterea** de a numi diverși oficiali guvernamentali, **de a-l pune sub acuzare pe președinte** și de a accepta sau respinge legile adoptate de Camera Reprezentanților. Este și unul dintre motive, dacă nu primul, pentru care șeful statului insistă să-și plaseze oameni de încredere în Camera superioară a Adunării Naționale.

**

Serviciul Prezidențial de Securitate moștenește o parte dintre prerogativele fostului KGB sovietic și misiunile speciale ale Grupului Alfa, fiind condus de **Dmitri Șakarev** și compus din angajați de mare încredere. Aceștia constituie **„prima și cea mai sigură centură de securitate”** din jurul șefului statului, tot mai suspicios și temător după protestele interne din august 2020 și izolarea internațională în formă continuată.

IRAN: REFORMA SERVICIILOR SECRETE ȘI DE SECURITATE

La scurt timp după preluarea prerogativelor de șef al statului, deși puțin familiarizat cu jocurile structurilor de intelligence, **noul președinte iranian Ebrahim Raïssi și-a propus să accelereze reforma serviciilor de informații și securitate**, ideea de bază fiind **creșterea rolului Pasdaranilor (Corpul Gardienilor Revoluției Islamice – CGRI) în coordonarea și supervizarea întregului aparat al structurilor de forță**.

Dintre cele 16 servicii secrete, președintele Raïssi a ales să înceapă cu cel mai important, respectiv **Ministerul Informațiilor** (VAJA, urmașul VEVAK), preconizând epurări masive printre cei peste 5.000 de agenți, cei disponibilizați urmând a fi relocați în diverse instituții administrative descentralizate. Procedând astfel, noul președinte are în vedere **două obiective majore: a).** combaterea corupției din diferitele structuri centrale și locale ale administrației de stat și **b).**

aducerea de „sânge proaspăt” în VAJA, în special din rândul studenților de la Școala religioasă Haqqani din Qom și universitățile iraniene ultraconservatoare.

Primul pas a fost făcut deja, prin ***destituirea lui Mahmud Alavi, aflat din 2013 la conducerea Ministerului Informațiilor, și înlocuirea sa cu Esmail Khatib***, aflat anterior la comanda structurii de intelligence a regiunii Qom. Vor urma și alte schimbări, toate sub supravegherea Pasdaranilor, însărcinați să verifice loialitatea întregului aparat al VAJA, chiar dacă Ministerul Informațiilor se subordonează Consiliului Suprem de Securitate Națională, care răspunde în fața „Biroului 1”, aflat sub autoritatea directă a ghidului suprem, ***Ayatollahul Ali Khamenei***.

Mizând tot pe loialitatea și devotamentul Corpului Gardienilor Revoluției Islamice, ***președintele Ebrahim Raissi a operat schimbări și în componența echipelor de negociatori a dosarului nuclear iranian***, urmărind creșterea ponderii Pasdaranilor în gestionarea unor probleme sensibile legate de securitatea națională: Șeful Serviciului de Informații al CGRI, ***Hossein Taeb***, a fost desemnat să supravegheze întreaga problemă nucleară, noul șef al echipei de negociatori este ***Ali Bagheri***, adjunct al ministrului de externe, iar actualul vicepreședinte ***Mohamed Eslami*** a fost numit în fruntea Organizației iraniene pentru Energie Atomică.

Structurile de informații și securitate de la Teheran sunt preocupate și de acțiunile extremiste ale membrilor Partidului Democratic din Kurdistanul Iranian (PDK-I), concentrați în Irak, aproape de granița iraniană, aflați în conflict cu Pasdaranii de peste 40 de ani. Tirurile de artilerie și atacurile cu drone lansate periodic de Corpul Gardienilor Revoluției Islamice asupra taberelor PDK-I din Irak riscă să sporească asperitățile dintre Teheran și Bagdad.

SPIONAJUL JAPONEZ ÎN SPRIJINUL ECONOMIEI AUTOHTONE

Telecomunicațiile, investițiile străine și securitatea economică reprezintă principalele provocări ale guvernului de la Tokyo, care este tot mai îngrijorat de ofensiva comercială a Beijingului și preocupat să reducă dependența de importurile chineze, paralel cu apropierea de aliații tradiționali ai Japoniei. De exemplu, în ultimii ani, autoritățile nipone au ajuns la un acord cu SUA și Australia pentru ***blocarea accesului companiei Huawei la proiecte privind implementarea rețelelor 5G***, construirea unui cablu submarin spre Insula Palau, sau dezvoltarea lanțului de aprovizionare care să lege Japonia de India și Australia.

Strategia guvernului nipon are în vedere ***protejarea industriilor de vârf împotriva achizițiilor străine, inclusiv cele ale companiilor americane, britanice sau franceze***, fiind elaborată deja o listă cu domeniile sensibile în care investițiile externe vor fi atent monitorizate.

Un sprijin substanțial pe această linie se așteaptă și din partea unor ***firmе de securitate conduse de foști angajați ai structurilor nipone de intelligence***. La

finele lunii august a.c., **Shigeru Kitamura**, *fostul șef al Naichō*, spionajul japonez, **Consilier pentru Securitate Națională** al ex-premierului Shinzo Abe, abia retras din structurile nipone de intelligence, a pus bazele companiei **Kitamura Economic Security**, firmă specializată în acordarea de consultanță în materie de securitate economică.

Acesta urmează exemplul predecesorului său, **Sohotaro Yachi**, consilier pe probleme de protecție cibernetică al concernelor Fujitsu (IT și comunicații), **Kajima** (construcții) și **TMI Associates** (asistență juridică) și președinte al **Centrului Fujitsu pentru Studiul Viitorului**, un think-tank al grupului, dedicat dezvoltărilor geopolitice și tehnologice.

CÂRTIȚA KGB DIN CABINETUL MINISTRULUI FRANCEZ AL APĂRĂRII

Gheorghe Iordache

Cu mijloace și metode din ce în ce mai sofisticate, care amintesc de agresivitatea KGB din epoca Războiului Rece, cele două structuri de intelligence ale Federației Ruse cu competențe în străinătate (Serviciul de Informații Externe – SVR și GRU – spionajul militar) sunt tot mai active în Franța, unde încearcă să-și apropie (recruteze) oameni de afaceri, diplomați și chiar militari. Lăsând la o parte cooperarea în lupta antiteroristă, care s-a dovedit deseori eficientă și benefică, contraspionajul francez și serviciile secrete ale Kremlinului sunt angrenate într-un joc permanent de-a șoarecele și pisica.

**

Gafă diplomatică sau semnal de avertizare?

Asemenea concluzii alarmante, împărtășite de mulți experți politico-militari de pe malurile Senei, au fost reiterate recent chiar de una dintre cele mai autorizate voci ale spionajului francez, **Bernard Bajolet**, *fostul patron al Direcției Generale pentru Securitate Externă – DGSE.*

Bernard Bajolet

Jean-Yves Le Drian

Astfel, în cadrul unui documentar cu tema „**Putin, stăpânul jocului**”, difuzat la 17 octombrie a.c. de postul de televiziune **France 5**, fostul Director al DGSE a fost întrebat, printre altele, despre **existența unei „cârțițe” infiltrate de GRU în 2017, chiar la cabinetul Ministrului Apărării de la acea vreme, Jean-Yves Le Drian, actualul ministru al Afacerilor Externe.** Răspunsul nu a lăsat loc de niciun dubiu: „**Da, când eram Director general al securității externe, am informat executivul (...) În anii precedenți se considera că totul s-a terminat, că după Războiul Rece nu avea rost să pierdem timpul căutând spioni, care nu mai existau (...) prioritatea devenise lupta împotriva terorismului, însă vedem bine că activitățile de spionaj nu au încetat niciodată!**”

A doua zi, însă, **fostul patron al spionajului francez**, într-o scrisoare trimisă Agenției France Presse, **a revenit asupra afirmațiilor inițiale** cu privire la „cârțița” GRU, precizând că nu a vrut nicidecum să reacționeze la un caz particular și nici să menționeze un minister anume, ci a dorit doar să sublinieze intensitatea activităților de spionaj desfășurate împotriva Franței de către puterile străine, printre care și Rusia, precum și importanța responsabilităților în materie de contraspionaj conferite serviciilor de informații.

„În niciun caz – insistă Bernard Bajolet – răspunsul meu nu poate fi interpretat ca o confirmare a supozițiilor moderatorului privind existența unui agent străin la cabinetul unui anumit ministru din acea perioadă”.

La rândul său, ex-ministrul apărării a precizat că, **„în niciun moment, cabinetul Le Drian nu a fost pus în dificultate”** și s-a arătat **„surprins neplăcut de declarațiile cuiva care știe bine că asemenea gen de afaceri sunt clasificate(...) În fond, contraspionajul francez – o competență pe care DGSE nu o are – lucrează în mod remarcabil și știe cum să dejoace tentativele puterilor străine de a se apropia de sferele puterii!”**

Nu iese fum, fără foc!

Afirmațiile unui diplomat care a condus patru ani destinele spionajului francez, chiar retractate imediat, îndeamnă la o reflecție mai profundă și, fără să vrem, ne duc cu gândul la o maximă celebră din „Roșu și Negru”: Qui s'excuse s'accuse ! Și câtă dreptate avea marele Stendhal, pentru că **iată ce încearcă să ascundă de fapt Bernard Bajolet.**

În perioada noiembrie 2016 – ianuarie 2017, **structura de contraspionaj a DGSE a procedat la o „supraveghere apropiată” a unui diplomat rus, despre care avea semnale coerente că ar fi, în realitate, ofițer GRU.** În această vastă și complexă operațiune, DGSE a beneficiat de suportul de specialitate al **Direcției de Informații și Securitate a Apărării**, ambele structuri de intelligence fiind sub umbrela aceluiași minister.

Declanșarea operațiunii de monitorizare avea la bază informații conform cărora **„diplomatul” rus recrutase o „cârțiță”** (un ofițer superior!!!) **chiar de la cabinetul ministrului Apărării de la acea dată, Jean-Yves Le Drian.** Spionul rus se întâlnea cu ofițerul francez în afara cadrului oficial, pentru a primi diferite documente referitoare la unele reuniuni ministeriale.

Într-o primă fază, spionul GRU părea interesat doar de **„aspecte generale privind politica oficială a Franței față de relațiile cu țările din Estul Europei”** și, de aceea, cadrele DGSE au trebuit să stabilească **„dacă ofițerul francez, un vorbăreț înăscut, era sau nu conștient că depășise limita unei simple prietenii dezinteresate cu un interlocutor care îi precizase că este diplomat rus”.**

După cinci luni de investigații amănunțite, **la 24 martie 2017, DGSE a elaborat un raport confidențial, pe care Bernard Bajolet, șeful spionajului, aflat la sfârșit de mandat, l-a prezentat Procurorului Republicii, François Molins, de la Tribunalul de Înalță Instanță din Paris, invocând un articol din Codul de procedură penală: „...orice autoritate legală, ofițer sau funcționar**

public care, în exercitarea atribuțiilor de serviciu, ia cunoștință de o crimă sau de un delict major, este obligat să informeze imediat Procurorul Republicii”.

Procedând astfel, Bernard Bajolet a considerat că scandalul de spionaj nu va fi mușamalizat de autoritatea tutelară a DGSE, iar imaginea lui Jean-Yves Le Drian, atunci în fruntea Ministerului Apărării, cu care era în relații de prietenie, va fi protejată, pentru a nu-i afecta cariera politică.

Urmare a acestui demers, **în aprilie 2017, Secția antiterorism a Tribunalului din Paris a deschis o anchetă preliminară pentru „colaborare cu o putere străină, culegerea de informații în favoarea unei puteri străine și comiterea crimei de trădare”.** Cei doi magistrați specializați în problematica antiteroristă - **Nathalie Pouxet Jean-Marc Herbaut** – însărcinați cu soluționarea cazului, au primit o serie de informații sensibile, după care **peste întreaga afacere s-a așternut tăcerea. Cât despre „diplomatul” rus...acesta a părăsit discret Parisul, cu destinația Moscova.**

**

Bernard Bajolet, 71 de ani, diplomat de carieră și ambasador în țări cu risc sporit de securitate (Iordania, Bosnia și Herțegovina, Irak, Algeria și Afganistan), a fost **primul Coordonator Național pentru Informații** (numit în 2008 de Nicolas Sarkozy) și **Director al DGSE** (11 aprilie 2013 – 21 mai 2017). După ieșirea la pensie, **s-a retras la Castelul său din Ouge en Haute-Saône**, unde s-a refăcut câțiva ani și a început să-și scrie memoriile, consemnate deja într-o primă carte de succes: **„Amintiri din Orient. Soarele nu mai răsare de la Est”.**

Recent, fostul patron al spionajului francez **a revenit în activitate**, de data aceasta în sectorul privat, ca **membru în Consiliul de Orientare Strategică al Companiei „Amarante”**, societate care asigură protecție de securitate în zone sensibile. Cu un efectiv de 1.500 de angajați, firma a integrat numeroși militari, îndeosebi din forțele speciale, polițiști și personal civil (ingineri, psihologi, economiști etc.), însă **este pentru prima oară când o companie cu profilul menționat reușește să atragă în rândurile sale un fost șef al serviciilor secrete.**

HARRY HOUDINI și CIA

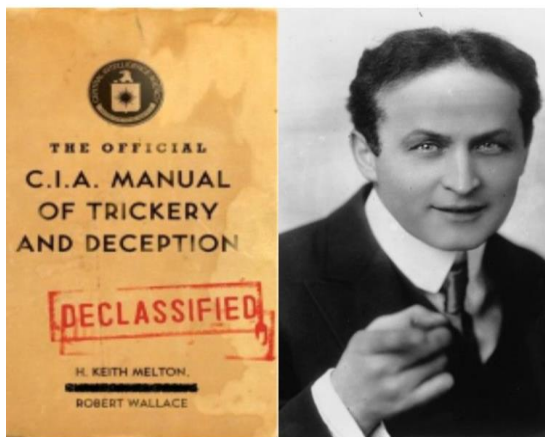
Alecuș Fărău

Cel mai faimos magician din lume, Harry Houdini, un expert al evadărilor spectaculoase și un maestru iluzionist, a lăsat, după moartea sa prematură în Ziua de Halloween a anului 1926, o bogată moștenire în domeniul artelor oculte. Pentru mulți ar fi surprinzător să afle că tehnicile de magie ale lui Houdini au influențat generații de ofițeri americani de intelligence, astfel că nu este de mirare faptul că un fost director adjunct al CIA a practicat...magia! Dar, a fost Houdini mai mult decât un personaj influent? A fost atras cumva și de arta spionajului? A fost sau nu spion? Răspunsuri parțiale la asemenea întrebări dificile ar putea fi găsite citind un material publicat la 29 octombrie 2021 pe pagina de web a Agenției Centrale de Informații – CIA.

*

Magie și spionaj la CIA

Pentru a răspunde măcar la o parte dintre aceste întrebări, ar trebui să clarificăm mai întâi misterul manualelor de magie ale primului expert al CIA în domeniu, John Mulholland, din păcate dispărute din arhivele de la Langley. „Magia și spionajul sunt, cu adevărat, arte înrudite”, scria fostul director adjunct al CIA McLaughlin, el însuși magician amator, în prefața cărții „*The Official CIA Manual of Trickery and Deception*” (Manualul oficial al CIA despre trucuri și înșelăciuni) de **H. Keith Melton** și **Robert Wallace**.

Această carte, realizată pe baza a două ghiduri de instruire de mult pierdute, menite să-i învețe pe ofițerii Agenției cum să integreze elemente ale profesiei de magician în operațiunile clandestine, a dezvăluit că legătura CIA cu lumea magiei este veche de zeci de ani.

În anii 1950, ca parte a proiectului **MK-Ultra** (n.n. - studiu de cercetare privind controlul minții), Agenția l-a angajat pe magicianul **John Mulholland**

pentru a preda tinerilor ofițeri tehnici de înșelăciune adecvate domeniului, cum ar fi contrabanda cu bunuri în Germania de Est, pe timpul Războiului Rece, în vehicule care semănau cu cutiile magice folosite în numerele de iluzionism din spectacole. Ca parte a contractului său, Mulholland a pregătit două manuale de instruire; „*Câteva aplicații operaționale ale artei înșelăciunii*” și „*Semnale de recunoaștere*”. În 1973, când **directorul de atunci al CIA, Richard Helms, a ordonat distrugerea tuturor documentelor asociate cu programul MK-Ultra**, se credea că manualele au dispărut pentru totdeauna.

Dar, în 2007, în timp ce parcurgea câteva documente, **Robert Wallace**, fost director al Biroului de Servicii Tehnice al CIA, a descoperit referințe la manuale și a găsit copii de proastă calitate ale fiecăruia, care scăpaseră de tocător.

Considerând că manualele merită să fie publicate integral, Wallace a discutat cu un istoric al spionajului, colecționarul **Keith Melton**, pentru a realiza „*The Official CIA Manual of Trickery and Deception*”, care includea ilustrații ale tehnicilor de înșelăciune scenice, cum ar fi trecerea lui Harry Houdini printr-un perete.

De fapt, multe dintre tehnicile magice de evadare ale lui Houdini sunt analizate acum în manuale declasificate, deoarece acestea au influențat generații de ofițeri pentru misiuni clandestine, precum gadgeturile de spionaj, la modă în timpul Războiului Rece. Dispozitivele de camuflare, precum monedele magice și pantoful gol *Mokana*, folosite de Houdini pentru a-și ascunde instrumentele de evadare, deveniseră populare printre spioni în perioada Războiului Rece.

Chiar și Oficiul Serviciilor Strategice, predecesorul CIA în anii celui de-al Doilea Război Mondial, s-a inspirat din Houdini când a creat instrumente minuscule de reflecție precum oglinda, folosite pentru prima dată de magician în trusele sale secrete de evacuare. Nu este de mirare deci că mulți istorici ai magiei și spionajului și-au pus la întrebarea: *Harry Houdini a fost, sau nu, spion?*

Harry Houdini – Maestrul înșelăciunii

De la moartea lui Houdini, a existat o dezbatere continuă între istorici dacă Houdini a fost sau nu spion. Cea mai mare agitație a produs-o publicarea în 2006 a cărții „*The Secret Life of Houdini: The Making of America's First Superhero*” (*Viața secretă a lui Houdini: Crearea primului super-erou al Americii*) de **William Kalush** și **Larry Sloman**, care au efectuat cercetări exhaustive asupra istoriei magiei, pe o bază vastă de date, ce conținea mii de referințe la Houdini.

Kalush și Sloman presupuneau că singurul motiv pentru care Houdini avea să părăsească brusc Statele Unite în 1900, când dobândise în sfârșit notorietate și un salariu foarte bun, a fost faptul că era recrutat de spionaj.

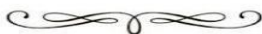
Se zvonea că Houdini oferise poliției germane informații despre criminali căutați, sau că furnizase informații superintendentului Scotland Yard, William Melville, despre anarhiștii din Rusia, ori faptul că ar fi sprijinit Serviciul Secret al SUA în misiunea sa de combatere a falsificărilor. Unele dintre ele pot fi adevărate, dar este greu de crezut că toate ar fi reale.

A spionat sau nu pentru America?

Unii istorici formulează ipoteza că **Houdini ar fi fost, într-adevăr, un fel de ofițer de informații, dar nu pentru Marea Britanie, ci mai degrabă pentru iubita sa patrie adoptivă, Statele Unite**, conduse atunci de prietenul său, președintele Theodore Roosevelt. Se relatează că **Houdini și Roosevelt s-ar fi întâlnit pentru prima dată în 1893, pe când Roosevelt încă mai vâna bizoni, iar Houdini lucra la Târgul Mondial de la Chicago**. S-au revăzut în timpul campaniei prezidențiale americane din 1896, când Roosevelt era comisar de poliție al orașului New York.

Susținătorii teoriei că „Houdini a spionat pentru America” argumentează că el ar fi reușit să-l ajute pe un Roosevelt să depășească o situație delicată, după ce se înfuriase pe un spion rus care reușise să sustragă o carte a codurilor intitulată „*Cifrul Departamentului de Stat*”. Respectivul spion, **Ivan F. Manasevich-Manuilov**, își găsisese un loc de muncă chiar la Ambasada SUA din Moscova, în calitate de copist, unde dispunea de condiții pentru a fura importantul document. S-a întâmplat ca Houdini să se afle la Moscova la acea vreme, pentru spectacole de iluzionism la curtea țarului în vara și toamna anului 1903. Potrivit mai multor istorici, printre care și **Edmund Morris**, biograful lui Roosevelt, această oportunitate a fost, fără îndoială, transmisă președintelui, care probabil i-a cerut lui Houdini să se documenteze despre ceea ce vede și aude în Rusia.

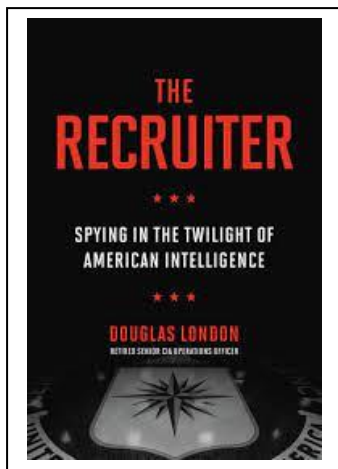
Numai din această perspectivă, **poate fi considerat Houdini spion?** Un răspuns mult mai aproape de adevăr ni-l oferă un alt istoric al magiei, **Richard Kohn**, în opinia căruia „**ar fi dificil să-l considerăm Houdini un spion de genul lui James Bond. Acesta a fost mai degrabă un observator, care a transmis informațiile confidențiale în posesia cărora a intrat**”.

ARTA PIERDUTĂ A SPIONAJULUI AMERICAN

Petre Mărculescu

Fost ofițer al Serviciului Operațiuni Clandestine al CIA, cu misiuni sub acoperire în spații sensibile din Orientul Mijlociu și Asia de Sud-Est, veteranul **Douglas London**, în prezent profesor-asociat la Universitatea Georgetown, este autorul unei lucrări de excepție, apărută în SUA la 28 septembrie 2021, intitulată „**The Recruiter: Spying and the Lost Art of American Intelligence**” (Recrutorul: Spionajul și arta pierdută a muncii de informații americane).

Răsfoind paginile memoriilor fostului ofițer de intelligence, personal m-am aplecat cu mai multă atenție asupra unor **comentarii extrem de critice nu atât la adresa operațiunilor clandestine desfășurate de CIA de-a lungul anilor, cât la ingerințele politice în activitatea Agenției**, rezumate în prefața și respectiv postfața volumului. Am înțeles mai bine motivațiile celor de la Langley, dar și frustrările autorului.

De altfel, volumul a apărut cu un avertisment mai mult decât edificator: „**Toate faptele descrise, analizele sau opiniile exprimate aparțin autorului și nu reflectă pozițiile oficiale sau punctele de vedere ale Agenției Centrale de Informații sau ale oricărei alte instituții guvernamentale americane. Nimic din conținutul cărții nu trebuie interpretat ca având girul sau aprobarea CIA.**” Inițial, am crezut că, în realitate, respectiva atenționare ar putea face parte din strategia editorială menită să sporească interesul cititorilor și, evident, încasările din vânzarea cărții. M-am înșelat!

**

CIA nu a agreat din start publicarea cărții

Relatările autorului, care a lucrat 34 de ani în spionajul american, nu sunt simple ficțiuni și nici povești auzite de la alții, ci fapte reale, bazate pe evenimente trăite în sediul central de la Langley sau în misiuni externe. Poate și de aceea, experții CIA au avut nevoie de patru luni pentru a citi pe îndelete manuscrisul lucrării și a face „ajustările necesare”. În cele din urmă, conducerea CIA a cedat, aprobând publicarea, după ce pasaje întregi din lucrare au fost „interzise”, cu deosebire cele care puneau într-o lumină nefavorabilă înalți funcționari și oficiali americani.

Notă: Reamintim cititorilor noștri că **orice apariție editorială a rezerviștilor americani din intelligence, care abordează direct sau indirect aspecte legate de activitatea desfășurată ca ofițeri activi ai Agenției Centrale de Informații, trebuie să obțină aprobarea prealabilă a unei Comisii de**

specialitate din cadrul CIA, pentru a preveni astfel eventuale deconspirări sau relatări care ar afecta imaginea instituției.

De fapt, rezervistul CIA nu a încălcat cu nimic Constituția americană și nici jurământul de loialitate (cel puțin așa afirmă autorul!): și-a protejat agenții recrutați (a modificat nume, locații și orice detalii care le-ar fi putut dezvălui identitatea), protecție extinsă și în cazul foștilor colegi, indiferent de rolul lor de forțe ale binelui sau răului în istoria Agenției.

„Am ales «povești de război» despre oameni și operațiuni care reflectă cel mai bine experiențele mele și exprimă stările pe care le-am trăit în diverse momente. Pentru a evita punerea în pericol a agenților sau compromiterea informațiilor clasificate, a trebuit neapărat să croștez în jurul dezvăluirii detaliilor, cum ar fi locațiile, naționalitățile, aspectul fizic, profesiile sau plasarea acțiunilor în timp real. Au fost cazuri și operațiuni prea sensibile pentru mine pentru a discuta în orice mod despre acestea, însă ***Agenția a cenzurat total sau parțial pagini întregi ale manuscrisului, cel mai adesea pentru a-și proteja mai degrabă imaginea decât operațiunile.***

Ingerințele CIA au afectat oarecum narațiunea, creând, din păcate, situații mai puțin clare, uneori chiar confuze, pe care nu am libertatea să le explic. ***Mi s-a interzis să vorbesc despre viața sub acoperire sau facilitățile guvernamentale specifice***, astfel că încercarea de a descrie cât mai aproape de realitate viața unui spion a fost oarecum dificilă. Aceste impedimente, deși frustrante pentru editorii mei, nu diminuează cu nimic mesajul fundamental al poveștii: ***CIA - instituție vitală pentru securitatea națională americană, se aflată la răscruce de drumuri și are nevoie de o reformă semnificativă***”.

Termenul de spion și-a cam pierdut luciul !

Dintotdeauna, când se vorbește despre munca și oamenii serviciilor secrete, în cărți, creații artistice sau documentare întâlnești spioni buni sau răi: depinde din ce parte te uiți. De obicei, activitatea de intelligence definește un scop nobil atunci când este asociată cu „băieții buni”. În timp ce un trandafir cu orice alt nume ar putea emana un parfum aproape la fel de discret/excitant/etc., există mult mai multe intrigi, dramă și romantism asociate cu termenul spioni decât cel rezervat ofițerilor de informații. Cuvintele contează.

În prezent, în SUA cel puțin, sintagma de spion a căpătat o conotație negativă, în special în urma daunelor provocate de o serie de trădători notorii precum Aldrich Ames, Robert Hanssen, Edward Lee Howard, Harold Nicholson și, evident, Edward Snowden. De altfel, chiar și celebrul trădător britanic Kim Philby a fost catalogat drept „cârțiță”, mai degrabă decât spion.

„La începutul anilor 1980, când mi-am început serviciul, notează Douglas London, a fost considerat destul de onorabil să vorbim despre noi ca spioni, deoarece eram băieții buni. ***Noi eram războinicii din umbră ai Statelor Unite care protejau patria, fie că furam cele mai apărute secrete ale adversarilor noștri, fie că mergeam acolo unde membrii în uniformă ai serviciului nostru nu puteau anihila o amenințare.*** Influențând din subteran evenimentele mondiale,

am reușit să evităm să mergem efectiv la război. Liderul nostru de atunci, **William Casey**, membru al Oficiului de Servicii Strategice din timpul războiului, nu a fost lipsit de propriile păcate, dar cu siguranță a **conservat în CIA tradițiile și mentalitatea unui adevărat serviciu de spionaj**".

Ofițerul operativ (de caz) vârful de lance ale serviciilor secrete

Munca clandestină de studiere, recrutare, dirijare și exploatare informativă a agenților necesită expertiză în cunoașterea mediului și a oamenilor care-l populează, fiind o mare consumatoare de timp și energie umană. De aceea, ofițerii de caz trebuie să fie extrem de eficienți cu timpul lor, pentru că, **„dacă ați investit urmărind o țință care nu va ceda niciodată, le-ați pierdut pe cele care ar putea să o facă. Spre deosebire de un chirurg, care operează numai după ce pacientului i s-a făcut o radiografie, ofițerul recrutor se bazează doar pe experiența sa și pe cel de-al șaselea simț – instinctul”**.

Nu este mai puțin adevărat că **ofițerul de caz** „nu se aruncă cu ochii închiși în prăpastie”, întrucât **dispune și el de o „radiografie, cu totul diferită de cea a razelor X: studiul potențialului candidat**.” Pentru că, la urma urmei, spionajul este pentru cei care „pot vedea în sufletul omului”, cu bune și rele: calități native, trăsături de caracter, vicii, pasiuni, influența familiei sau a anturajului, capacități pentru munca în condiții de stres etc.

Recrutarea lui „Bilal” – studiu de caz

În anii '80, **Douglas London era șeful stației (rezident) dintr-un stat arab și avea „în lucru” un oficial guvernamental din capitala țării gazdă, căruia i-a dat numele de cod „Bilal”**. Viitorul agent era un funcționar de succes, care avansase rapid în carieră, în pofida faptului că provenea dintr-un trib - grup etnic minoritar. Poseda un set unic de abilități lingvistice și culturale, pe care guvernul său le prețuia, deoarece asemenea calități i-au permis să-și apropie unul dintre principalii rivali externi ai țării.

Ca orice arab educat, **Bilal era o persoană sociabilă**: îi plăcea să vorbească, să spună glume, sau să tachineze, însă făcea discret un pas înapoi când simțea tonul de aroganță al interlocutorului. Încea să-și subordoneze propriile ambiții loialităților tribale, în timp ce superiorii săi din guvern îl considerau o potențială amenințare. Spre deosebire de relațiile sale din aceeași etnie, **Bilal era un om cultivat, bine plasat în ierarhia puterii, care părea însă dornic de o validare a valorii sale din partea oficialilor americani, pentru a fi mai plăcut și respectat de structurile de putere ale propriei țări**.

De-a lungul lunilor, rezidentul CIA a trecut de la întâlniri „întâmplătoare” prilejuite de participarea la manifestări oficiale sau vizite protocolare la biroul candidatului, la prânzul „ocazional” într-o locație discretă și, ulterior, la discuții de seară liniștite, săptămânale, pe veranda generoasă a vilei lui Bilal. **„Era o etapă de muncă necesară și obligatorie, prin care viitorul agent trebuia obișnuit cu întâlnirile din afara cadrului oficial”**.

Faza cea mai delicată – **recrutarea ca agent american – a fost pregătită în detaliu, ofițerul CIA imaginând inclusiv un „plan B”,** în eventualitatea că Bilal ar fi refuzat colaborarea.

„Într-o joi, Bilal mă invitase la el acasă, seara târziu, așa cum îi plăcea să o facă, când era mai răcoare, străzile liniștite, iar personalul gospodăriei pleca în weekend (...) Ne-am așezat pe veranda vilei, mâncam nuci, sorbeam în tihnă câte un pahar de Johnnie Walker black label și priveam nepăsători la stele(...) Am adus vorba despre oamenii extraordinari și potențialul magnific al țării sale, strecurând și unele păreri personale privind modul nefericit în care a fost condusă.

Reluând unele confidențe făcute anterior de Bilal, m-am arătat indignat de jignirile suportate din partea unor incompetenți, care au profitat de profesionalismul și realizările sale pentru a avansa în carieră și a se îmbogăți peste noapte (...) Am crescut încărcătura emoțională și am atins coarda sensibilă a religiei, pentru a-i spune pe șleau cine sunt cu adevărat și ce urmăresc în realitate: **«A fost voia lui Allah să ne întâlnim, să devenim prieteni, pentru a putea realiza împreună ceva mai mareț decât noi înșine (...) Eu sunt ofițer CIA! Nu v-am spus mai devreme, pentru că nu doream să vă împovărez cu păstrarea secretului asupra adevăratei mele misiuni. Treaba mea este de a colecta informații confidențiale, pe care SUA le pot folosi pentru a sprijini mai eficient stabilitatea, prosperitatea și protecția acestei țări. Asemenea date sunt protejate de guvernul țării dumneavoastră mai mult de jenă (...) Obiectivele SUA sunt binevoitoare, iar CIA are nevoie de prieteni adevărați pentru a gestiona realitățile, bune și rele, pentru a ne ajuta unul pe altul. Aici poți să ajuți și tu.»**”

Bilal a ascultat cu atenție și, în ciuda comportamentului său de obicei animat, nu a spus nimic, dar îl privea întrebător în ochi pe „prietenu” american, cântărindu-i cu atenție fiecare cuvânt pe care-l rostea. Acesta a continuat: „Cunoștințele evidente despre strategia țării dumneavoastră în gestionarea relațiilor sensibile cu acest rival tradițional și, în general, a raporturilor din regiune și a relațiilor cu SUA, sunt subapreciate de conducătorii autohtoni. **Opiniile dumneavoastră pertinente ar putea ajuta Statele Unite să înțeleagă mai bine ce se întâmplă aici (...)** Participați la întâlniri importante și citiți zilnic rapoarte confidențiale din care rețineți multe informații (...) **Această expertiză, pe care șefii dumneavoastră o subestimează, ar produce cu adevărat efecte benefice dacă ne-ar fi împărtășită, având în vedere modul în care superiorii dumneavoastră o neglijează. Colaborează cu noi și, împreună, putem realiza ceea ce dumneavoastră nu veți reuși de unul singur.**”

Scopul unei asemenea pledoarii bine gândite urmărea ca **Bilal să înțeleagă cât mai clar ceea ce i se cerea să facă și să proceseze corect realitatea,** pentru că, de obicei, când aud de CIA, cei mai mulți își închipuie că spionii sparg cele mai sigure seifuri, pun la cale acte de sabotaj și chiar asasinat politice. Era, însă, „încălzirea” **pentru o propunere sensibilă,** de acceptarea sau respingerea căreia depindea avansarea spre finalizarea recrutării lui Bilal: **remunerarea** sau,

mai bine-zis, acceptarea recompensării pentru informațiile furnizate. În acest sens, ofițerul i-a cerut permisiunea de a contribui cu o sumă modestă la bunăstarea familiei sale. „***Mă va face să mă simt ca un adevărat prieten știind că indemnizația pentru consultanță primită de la CIA (cenzorii Agenției mi-au interzis să precizez suma!) va ajuta la plata școlarizării copiilor sau la depășirea unor poveri financiare trecătoare...***”

A urmat o pauză scurtă, care rezidentului CIA i s-a părut o veșnicie. Mai mult retoric decât curios, Bilal a întrebat: „***Deci, Douglas, tu ești spion, nu? Iar misiunea ta este să furi secretele țării mele? (...) Ai idee ce s-ar putea întâmpla cu mine, cu familia mea, dacă voi fi prins? Ce va crede tatăl meu despre mine? (...) Cum crezi tu că mă vei putea proteja ?***” Recrutorul american l-a asigurat că nu este singur și că „***în spate se află CIA, o organizație care îți prețuiește securitatea mai mult decât orice informație pe care ai putea să o furnizezi. Când lucrezi cu noi, faci parte dintr-o echipă.***”

Înainte de un răspuns neechivoc cu privire a acceptarea/refuzul colaborării cu Agenția Centrală de Informații, ***Bilal i-a întins o capcană ofițerului***, pe care l-a întrebat în mod direct: „***Spune-mi, te rog, ce alți spioni mai aveți în țara mea? (...) Cum aș putea avea încredere în tine, dacă nu știu cât ești de capabil?***” Răspunsul recrutorului a fost, probabil, unul dintre argumentele solide care l-au determinat în final pe Bilal să accepte colaborarea: „***Cum ai putea avea încredere în mine dacă le-aș dezvălui vreodată identitatea? Aș renunța mai degrabă la viața mea, decât să-ți dezvălui identitatea ta sau a oricui care și-a asumat astfel de riscuri pentru țara lor și pentru a mea.***”

**

Din fericire, ***Bilal a spus da***, nu imediat. S-au trecut în revistă diverse scenarii, iar el a pus și alte întrebări, așteptând parcă răspunsuri care să-l liniștească mai mult sufletește. „La fel ca majoritatea agenților, ***nu a vrut să se vadă trădător***, ci mai degrabă o victimă a destinului și un erou liniștit (...) Și ***asta fac ofițerii de caz*** pentru a-și ajuta agenții să trăiască în lumea foarte complexă a spionajului: ***vând un produs în care cred, cuiva care tânjește în secret după el***. Când Bilal a spus DA, am știut că s-a angajat trup și suflet să ne acorde sprijinul său.”

Spionajul american la răscruce de drumuri

Înființată în 1947 ca ***un serviciu secret de elită, independent, civil și nepartizan, Agenția Centrală de Informații avea două mari obiective: a)*** colectarea, analiza și diseminarea informațiilor către un număr bine precizat de beneficiari și ***b).*** desfășurarea de operațiuni sub acoperire. Eliberarea CIA de asocierea cu apărarea armată, cu impunerea/aplicarea legii și diplomația a protejat-o teoretic de transformarea în factor de decizie politică, așa cum a fost cazul Pentagonului, Departamentului de Justiție sau al Departamentului de Stat. ***Discretă, cu o structură flexibilă și relativ imună la presiunile politice, Agenția Centrală de Informații a fost menită să spună puterii adevărul.***

Dar CIA, susține fostul ei angajat, se găsește astăzi la o răscruce de drumuri. Este o organizație care a încercat să se reinventeze după eșecul dezastruos din septembrie 2001 și fabricarea informațiilor care au justificat ulterior invazia în Irak. Treptat, **„Agenția și-a schimbat fundamental misiunea, valorile și cultura de bază: o metamorfoză menită să obțină «mângâierea» Casei Albe și să o ferească de încercările Departamentului Apărării și ale FBI de a-i păta blazonul pentru a-i știrbi autoritatea.”** Procedând astfel, „liderii de la Langley au afectat inclusiv cultura organizațională, unitatea și spiritul de echipă ale personalului Agenției, încercând să se salveze în primul rând pe ei înșiși. **CIA și-a subminat credibilitatea în societate și a devenit vulnerabilă la riscurile de care se temea cel mai mult – cosmetizarea (politizarea) informațiilor obținute”.**

În mod evident, **„CIA nu a fost perfectă nici înainte de 9/11 și nici insensibilă la cerințele președinților care s-au succedat la Casa Albă,** însă asemenea compromisuri au fost recunoscute și etichetate ca aberații în care Agenția și-a pierdut calea. Din fericire, **aceste greșeli nu au afectat etosul fundamental al CIA sau standardele morale în care personalul a înțeles să trăiască (...)** Nu ar fi nici prima și nici ultima dată când liderii națiunii noastre încercă să folosească CIA ca instrument de pârgăhie politică. Această tendință este profund periculoasă și, posibil, ireversibilă: **CIA își compromite obiectivitatea și integritatea pentru a le spune stăpânilor săi ce vor să audă, sau încearcă să inventeze soluții divine pentru obiectivele lor politice (...), în contradicție cu interesele națiunii. Asistăm la subminarea credibilității Agenției în fața consumatorilor de informații, a propriilor angajați, a partenerilor străini și, în cele din urmă, a poporului american”.**

SAGA DEFECTORILOR (VI)

Dr. Mihai Milca

Agenți secrete, mandarini ai serviciilor de informații, politicieni în vogă și decidenți aflați în puncte nodale ale conexiunilor dintre intelligence și marea politică, cu repercusiuni interne și internaționale, se văd angrenați într-un joc periculos, care reclamă „țapi ispășitori”, adoptarea unor soluții de avarie, justificări publice și protejarea reputației compromise a unor actori ghinionști și a unor grupuri de interese ieșite brusc, dintr-un univers tenebros, în lumina demascatoare a reflectoarelor, pe monitoare și ecrane de televiziune, în fluxurile de breaking news ale agențiilor de presă.

**

O poveste cu „tigri”, „prinți” și turnuri de jad

În ziua de 6 februarie 2012, **Wang Lijun**, șeful Securității Publice din Chongqing, s-a prezentat, de bunăvoie și nesilit de nimeni, la sediul Consulatului SUA din Chengdu, capitala provinciei vecine Sichuan-ului. Perplecși, dar și intrigati de o asemenea vizită, diplomații americani aflați la fața locului au luat act de oferta înaltului funcționar chinez care era totodată adjunct al primarului din Chongqing, **Bo Xilai**, de a defecta și a le pune la dispoziție mai multe dosare confidentiale. Defectorul era dispus să facă și o declarație în scris care să fie postată pe situri web.

Ministerul Securității de Stat. Sediul central din Beijing

De la nivel central, respectiv de la numărul 3 în ierarhia partidului comunist de la Beijing, **Zhou Yongkang**, fost ministru al Securității Publice și cândva succesor al maestrului spionilor pe vremea lui Mao, **Kang Sheng** (primul șef al serviciilor secrete chineze), aflat în fruntea comisiei politico-juridice a partidului, a venit ordinul expres ca Wang să fie recuperat și neutralizat. Zhou era o figură marcantă a

nomenclaturii chineze ca de altfel și Bo Xilai, supranumit „Tigrul din Chongqing”. Acesta din urmă se profila chiar ca o stea în ascensiune a partidului și candidat la poziția supremă din perspectiva congresului ce urma să se desfășoare în noiembrie același an, rivalizând cu vicepreședintele Xi Jinping. Bo Xilai era însă și un „princeț roșu”, fiu al lui Bo Yibo, unul dintre conducătorii istorici ai comunismului chinez, epurat în perioada revoluției culturale de către Mao și Kang Sheng, recuperat ulterior de reformatorul Deng Xiaoping.

Zhou la Beijing și Bo la Chongqing dețineau poziții-cheie și păstrau între ei o strânsă și interesată legătură, profitabilă pentru ambii. Zhou era într-un fel și mentor al lui Bo pe care îl dorea propulsat spre sfera rarefiată și exclusivistă a

puterii centrale. Amândoi liderii erau acum terifiați de situația creată, temându-se de mărturiile pe care Wang Lijun, șeful Securității Publice din Chongqing, le-ar fi putut produce odată ajuns în mâna americanilor.

O poveste sordidă și scandaloasă, legată de soția lui Bo, Gu Kailai, care îl otrăvise pe amantul ei britanic, Neil Haywood, om de afaceri și onorabil corespondent al MI6, îi vulnerabiliza fără drept de apel atât pe Bo cât și pe protectorul său de la Beijing. Haywood fusese găsit mort în ziua de 15 noiembrie 2011 în camera sa de hotel. La vremea respectivă, Wang machiase crima într-o criză cardiacă produsă ca urmare a unui consum excesiv de alcool. Dar Wang păstrase probele crimei și simțindu-se amenințat de Bo cu care intrase în conflict alesese o variantă de salvare hazardată predându-se americanilor. În noiembrie 1985 mai avusese loc o defectare, cea a lui Yu Zhensan, fiul adoptiv al lui Kang Sheng (acesta decedase în 1975, iar în 1980 era aspru criticat și exclus postum din rândurile comuniștilor). De această dată lucrurile stăteau altfel. Niciodată până atunci nu dezertase în Occident vreun responsabil politic sau conducător de servicii de informații și securitate de un asemenea rang. De unde și prezumtiva amploare a afacerii și a scandalului ce avea să urmeze.

Alertate de Zhou și Bo, forțele speciale chineze au încercuit și blocat consulatul american așteptând noi ordine. Momentul politic era însă extrem de delicat și de tensionat, întrucât la Beijing urma să sosească Hillary Clinton, șefa Departamentului de Stat și mâna dreaptă a președintelui SUA, B. Obama. În acest context, șeful stației CIA din Beijing a primit instrucțiuni stricte să-l convingă pe Wang să se predea autorităților chineze.

Așa cum avea să reconstituie întreaga succesiune a evenimentelor Roger Faligot, expert în materie de servicii secrete («*Le complot des tigres*», *Vanity Fair*, april 2015; *Les services secrets chinois de Mao à Xi Jinping*, Paris, Nouveau Monde, 2015), Wang a luat legătura cu omologii săi din Guoanbu (serviciul de informații externe chinez) și după ce a negociat cu aceștia, defectorul s-a predat dispus de această dată să facă mărturisiri detaliate care să-l incrimineze pe Bo Xilai, fostul său asociat și protector, devenit dușman letal. Nu după mult timp, Bo Xilai și Zhou Yongkang au fost destituiți și supuși unei anchete severe, pe baza probelor obținute, printre care exista și un dispozitiv de ascultare a convorbirilor telefonice ale unor conducători de partid și de stat, fiind judecați și condamnați pentru organizarea unui complot vizând înfăptuirea unei lovături de stat. Încarcerați într-un penitenciar secret rezervat demnitarilor căzuți în dizgrație, Bo și Zhou au dispărut de pe scena politică, ocupată în scurtă vreme de noul număr 1 în ierarhia de partid și de stat, Xi Jinping, șef al statului, secretar general al Partidului Comunist Chinez și președinte al atotputerniceii comisii pentru probleme militare.

CULTURA DE SECURITATE, CULTURA POLITICĂ

77 DINTRE CELE MAI MARI MITURI LEGATE DE SPIONAJ

Mircea Iordănescu

Cartea cu numele de mai sus, publicată în 2019 la editura Heine, din München, continuă să suscite interes, nu numai în rândul celor care au tangență cu serviciile de spionaj, dar și al publicului larg. Autorul ei este Christopher Nehring, născut în 1984, actualmente șef al Oficiului de cercetare din cadrul Muzeului spionajului din Berlin. A studiat istoria Europei de Est și istoria recentă la Heidelberg și St. Petersburg.

Christopher Nehring apreciază că numeroase mituri sunt legate de serviciile secrete, ceea ce nu este lipsit mereu de adevăr. El își bazează afirmația pe evenimentele ce au avut loc în ultimii ani în Europa în acest domeniu, astfel:

„Lumea pare astăzi câteodată că și-a ieșit din matcă. Iar serviciile secrete sunt mereu și pretutindeni implicate. În Marea Britanie un atac cu otravă, în Muntenegru o tentativă de lovitură de stat, în Germania atacuri cibernetice asupra Ministerului de Externe, tentative de influențare a alegerilor din SUA și Franța sau foști agenți ai poliției politice comuniste la vârful politicii, economiei și societății în Cehia, Rusia și în Balcani.

Cel mai cunoscut scandal de pe această listă lipsită de glorie este așa-numitul «film Strache», care-l înfățișează pe vicedcancelarul austriac Heinz-Christian Strache într-un dialog ilegal și în tratative cu o pretinsă nepoată a unui oligarh rus. Și în spatele acestei înscenări nu se poate afla, o spun tot mai multe voci, decât un

serviciu secret. Cine altcineva ar fi avut mijloacele necesare pentru a organiza așa ceva?

Dar multe din cele atribuite serviciilor secrete se dovedesc a fi, la o cercetare mai atentă, mituri. Să nu înțelegem greșit. Nu e vorba aici nici de

bagatelizarea serviciilor secrete și a activității pe care o desfășoară și nici de o încercare de demonizare a lor. Probabil că nu există o instituție de stat care să fie atât de supraevaluată sau subevaluată cum sunt aceste servicii.

Marele mister legat de serviciile secrete, ridicat în unele locuri aproape la rang de cult, a produs un ocean de mituri. Iar pretutindeni acolo unde, la fel ca în partea socialistă a Europei de Est și de Sud, serviciile secrete au servit represiunii de stat, aceste mituri sunt deosebit de proeminente și de înrădăcinate.

Miturile nu sunt mereu lipsite de adevăr. Miturile umplu vidul apărut din cauza lipsei informațiilor publice sigure despre această foarte specială instituție de stat. De aceea, demitizarea ei constituie o contribuție la controlul democratic. Căci un lucru este clar: serviciile secrete fac parte din viața cotidiană și într-o Europă democratică. A pune la îndoială miturile acestora este o condiție pentru un tratament suveran și democratic aplicat serviciilor secrete peste tot în Europa.”

Dar, să trecem la prezentarea celor mai des întâlnite și controversate mituri:

„Doar statele au servicii secrete

Cine urmărește dezbaterea legată de «filmul Strache» din Austria, constată la o privire mai atentă că rapidul diagnostic pus de unii experți provoacă mirare. Ei susțin că întreaga «operațiune» nu putea fi executată decât de un serviciu secret, fiindcă doar acestea dispun de mijloacele necesare. Dar acesta este un mit!

Pretutindeni în Europa, și în bătrânul vest și în noul est, de decenii răsar din pământ ca ciupercile după ploaie servicii de informații private. Denumite «Business Intelligence» sau, simplu, firme de securitate, acestea oferă «culegere de informații» de orice natură pentru clienții cu bani. Între acestea se numără multe firme care fie au fost înființate de foști lucrători ai serviciilor secrete, fie angajează cu plăcere astfel de personal.

În întregul bloc de Est, firmele private de securitate au fost după căderea comunismului un bazin de colectare a foștilor lucrători ai serviciilor secrete.

În Vest, s-a vorbit, de exemplu, despre Orbis Business Intelligence, firma britanică a fostului ofițer al MI6 Christopher Steele, fiindcă aparent de acolo proveneau informațiile despre așa-numitul «Dosar Trump». În acest caz este vorba de lucrătura unor profesioniști ai serviciilor secrete, cărora firma privată le-a oferit avantajul că sunt greu de dovedit legăturile cu comanditari politici sau tot privați.

Fake News constituie o noutate

Fake News ca termen de descriere a minciunilor puse intenționat în circulație, cu scopul de a obține un efect precis, este la modă în ultimii cinci ani. Termenul s-a răspândit rapid pretutindeni în lume. De fapt, el califica inițial dezinformări răspândite intenționat de surse de stat pentru exercitarea influenței. Între timp s-a transformat într-un termen de luptă politică între state, partide și opinii.

În context, este foarte strânsă legătura cu internetul și digitalizarea, care răspândesc Fake News sub formă de mesaje twitter, video, postări și știri pe scurt, care le conferă o imagine specială.

Dar este un mit că Fake News ar fi o nouă apariție a epocii digitale. Dezinformările la ordinul statului, propagate de serviciile secrete, sunt o practică veche. Mai ales serviciile secrete comuniste din estul Europei au întreținut decenii în șir direcții speciale responsabile doar cu fabricarea și răspândirea dezinformației. Și, de fapt, această practică nu a încetat niciodată, ea doar a dispărut după 1990 sub suprafața sistemului politic pentru a reveni astăzi la ordinea zilei cu toată puterea.

UE nu are serviciu de informații

Uniunea Europeană este o complicată alcătuire politică. Politica Externă și de Securitate este un domeniu exclusiv al statelor membre și nu al comunității. Așa scrie în Tratatul de la Lisabona. Astfel nici nu se poate pune chestiunea existenței unui serviciu secret al UE.

Cu toate acestea, există la Bruxelles un centru care primește informații de la serviciile secrete ale statelor membre, le îmbogățește cu informații publice, întocmește analize proprii, pe care le oferă instituțiilor europene. Se numește INCTEN - EU Intelligence Analysis Centre, și este găzduit de Serviciul European de Acțiune Externă.

Dar, spre deosebire de un serviciu secret «veritabil», INCTEN nu are permisiune să culeagă informații proprii cu mijloace secrete specifice (surse, interceptări și altele), ci numai să folosească informațiile ce-i sunt puse la dispoziție de serviciile secrete ale statelor membre.

Serviciile secrete nu sunt controlate

Cu prilejul oricărui nou scandal legat de serviciile secrete, presa susține că serviciile în cauză nu sunt controlate, nu pot fi controlate și oricum sunt un corp străin într-o democrație. Mai ales acolo unde societățile au experiență istorică cu serviciile secrete folosite de conducerea politică drept poliție politică pentru impunerea unor dictaturi, această neîncredere este larg răspândită. Lucru de înțeles.

În Germania, aspectul este valabil chiar pentru două dictaturi. Dar este mai ales valabil pentru statele europene postcomuniste. Acolo procesul de reformă nu este finalizat nici la 30 de ani de la căderea comunismului. Dar și în vestul Europei a durat, după încheierea ultimei conflagrații mondiale, în parte până la 50 de ani, până când s-au dezvoltat forme ale controlului democratic. Comisiile parlamentare de control al serviciilor secrete nu sunt ceva de la sine înțeles.

Iar continua lor perfecționare și adaptare la noile provocări este o componentă importantă a democrației. Controlul serviciilor secrete cu ajutorul instituțiilor specializate, al comisiilor parlamentare, al instanțelor de judecată, al instituțiilor pentru protecția datelor, al mass media sau a forurilor științifice nu este perfect. Dar există.

Serviciile secrete sunt capabile de conspirație mondială

În fine, iată cel mai mare mit privind serviciile secrete: acestea sunt apte de marea conspirație (mondială). Mai ales în statele postcomuniste în care serviciile secrete erau ermetic închise și propagau un climat de frică generală, care le depășea cu mult posibilitățile reale, mitul serviciilor secrete omnipotente este în continuare larg răspândit. În context, Rusia este foarte frecvent invocată ca element central.

Este adevărat că și acest mit are un substrat real, anume implicarea reală a serviciilor secrete în răsturnări de regim, atentate, tentative de lovituri de stat și alte «operațiuni sub acoperire». Din Afganistan până în Panama, serviciile secrete au fost implicate, la ordinul guvernelor lor, în lucrături încurcate și întunecate.

Dar acestea nu controlează mersul lumii decât în opinia adepților teoriei conspirației. Serviciile secrete sunt instituții, au resurse financiare și de personal limitate, sunt dependente de guvernele lor și nu reușesc niciodată cu adevărat să țină secrete toate secretele pe care le cunosc. Mai ales că în epoca digitală cercul inițiaților într-un secret sau altul a crescut enorm. Acolo unde serviciile secrete complotează cu adevărat, ele sunt instrumente și mijloace. Și nu sunt neapărat cele mai eficiente.”

Serviciile secrete, în general, dar mai ales cele care practică spionajul, trebuie să-și apere cu strășnicie secretele proprii de acțiunile de dezinformare și intoxicare puse la cale de diverse entități și persoane interesate. Cartea scrisă de Christopher Nehring ridică puțin vâlul ce înconjoară acțiunile de spionaj desfășurate în zilele noastre, încercând să diferențieze tipurile și formele de spionaj practicate.

TAINILE NKVD NU IES LA LUMINĂ

Ioan Românu

Într-un articol cu titlul de mai sus (în original, Tainî NKVD ne ctanoviatsia iavnîmi), publicat la 1 noiembrie a.c. de cotidianul rus „Kommersant”, Anastasia Kurilova susține că arhivele FSB ar conține procese-verbale ale ședințelor neînregistrate ale „troicilor speciale” ale NKVD, cu numele celor reprimăți, care ar putea clarifica numărul real al victimelor Marii Terori. Prezentăm traducerea integrală.

**

Serghei Prudovski, autorul cărții despre represiunile sovietice în perioada 1937-1938 *„Spasskaya Beauty”*, studiază „operațiunile naționale” ale NKVD de mai bine de zece ani. Anul trecut, a început să adreseze întrebări departamentelor regionale ale FSB pentru a afla unde se păstrează procesele verbale ale ședințelor „troicilor speciale” ale NKVD, dacă au fost desecretizate și dacă este posibil să le obțină pentru studiere. Există dovezi că într-o serie de regiuni aceste documente nu au fost încă desecretizate, deși erau obligate să facă acest lucru în baza Decretului președintelui Federației Ruse din 23 iunie 1992 *„Cu privire la eliminarea secretizării restrictive din actele legislative și alte acte care au servit drept bază pentru represiuni în masă și încălcări ale drepturilor omului.”*

Abia după investigațiile autorului, FSB a început să efectueze procedura de declasificare. Cu toate acestea, Prudovski nu a reușit să obțină documentele respective, departamentele serviciilor secrete susținând că **accesul la procesele-verbale ale ședințelor „troicilor speciale” este limitat.**

Atenția cercetătorului a fost atrasă de regiunile Tula și Ivanovo. Adevărul este că există un raport al NKVD privind „operațiunile naționale”, unse se enumeră regiunile în care au funcționat „troici speciale”. Dar lista nu includea regiunile Tula și Ivanovo, deși ambele existau pe harta URSS din 1937, afirmă cercetătorul. FSB din Tula a dezvăluit că există opt protocoale arhivate. Este posibil ca aceeași situație să fie și în alte regiuni. Acest lucru modifică imaginea informațiilor general acceptate, cel mai probabil în sensul creșterii numărului celor reprimăți.

Drept urmare, **cercetătorul a intentat procese împotriva celor două departamente regionale ale FSB**, solicitând acces la protocoale. Procesul de la Ivanovo a început pe 28 octombrie a.c. În cadrul acestuia, un reprezentant al FSB a declarat: **„Comisia de experți a constatat că, desecretizarea protocoalelor ar scoate la iveală informații a căror difuzare ar putea conduce la incitarea la ură sau dușmănie națională, rasială ori religioasă”** (A fost invocat paragraful 6 al articolului 10 din Legea federală nr. 149 „Cu privire la informații”). Pe această bază, accesul la aceste documente a fost limitat.

„Avem o lege privind reabilitarea victimelor represiunii, care spune că acestea au fost persoane nevinovate. Președintele a dat instrucțiuni să se creeze o bază de date unificată a victimelor represiunii și să li se onoreze memoria. Însă FSB declară că informațiile despre victime stârnesc discordie”, a ripostat indignat Prudovski.

O poziție similară are și FSB din Tula, a declarat, pentru Kommersant, Arseny Levinson, avocat al Societății Internaționale „Memorial” (*inclusă în Registrul agenților străini*), care îl reprezintă pe cercetător în instanță. „Dar, în primul rând, comisia FSB nu are responsabilitatea de a evalua materialele privind incitarea la ură. Și, în al doilea rând, „operațiunile naționale” ale NKVD au afectat oameni de aproape toate naționalitățile. Cu toate acestea, comisia de experți pentru declasificare a decis că, inclusiv accesul cercetătorilor pentru a se familiariza cu aceste documente – nici măcar pentru a le copia – amenință securitatea Rusiei”, a spus Levinson.

Istoricii și ziariștii interesați de cercetarea acestor arhive sunt îngrijorați și în altă privință: o serie de oficialități regionale din FSB au declarat că, **în protocoalele din arhivele pe care le gestionează, nu apar niciun fel de referiri la „troici speciale” create în septembrie-noiembrie 1938.** Acesta a fost răspunsul formulat în regiuni precum Ingușetia, Cecenia, Kabardino-Balkaria, Kursk, Nijni Novgorod, Oriol, Samara, deși se știe că „troici speciale” au acționat în aceste teritorii și au decis soarta a mii de oameni. În plus, FSB din Buriatia a răspuns că a păstrat doar o parte din protocoale, iar în Bașkiria s-a relatat că protocoalele din arhivă „sunt pentru dosare penale ale celor condamnați”.

După aceea, Prudovski a trimis o scrisoare lui **Alexei Vasilev**, șeful Departamentului Fonduri de Înregistrare și Arhivare al Serviciului Federal de Securitate, solicitând să se afle unde au ajuns documentele. I s-a răspuns, cinic, că „aceste documente nu au fost transferate”.

Trebuie amintit că „troicile speciale” ale NKVD au funcționat doar două luni – din 17 septembrie până în 17 noiembrie 1938. Procesele-verbale ale ședințelor sunt una dintre sursele de informare despre numărul victimelor represiunilor politice sovietice din timpul Marii Terori (1937-1938). Ordinul NKVD nr. 00447 privind represiunile în masă a stabilit componența „troicilor operaționale”, care trebuiau să ia în considerare cazurile penale. Pentru implementarea „operațiunilor naționale”, pentru prima dată în practica NKVD, a fost introdus un ordin special de condamnare – „album”. Materialele cuprinse în „albumul” celor arestați au fost trimise la Moscova, unde au ajuns pe masa celor doi „înalți” membri ai Comisiei: Comisarul Poporului pentru Afaceri Interne și Procurorul URSS.

„Dar, până în august 1938, NKVD strânsese deja 126.000 de cazuri în așteptare privind «operațiunile naționale», după care s-a decis returnarea acestora în regiuni”, a declarat **Ilia Udovenko**, cercetător principal la Muzeul de Istorie a Gulagului. În septembrie 1938, s-a dispus crearea unor „troici speciale” în subordinea direcțiilor NKVD din teritorii și regiuni, pentru a lua în considerare

rapid materialele de investigație ale persoanelor arestate ca urmare a ordinelor operaționale ale NKVD pe liniile naționale (poloneză, germană și „Harbin”).

Înființarea unui astfel de organism extrajudiciar este o bună dovadă a modului în care aparatul central de la Moscova nu a reușit să facă față fluxului mare de dosare de investigație, care, la rândul său, vorbește despre **amplizarea represiunii**. În decurs de două luni, cazurile a circa 108.000 mii de cetățeni sovietici, arestați înainte de 1 august 1938, au trecut prin „troici speciale”, a menționat Udovenko. Aproape 70% au fost condamnați la moarte. **„În multe regiuni, procentul pedepselor de executare a crescut semnificativ. De exemplu, în Kazahstan, pedeapsa capitală a fost de 89% din toate pedepsele”**, a adăugat Udovenko. La eliminarea troicilor, autoritățile URSS au constatat că a existat o încălcare gravă a regulilor de procedură în activitatea lor, inclusiv falsificări, pentru condamnarea unor persoane nevinovate. Și, în 1989, printr-un Decret al Prezidiului Sovietului Suprem al URSS, **„troicile speciale” au fost declarate neconstituționale, iar hotărârile lor judecătorești au fost anulate.**

FILAJUL – ARMA SECRETĂ A STRUCTURILOR DE FORȚĂ

Comisar-șef de poliție Ioana-Silvia Tudoran

Definiție, istoric și o scurtă introducere în atmosferă

În cea mai simplă și abruptă definiție, *filajul se identifică cu urmărirea cuiva, fără ca acesta să-și dea seama*. După unii lingviști occidentali, termenul ar fi de origine britanică, de vreme ce este vorba despre *arta păstrării distanței. O meserie la fel de veche ca și spionajul*, cu elemente care se completează și sprijină reciproc, fără paralelisme nedorite sau contraproductive, *ale cărei începuturi se pierd în antichitate*.

Cartea de căpătâi a oricărui bun creștin, *Biblia*, ne descrie misiunea celor **12 iscoade** (șpioni sau filori, nu mai contează acum!) trimise de Moise să cerceteze pământul Canaanului.

În istoria recentă a României, o primă structură independentă cu astfel de atribuții apare în 1942, odată cu *reorganizarea Serviciului Special de Informații, în organigrama căruia întâlnim Secția a VI-a Filaj și Cenzura Corespondenței*, una dintre cele 12 subdiviziuni ale SSI. Până la căderea comunismului, o asemenea structură a avut misiuni, denumiri și chiar subordonări diferite, deși, în esență, metodele lucru erau asemănătoare.

La 01.07.1978, apărea Ordinul Ministrului de Interne nr. 001401 cu *„Instrucțiuni privind munca de filaj și investigații”* (recent deklasificat) care, la Articolul 3, stabilea și *„Principalele sarcini ale filajului”* (în total 11), dintre care reamintim:

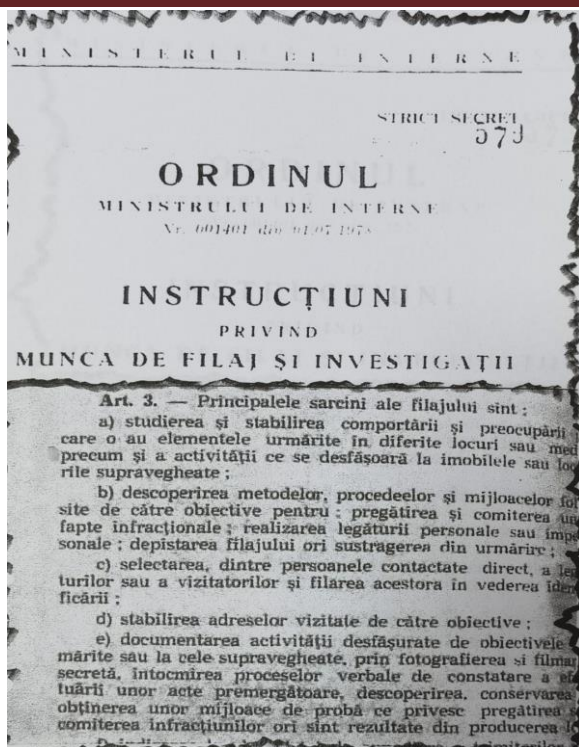
- ♦ *studierea* și stabilirea comportării și preocupării pe care o au elementele urmărite în diferite locuri sau medii, precum și a activității ce se desfășoară la imobilele sau locurile supravegheate;

- ♦ *descoperirea* metodelor, procedurilor și mijloacelor folosite de obiective pentru: pregătirea și comiterea unor fapte infracționale; realizarea legăturii personale sau impersonale; depistarea filajului ori sustragerea din urmărire;

- ♦ *selectarea*, dintre persoanele contactate direct, a legăturilor sau a vizitatorilor și filarea acestora, în vederea identificării;

- ♦ *stabilirea* adreselor vizitate de obiectiv;

- ♦ *documentarea* activității desfășurate de obiectivele urmărite, sau la cele supravegheate, prin fotografierea și filmarea secretă, întocmirea proceselor-verbale de constatare a efectuării unor acte premergătoare, descoperirea, conservarea și obținerea unor mijloace de probă ce privesc pregătirea sau comiterea infracțiunilor ori sunt rezultate din producerea lor.

Meseria mea e riscul!

Tehnică de supraveghere clasică, *filajul este utilizat cu predilecție de către serviciile de spionaj, dar și de structuri specializate ale Poliției judiciare*, pentru urmărirea unor indivizi periculoși pentru societate (de la infractori de drept comun și până la spioni sau corupții cu „gulere albe”). Monitorizarea deplasărilor, identificarea contactelor, interceptarea discuțiilor, obținerea de probe audio-video etc. sunt activități sensibile, care pot fi practicate, deseori la limita legii, și de companii de securitate private sau persoane individuale (detectivi).

La rândul lor, *ofițerii de poliție judiciară pot utiliza tehnici și mijloace specifice de supraveghere inclusiv pentru localizarea unor martori-cheie în procese penale importante*. Dar, operațiunile de filaj derulate de serviciile secrete sunt mult mai riscante și dificil de gestionat decât activitățile asemănătoare ale Poliției judiciare.

În materie de contraspionaj, de exemplu, distrugerea unei rețele, care presupune identificarea membrilor acesteia, controlarea și documentarea acțiunilor desfășurate etc. poate dura luni sau chiar ani de zile, dar *această muncă minuțioasă poate fi ruinată de un singur moment de neatenție/neglijență al lucrătorilor echipei de filaj*. Iar dacă monitorizarea obiectivului are loc în străinătate, într-un mediu de regulă ostil, asemenea greșeli se transformă deseori în dispute diplomatice nedorite.

Un ofițer de intelligence este instruit să depisteze măsurile de supraveghere ale adversarului, pentru a-și asigura astfel libertatea de acțiune, protecția personală și a agenților din legătură. *Cel mai important lucru este să*

„simți” filajul, să ai certitudinea că te urmărește cineva, fără să-l vezi la față, să-i reții semnalmentele, să încerci să-l compromiți (deconspiri) sau să-i joci feste. În momente operative extreme, care nu pot suferi amânare fără a fi ratate, ofițerul poate recurge la **metode ale „ruperii” de filaj, riscante, nerecomandate și cu consecințe imprevizibile.** Procedând astfel, confirmați adversarului că desfășurați activități ilegale, iar pe viitor acesta își va lua, cu siguranță, măsuri suplimentare mult mai dificil de observat și ocolit!

Filorii nu se laudă, dar faptele vorbesc de la sine!

Mulți spioni și mari corupți au fost demascați și ulterior arestați în urma unor ample operațiuni de monitorizare, în care serviciile de contraspionaj sau structurile naționale specializate au angrenat profesioniști cu experiență în munca de filaj-investigații, mijloace tehnice specifice și forțe calibrate pe măsura complexității cazului. Trei exemple sunt, credem, ilustrative pentru a înțelege **importanța vitală a filajului în munca de contrainformații și combatere a marii corupții:**

► La începutul anului 1963, Direcția pentru Supravegherea Teritoriului – DST (**contraspionajul francez**) era avertizată de CIA că, **de la Cartierul general al NATO (atunci la Paris), se scurg informații sensibile către sovietici.** După o primă verificare profesionistă a potențialilor suspecți (peste 200), au rămas în atenție cei cu acces la asemenea documente, iar apoi cercul s-a restrâns la trei persoane, printre care și **Georges Pâques, director-adjunct al Serviciului de presă al Alianței Nord-Atlantice.**

Deși cel în cauză părea departe de orice bănueli (*un naționalist, partizan al Algeriei franceze etc.*), comisarul **Marcel Chalet**, care primise de la „o sursă de încredere” un pont aparent nesemnificativ („cu certitudine, Georges Pâques nu este un om de dreapta”), a dispus structurii de filaj să-l urmărească „zi și noapte, până se face lumină!”. Și rezultatele aveau să apară nu peste mult timp.

Dispozitivul de filaj a aflat astfel că „obiectivul” își schimbase autoturismul vechi cu unul mai performant și că periodic (la 15 zile) călătorea în împrejurimile Parisului, aparent fără un țel anume, având asupra sa o servietă care nu corespundea unui turist obișnuit. La 8 august, Georges Pâques s-a deplasat cu autoturismul prin Paris (traseu de autoverificare???) și **a parcat pe o stradă cu sens unic** din apropierea Gării Saint-Lazare. **A revenit, pe jos, pe contrasens auto, a intrat pe peron și s-a urcat într-un tren** care mergea la Versailles.

Trei dintre membrii celor **două echipe de filaj** l-au urmat în tren, iar o alta s-a deplasat în trombă spre Versailles, unde se presupunea că va coborî cel urmărit. Deducția a fost confirmată de filorii aflați în tren care, la coborâre, au transmis că obiectivul **s-a urcat apoi într-un mijloc de transport în comun local.** A coborât în comuna Feucherolles (Departamentul Yvelines), fără a observa dispozitivul de filaj deja reîntregit și „pierdut” în peisajul rural.

Georges Pâques **se plimba prin ploaie, dar cu impermeabilul pe brațul stâng!!!. Și-a privit de câteva ori ceasul, a intrat într-o cafenea, a ocupat o masă la geam și urmărirea cu atenție puținii trecători aflați la acea oră pe stradă**

(...) După câteva minute, a apărut un autoturism banal, cu care filajul se mai „intersectase” în ultimul timp, condus de „diplomatul” sovietic Vladimir Krenov, ofițer KGB aflat de mai multă vreme în atenția contraspionajului francez.

Echipa de filaj a primit aprobare pentru realizarea flagrantului, însă surpriză: în fața respectivei cafenele s-a oprit cu un scrâșnet asurzitor de frâne și cu sirena în funcțiune o mașină a Poliției, care urmărea o banală pistă de folosire a cecurilor fără acoperire. **Flagrantul s-a anulat**, iar Georges Pâques a fost arestat câteva zile mai târziu, chiar la ieșirea din sediul NATO.

► În 2015, **Unitatea Permanentă Anticorupție-UPAC, din Canada**, a deschis o anchetă judiciară botezată „**Neptunium**”, pentru a documenta „**un sistem de acordare frauduloasă a contractelor publice în diferite sfere de activitate, derulat pe o perioadă de aproximativ 10 ani, începând din 2005**”. În vizorul procurorilor a intrat și **D.C., fost consilier municipal, patron al mai multor companii** cu activități în comunicații, publicitate, editarea și difuzarea presei etc. Valoarea fiecărui contract „câștigat” nu depășea însă suma de 100.000 dolari, pentru a evita procedeul licitațiilor publice!

După primele audieri la sediul Unității Permanente Anticorupție, D.C. a declarat că „**ancheta este o făcătură, comandată de adversarii săi politici, că este nevinovat, dar va colabora cu anchetatorii pentru a ieși curat din această înscenare murdară**”.

În cursul cercetărilor, **polițiștii UPAC, coordonați de procurorul de caz**, au intrat în posesia listei firmelor asociate care participau la acapararea contractelor cu statul, cu sumele primite de diverși indivizi, drept mită, dar și a unor adnotări gen testament, scrise de D.C., prin care solicita apropiatilor ca, „**în eventualitatea decesului său, să golească imediat cele patru seifuri**”.

Înarmați cu asemenea informații, polițiștii judiciari au efectuat percheziții la domiciliul și sediile firmelor patronate de D.C., pentru a da de urma ascunzătorilor, în care ar fi putut găsi nu doar bani, ci și documente compromițătoare privind activitatea infracțională a fostului politician. Într-o zi, D.C. a fost urmărit când se îndrepta spre una dintre casele sale de vacanță, având asupra lui o geantă mare de voiaj.

Echipa de filaj aflată în dispozitiv a sesizat o atitudine „neobișnuită” a țintei și a renunțat la urmărire, raportând ulterior că, „în acea zi, D.C. s-a comportat, în unele momente, ca și când ar fi recurs la tehnici de contrafiaj, încercând să scape de urmăritori: circula doar pe străduțe înguste, cu trafic redus; traseele alese nu erau cele obișnuite și nici cele mai scurte; accelera deseori peste limita de viteză admisă, ceea ce nu corespundea deloc cu comportamentul anterior, îndelung observat”.

Peste câteva zile de la acest incident, **echipa UPAC a percheziționat reședința de vară a lui D.C.**, în care a găsit 139.600 dolari americani, în două plicuri de plastic ascunse într-un sertar cu fund dublu al unui dulap din bucătărie. Alte sume de bani (10.770 dolari canadieni și 1.780 USD) au fost găsite în seiful uneia dintre companiile controlate de D.C. **Adus la sediul Unității Permanente**

Anticorupție, unde i s-au prezentat învinuirile, fostul politician, acum prosper om de afaceri, a refuzat să vorbească, chemându-și avocatul. Restul...este deja istorie!

► În memoriile sale, generalul-maior în retragere Ghennadi Nikolaevici Zaițev, un veteran al contraspionajului sovietic, povestește despre **profesionalismul lucrătorilor din Departamentul filaj-investigații al temutului KGB, care au realizat arestarea viceconsulului american Martha D. Peterson, rezidentul CIA la Moscova**, la care a participat personal, acum mai bine de 40 de ani.

„După o muncă asiduă (filaj, interceptări, pătrunderi, instalări de mijloace tehnice etc.), **conducerea contraspionajului a decis organizarea unui flagrant, care să probeze, fără echivoc, activitatea Marthei Peterson, considerată de KGB ca fiind incompatibilă cu statutul corpului diplomatic (...)** O atenție deosebită a fost acordată organizării filajului, care fusese deja păcălit de câteva ori de talentul doamnei viceconsul de a se deghiza...

În seara de 15 iulie 1977, obiectivul a parcat autoturismul ambasadei în apropierea Teatrului „Rossia”, s-a plimbat pe străzile din jurul clădirii și, abia după ultimul gong, a intrat în sală, ocupând un scaun în apropierea ieșirii de urgență. Timp de circa 10 minute a rămas liniștită, părând că este captivată de spectacol. La un moment dat, unul dintre cei cinci «spectatori» care îi urmăreau cu atenție orice mișcare, a observat că **doamna în alb, cu părul strâns la spate (așa venise la spectacol!) și-a tras discret peste rochie o pereche de pantaloni și o jachetă, ambele de culoare închisă, după care și-a lăsat părul pe spate și a părăsit sala...**

A urcat într-un autobuz, s-a plimbat pe jos, a folosit metroul și, în final, a luat un taxi care a lăsat-o în apropierea Podului Krasnolujski, fiind convinsă că «nu are coadă». Deși la acea oră – aproape de miezul nopții – zona era pustie, KGB avea mobilizați aproximativ 100 de ofițeri care observau orice pas al diplomatului, fiind gata să intervină la primul semnal (...) Iluminatul era deficitar și, de la distanța de siguranță, nimeni nu-și putea da seama dacă obiectivul aflat pe pod este bărbat sau femeie, fără a mai vorbi de identificarea sa. Aici, **filorii sovietici au avut un rol deosebit: după atâtea urmăriri ale membrilor Ambasadei SUA la Moscova, aceștia puteau recunoaște orice diplomat american chiar numai după mers ...**

Doamna viceconsul a urcat treptele podului și se plimba alene pe sub arcadele din piatră...la un moment dat, a dispărut pentru câteva secunde din raza vizuală a ofițerilor de filaj, care au dedus că gestul era motivat de depunerea unui obiect la căsuța poștală impersonală (...) Reținută și introdusă nu fără dificultate în duba KGB, Marti a fost dusă la Lubianka. După câteva ore de interogatoriu, a fost anunțată Ambasada SUA, care a trimis un diplomat să o recunoască și să o asiste juridic...”

Degeaba ai cu cine, dacă nu ai cu ce!

Filajul clasic rămâne o metodă de lucru eficientă pentru serviciile de intelligence și structurile naționale anticorupție, care caută să selecționeze tineri dornici să se pregătească în tainele muncii de supraveghere. Este și cazul **Serviciului Canadian de Informații și Securitate-SCRS**, care prezintă pe pagina sa de web un material video despre meseria de „**agent de filaj**”, însoțit de câteva precizări scrise din **fișa postului**: „**Secția de filaj-investigații are ca misiune principală culegerea de date tactice, pentru nevoile muncii operative și sprijinirea acțiunilor de informații externe și securitate națională. Lucrătorii secției participă la anchetele operative și administrative ale SCRS, monitorizând discret deplasările și activitățile țințelor stabilite.**”

În majoritatea statelor, **încadrarea în structurile de filaj-investigații este precedată de un proces riguros de selecționare și verificare a potențialilor candidați, chiar dacă unii dintre aceștia provin din alte instituții de apărare și securitate**. Dată fiind sensibilitatea activității specifice și impactul pe care l-ar produce în opinia publică dezvăluirea, voluntară sau accidentală, a unor operațiuni desfășurate de instituțiile abilitate, **lucrătorii de filaj beneficiază de o pregătire aparte** pe toate planurile: fizică, psihologică, de specialitate etc.

De exemplu, serviciul de contraspionaj al unei țări membre NATO a elaborat recent **o lecție-test cu provocările în materie de filaj-investigații și dificultățile cu care se confruntă filorul în situații neprevăzute**: ce face dacă este blocat în spatele unui autobuz școlar cu avariile în funcțiune, iar obiectivul a avut timp să-l depășească „la mustață”? Și dacă acesta a trecut în ultima clipă pe culoarea galbenă a semaforului, iar pentru conducătorul autoturismului de filaj s-a făcut deja roșu? Dar dacă ținta circulă într-o manieră agresivă și cu viteză exagerată, indiferent de condițiile de drum și eventualele restricții rutiere?

Respectivul chestionar conține și **alte întrebări**, retorice: poate un filor, chiar și experimentat, să se țină după obiectiv fără a fi reperat? Este suficient doar un autoturism de urmărire? Poate conducătorul mașinii de filaj, într-un exces de zel, să dubleze autobuzul școlar, să treacă pe roșu sau să circule cu mare viteză printr-o zonă rezidențială? Cine răspunde dacă ținta realizează că este monitorizată sau dacă se produce un accident de circulație? La toate acestea se adaugă faptul că, **deseori, filorul trebuie să petreacă ore bune în autoturism, fără să atragă atenția, în pofida oricăror nevoi naturale (hrană, toaletă etc.) și că timpul îndelungat de observare poate afecta puterea de concentrare**.

În finalul lecției-test, este prezentat și **un caz concret**: „În cadrul unei ample acțiuni de supraveghere a unui fost parlamentar, structura specializată mobilizase forțe importante, inclusiv patru autoturisme «banale», care înconjurau discret locuința acestuia. Era dimineața, în jurul orelor opt, când Mercedesul obiectivului a părăsit domiciliul și a intrat în traficul intens al metropolei. De teamă să nu piardă ținta, polițistul aflat la volanul uneia dintre mașinile de urmărire a accelerat pentru a prinde culoarea verde a semaforului,

acroșând un alt autoturism în care se aflau doi copii, împreună cu mama lor. Unul dintre aceștia, în vârstă de 5 ani, a decedat ulterior la spital”.

A urmat un proces, judecat cu ușile închise de un Tribunal special, care a reținut că **„acțiunea de filaj era legală și făcea parte dintr-o operațiune de anvergură privind acte de corupție în formă continuată, abuz de încredere și finanțare ilegală a unor partide politice”**.

**

Invitate la **„un schimb de opinii neprotocolare”** pe marginea chestionarului, cadre cu funcții de execuție au ridicat o serie de probleme logistice, legate îndeosebi de lipsa unor mijloace rapide de deplasare (scutere, motociclete, autoturisme), cerând imperativ înlocuirea celor care au deja peste 100.000 km. parcurși. Amintind de unele **operațiuni specifice eșuate** din această cauză, soldate cu pierderea din filaj a obiectivului și ratarea unor momente operative prielnice scopului urmărit, aceștia au **sugerat preluarea de la rezerva guvernului sau de la diverse ministere a unor „autoturisme mai performante și confortabile, pentru a înlocui pubelele aflate încă în serviciu”!**

**

Într-o epocă în care cam toată lumea știe că telefoanele pot fi ascultate, discuțiile ambientale interceptate etc., iar **cei certați cu legea încearcă din răspuțeri să-și ascundă faptele infracționale** apelând la ziduri înalte și porți bine ferecate, sisteme de siguranță sofisticate, întâlniri la miez de noapte sau în cele mai neașteptate locații ș.a., **filajul poate aduce anchetatorilor dovezi de necontestat ale planurilor puse la cale în cele mai conspirate moduri cu putință**.

40 DE ANI DE LA PROCLAMAREA LEGII MARȚIALE ÎN POLONIA. POZIȚIA ROMÂNIEI

Dr. Ist. Ion Constantin

La 13 decembrie 1981, președintele Poloniei, generalul Wojciech Jaruzelski, proclama Legea marțială, prin care era scos în afara legii sindicatul „Solidaritatea”, prima mare mișcare independentă din blocul sovietic, considerată o amenințare la adresa orânduirii socialiste. Membră a Tratatului de la Varșovia, România privea cu îngrijorare derularea evenimentelor, temându-se de repetarea scenariului Primăverii de la Praga.

Unul dintre pușinii experți români în istoria recentă a Poloniei, prietenul și colegul nostru dr. Ion Constantin, propune doritorilor de adevăr o amplă lucrare tematică, din care am selectat câteva pasaje care, cu siguranță, vor trezi interesul cititorilor.(Titlul și subtitlurile aparțin redacției).

**

Scurt remember istoric

Imediat după proclamarea stării de război, a început aplicarea planului stabilit, care prevedea interzicerea grevelor și demonstrațiilor precum și militarizarea întreprinderilor. Toate legile anterioare erau suspendate, populația fiind terorizată și forțată să se supună unei adevărate dictaturi militare și polițienești. Dispozițiile erau draconice, fiind prevăzute măsuri excepționale, vizând inclusiv obligativitatea cetățenilor să accepte, la cererea autorităților, cazarea în propriile locuințe a unor persoane ale căror case ar ajunge să fie distruse.

Alte dispoziții rezultate din introducerea Legii marțiale s-au materializat prin: întreruperea comunicațiilor telefonice; închiderea stațiilor de benzină; interzicerea circulației pe străzi între orele 22.00 și 6.00; cenzura corespondenței; ermetizarea frontierelor și suspendarea activității aeroporturilor civile; restrângerea numărului de publicații centrale și locale; restricționarea organizării de reuniuni, adunări și manifestații publice etc.

Pentru aplicarea tuturor acestor măsuri, statul major de război avea la dispoziție un număr important de forțe ale Ministerului Apărării și Ministerului Afacerilor Interne (cadre active și rezerviști mobilizați peste noapte) și un arsenal impresionant de tehnică militară. De notat faptul că, pentru supravegherea întregii acțiuni și prevenirea scăpării de sub control a situației interne ajunse deja într-un punct critic, la Ambasada U.R.S.S. din Varșovia s-a constituit o grupă specială de ofițeri sovietici. Până la 16 decembrie 1981, întreaga operațiune a fost supravegheată personal de mareșalul Viktor Gheorghievici Kulikov, comandantul-șef al forțelor Tratatului de la Varșovia.

În noaptea de 12-13 decembrie 1981 au fost arestate și internate în diverse locuri peste 5.000 de persoane, îndeosebi membri din conducerile centrale și

regionale ale „Solidarității”, în frunte cu Lech Wałęsa, cei care au activat în mișcarea anticomunistă înainte de înființarea Sindicatului Liber, precum și un cerc larg de intelectuali care au cooperat cu opoziția.

Deși oficial dizolvată, „Solidaritatea” a continuat să existe prin membrii săi (*în acel moment în număr de aproape 10 milioane*), reuniți în jurul nucleului conducător și organizați în grupuri ad-hoc (*societăți, cluburi, cercuri*) dedicate promovării unor activități independente, precum și în asociații ale Bisericii.

Pericolul invadării Poloniei - între mit și realitate

O problemă mult discutată în ultimii ani este dacă instituirea Legii marțiale a avut ca scop salvarea Poloniei de la o invazie sovietică. Susținută de însuși Jaruzelski și adepții săi, această teză nu este confirmată de documentele care au ieșit la iveală în ultimii ani din arhivele sovietice. Unul dintre acestea este Minuta reuniunii Comitetului Central al P.C.U.S. din 10 decembrie 1981, deci cu trei zile înainte de instituirea Legii marțiale. Documentul consemnează **poziția șefului KGB, Iuri Andropov: „în privința Operațiunii X, aceasta trebuie să fie exclusiv urmarea deciziei tovarășilor polonezi (...) Noi nu intenționăm să trimitem trupe în Polonia. Aceasta este o poziție corectă și noi trebuie să o menținem până la capăt. Eu nu știu cum vor evolua lucrurile cu Polonia dar, chiar dacă această țară se va afla sub conducerea «Solidarității», trebuie adoptată această atitudine. Dar, dacă țările capitaliste își vor înăspri poziția față de Uniunea Sovietică și vor fi gata să aplice diverse sancțiuni economice și politice, lucrurile vor fi realmente dificile pentru noi”**.

La aceasta, șeful diplomației sovietice, Andrei Gromîko, a adăugat: „Consider că putem să-i dăm dispoziție ambasadorului nostru la Varșovia pentru a-l vizita pe Jaruzelski și a-l informa despre toate acestea”. Discuțiile au fost rezumate de Mihail Suslov, ministrul sovietic al Apărării, care a spus: „Cred că toți dintre noi sunt de acord că, în niciun caz, nu poate fi vorba de trimitere de trupe”.

Teza „iminenței invaziei sovietice” este infirmată și de **colonelul Ryszard Kukliński** - fost ofițer în cadrul Statului Major polonez și agent informator al CIA timp de aproape 11 ani (1970-1981), scos clandestin de americani din Polonia în noiembrie 1981, pentru a fi pus la adăpost, în plină criză socială și politică: **„Agenția Centrală de Informații știa că sovieticii nu aveau cu adevărat intenția de a declanșa o intervenție de amploare, prin care să restabilească ordinea în Polonia și preferau să se bazeze pe tovarășii polonezi.”**

Toate acestea nu trebuie să conducă la concluzia că U.R.S.S. excludea de principiu intervenția în Polonia, în orice împrejurare. **O asemenea situație era avută în vedere dacă P.M.U.P. ar fi fost direct amenințat sau dacă Polonia și-ar fi manifestat intenția de a părăsi Pactul de la Varșovia.** Dar, în decembrie 1981, asemenea evenimente nu erau, încă, de așteptat. Ba dimpotrivă, unele documente sovietice – îndeosebi minutele ședințelor Biroului Politic al P.C.U.S. din 29 octombrie 1981 și însemnările generalului **Viktor Anoskin** – arată că, **„în acele momente, partea polonă aștepta de la Kremlin asistență militară”**.

România respinge repetarea scenariului Primăverii de la Praga

Nicolae Ceaușescu, care a condamnat energic intervenția în Cehoslovacia din august 1968, s-a opus categoric și ideii de a se trimite în Polonia trupe ale Organizației Tratatului de la Varșovia în anii 1980-1981, cu scopul de a pune capăt mișcărilor sociale inițiate de liderii sindicatului „Solidaritatea”. Poziția consecventă a României rezultă cu prisosință dintr-o serie de documente și mărturii publicate în ultima perioadă, inclusiv cele aparținând colonelului Ryszard Kukliński.

În informările sale către CIA, Kukliński a făcut, în mod repetat, mențiuni asupra poziției aparte pe care România o avea în cadrul Pactului de la Varșovia, inclusiv în ceea ce privește raporturile cu structurile informative ale acestuia, ceea ce corespundea cursului deosebit pe care l-a avut politica țării noastre față de URSS, după declarația de „independență” din aprilie 1964.

Referindu-se la planurile ofensive sovietice împotriva NATO, într-un raport adresat CIA, pe 2 iulie 1978, **Kukliński** concluziona că **„aprobarea tacită, mai puțin din partea românilor, a acestor planuri autentic socialist-imperialiste ar trebui să fie, pentru cei care le înțeleg, nu doar un șoc, ci și un semnal de alarmă pentru trecerea la acțiune”**. De asemenea, într-un alt raport (5 mai 1979), privind aprobarea dată de conducerea poloneză față de propunerea comandantului suprem al forțelor Tratatului de la Varșovia, mareșalul Viktor Kulikov, ca toate armatele din componența Tratatului să treacă direct sub comanda sovietică, Kukliński aprecia ca fiind **„deplorabil faptul că, exceptând România, niciun conducător din Tratatul de la Varșovia nu se opusese acelei decizii rușinoase”**.

Relevante, de asemenea, în privința divergențelor româno-sovietice pe tema unui acord de subordonare a trupelor unui comandament sovietic pe timp de război, sunt relatările lui Kukliński despre afirmațiile confidentiale făcute de mareșalul Kulikov, pe timpul vizitei acestuia în Polonia, la jumătatea lunii octombrie 1979, împreună cu generalul Anatoli Gribkov, șeful său de stat-major și alți generali și ofițeri superiori. Timp de două zile, aceștia au avut discuții secrete la Omulew, un oraș din regiunea luxuriantă a Lacurilor Mazuriene din nord-estul Poloniei. **„Încă de la început - povestește Kukliński - Kulikov a apreciat drept inacceptabilă orice opoziție față de propunerea sa. Bulgaria, R.D. Germană și Cehoslovacia susțin proiectul fără rezerve”,** a spus el. **„Ungaria fusese mai dificil de convins. În cele paisprezece ore de negocieri, ministrul Apărării din Ungaria își exprimase numeroase rezerve, doar pentru a renunța într-un final la fiecare obiecție, surprinzându-i chiar și pe sovietici”,** a zis Kulikov. **„Cea mai mare problemă o reprezintă România, a continuat Kulikov, care îi acuza pe oficialii români de scurgeri de informații către Occident. S-a înfuriat când și-a descris vizita la București. La sosirea avionului său, controlorii aerieni români refuzaseră să comunice în rusă. Odată ajuns la sol, poliția secretă română îl înconjurase și-l urmărise peste tot. Mai rău, a spus el, fusese cazat într-o cameră de hotel lângă oficiali chinezi”**. Kulikov a mai spus că **„se aștepta ca Jaruzelski să mențină front unit împotriva românilor”,** atunci

când miniștrii Apărării din Tratatul de la Varșovia aveau să se întâlnească la Varșovia, în decembrie, într-o reuniune condusă de Jaruzelski

La consfătuirea anuală a miniștrilor apărării din statele membre ale Tratatului de la Varșovia, desfășurată la Moscova, între 2 și 4 decembrie 1981, ministrul sovietic, **mareșalul Dmitri Ustinov, a propus acordarea unui „ajutor” militar lui Jaruzelski „pentru curmarea amestecului forțelor contrarevoluționare străine și a statelor NATO care pun în pericol existența socialismului în Polonia”**. Miniștrii apărării din Bulgaria, Cehoslovacia și Republica Democrată Germană s-au declarat imediat acord, însă Ungaria și România s-au opus. Adică János Kádár (*care nu uitase intervenția sovietică din țara sa în 1956...*) și Nicolae Ceaușescu, care a transmis prin Constantin Olteanu că „sub niciun motiv nu trebuie acceptată ideea unei intervenții militare în Polonia”. În acest fel, Polonia a scăpat de „ajutorul” militar „frățesc” al statelor socialiste și a rămas să-și rezolve singură problemele interne.

În arhivele desecretizate ale CIA, există chiar o telegramă din decembrie 1981 care face referire la **o scrisoare pe care i-ar fi trimis-o Nicolae Ceaușescu lui Ronald Reagan în legătură cu situația din Polonia**, imediat după instituirea Legii marțiale în decembrie 1989. Președintele român îl avertiza pe liderul de la Casa Albă că lupta dintre autoritățile comuniste poloneze și sindicatul „Solidaritatea” ar putea duce la invadarea țării de către trupele Pactului de la Varșovia.

Poziția lui Nicolae Ceaușescu în această chestiune va înregistra însă nuanțări substanțiale. În condițiile crizei acute de sistem de la sfârșitul anilor `80, Ceaușescu acuza „fenomenele negative” din țările socialiste și denunța „dezideologizarea” relațiilor internaționale. Astfel se ajunge ca, spre sfârșitul anilor `80, Ceaușescu să ceară Moscovei, în mod repetat, organizarea unei conferințe a partidelor comuniste cu scopul adoptării unei poziții unice privind evenimentele din Polonia și intervenția țărilor socialiste în această țară, în cazul în care Varșovia nu va fi în măsură să țină sub control situația.

Comunist convins, Nicolae Ceaușescu era consternat și îngrijorat de evenimentele care duceau spre democrație Polonia, dar și de conceptele „țarului” sovietic Mihail Gorbaciov privind transparența (*glasnost*) și restructurarea (*perestroika*), care nu-i picau deloc bine. Așa că, începând de la consfătuirea Comitetului Politic Consultativ al statelor participante la Tratatul de la Varșovia, desfășurată la București, în 7–8 iulie 1989, și-a manifestat public și din ce în ce mai vehement îngrijorarea față de „*tendențele de a pune sub semnul întrebării valorile socialiste*” și a propus o acțiune comună armată a statelor socialiste împotriva „*cercurilor capitaliste și imperialiste*” care se infiltraseră în Polonia și o deturnau de pe „*calea socialistă spre comunism*”.

Cedarea de bună voie, de către generalul Wojciech Jaruzelski, a funcției de prim-ministru unui lider al sindicatului „Solidaritatea” - Tadeusz Mazowiecki - a fost considerată o eroare gravă de către Nicolae Ceaușescu. Acesta a propus imediat tuturor liderilor statelor membre ale Organizației Tratatului de la

Varșovia să se întâlnească pentru a discuta despre subiectul respectiv și pentru a adopta măsuri în consecință: „*sâmbătă (19 august 1989 – n.n.) ne-am sfătuit cu câțiva tovarăși care au putut fi găsiți imediat și am trimis un mesaj conducerii sovietice (...). În mod corespunzător, în aceeași seară, până la orele 3 dimineata, au fost transmise mesaje și țărilor socialiste, prin ambasadori. Toți au spus că vor transmite mesajul imediat. Unii au făcut și comentarii proprii, dar toți au spus că sunt îngrijorați*”.

Pe acest fond, în *ședința din 21 august 1989* a Comitetului Politic Executiv al CC al PCR, *Nicolae Ceaușescu* a afirmat: „orientarea polonezilor este în acord cu Uniunea Sovietică și cred că se poate spune chiar mai mult, adică este chiar la sfaturile URSS. Însă, *după părerea mea, sfaturile sunt greșite, nu corespund intereselor Poloniei, nu corespund cauzei socialismului în Polonia, pentru că ele deschid calea «Solidarității», care este, așa cum s-a demonstrat în deceniul acesta, o agentură a imperialismului străin, în primul rând a Statelor Unite ale Americii (...). Deși nu cunoaștem întru totul situația, considerăm că lucrurile sunt foarte grave. În orice caz, Partidul Muncitoresc [Unit] Polonez se pronunță pentru a-și menține rolul important în politică. Sigur, este greu să spunem cum vor evolua lucrurile*”.

Din stenograma respectivei ședințe, mai rezultă că *Nicolae Ceaușescu a solicitat întrunirea de urgență a liderilor statelor membre ale Organizației Tratatului de la Varșovia*, însă propunerea respectivă nu a fost acceptată nici de polonezi, nici de sovietici. În documentul menționat *nu s-a consemnat însă nicio informație în legătură cu intenția lui Nicolae Ceaușescu de a se trimite în Polonia trupe ale Organizației Tratatului de la Varșovia*.

Tot la 21 august 1989, Secretarul general al PCR a trimis un nou mesaj liderului de la Kremlin, solicitând ca Eduard Șevarnadze, ministrul sovietic de externe, să efectueze de urgență o vizită la București, pentru a prezenta opinia Moscovei în legătură cu „*actul de trădare*” de care se făcea vinovat generalul Jaruzelski în fața „*mișcării muncitorești și socialiste din întreaga lume*”. Nicolae Ceaușescu insista ca „*Șevarnadze să vină aici zilele acestea, independent de 23 August* (n.n. - sărbătorirea zilei naționale). *Poate să vină și mâine, și poimâine, pentru că aceasta poate va determina și conducerea sovietică să mai reflecteze puțin.*”

Ministrul sovietic al Afacerilor Externe a ajuns la București pe data de 26 august 1989. Rezumatul discuțiilor sale cu omologul său Ioan Totuși opinia lui Nicolae Ceaușescu față de poziția adoptată de sovietici în criza politică din Polonia au fost prezentate *Comitetului Politic Executiv al CC al PCR, de către președintele României, în ședința din 22 septembrie 1989*.

Din conținutul stenogramei reuniunii respective rezultă în mod clar faptul că *Nicolae Ceaușescu nu a solicitat, în mesajele sale din 19 și nici în cele din 21 august 1989, intervenția în Polonia a trupelor statelor membre ale Organizației Tratatului de la Varșovia*. A mai rezultat, totodată, *că liderii comuniști polonezi, unguri și iugoslavi i-au reproșat lui Nicolae Ceaușescu că*

ar fi încălcat unul din principiile afirmate chiar de el însuși în repetate rânduri amestecându-se în „treburile interne ale altor state”. La rândul său, Nicolae Ceaușescu a amintit de statele capitaliste, de „planul și programele acestora de amestec în treburile țărilor socialiste, de destabilizare, de finanțare a politicii de renunțare la construirea socialismului”.

*

Luările de poziție ale lui Nicolae Ceaușescu față de evenimentele din Polonia au cunoscut, în decurs de opt ani, o evoluție surprinzătoare. În 1981, șeful statului român era militantul hotărât împotriva oricărei intervenții străine în treburile interne ale altui stat, continuând linia afirmată cu energie în august 1968, când a condamnat intervenția militară în Cehoslovacia. În 1989, poziția se schimbase radical, Secretarul general al PCR cerând organizarea unei conferințe a partidelor comuniste, cu scopul adoptării unei poziții unice privind evenimentele din Polonia și intervenția țărilor socialiste în această țară, în cazul în care Varșovia nu va fi în măsură să țină sub control situația. *O analiză corectă a istoriei României și a PCR impune o apreciere nuanțată, pe bază de documente, a momentelor concrete și a pozițiilor exprimate, orice eludare a acestora putând conduce la o prezentare denaturată a realităților trecute.*

REMILITARIZAREA SPIONAJULUI AFECTEAZĂ CIA

Gheorghe Bărbulescu

La finele lunii octombrie 2021, **Eric Denécé**, Directorul Centrului francez pentru Studii de Intelligence, a fost invitatul emisiunii „**Dezordinea mondială**”, realizată de **Rachel Marsden**, pentru „**Sputnik Tv.**” – agenție multimedia a guvernului rus, cu filiale la Washington, Londra, Edinburgh, Paris, Beijing și Cairo, componentă a concernului „Rusia contemporană” și înlocuitoarea bine-cunoscutei „**Ria Novosti**”.

Lăsând la o parte opinia generală (și corectă!!!), conform căreia „**Sputnik Tv.**” este principalul mijloc de propagandă externă al Kremlinului, credem că afirmațiile unui analist de talia lui Eric Denécé, cu experiență îndelungată în activitatea de intelligence, aduc **elemente de noutate pentru cititorii noștri și, în general, pentru toți cei pasionați de activitatea de spionaj, cu atât mai mult cu cât vorbim despre cel mai potent serviciu secret de pe mapamond.**

**

Rachel Marsden: Într-o Directivă internă a **Agenciei Centrale de Informații**, ajunsă „întâmplător” (???) în posesia mass-media, **Directorul CIA, William Burns, a dispus înființarea a două noi „Centre de Misiune”:** Primul se va focaliza pe **China**, considerată „**cea mai importantă amenințare geopolitică cu care se confruntă Statele Unite în secolul XX – un guvern chinez din ce în ce mai ostil**”. Cel de-al doilea - **Centrul de Misiuni Transnaționale și Tehnologice** – se va concentra pe schimbările climatice, pandemii și tehnologii emergente.

CIA a luat în vizor China de multă vreme și, atunci, **la ce folosesc cu adevărat aceste noi „centre”?** Schimbările climatice și pandemia sunt, într-adevăr, subiecte interesante, însă alte instituții guvernamentale au deja expertiza necesară pentru a culege informații științifice privind problemele mediului înconjurător și ale pandemiilor. Atunci, de ce ar trebui să se amestece CIA? O ipoteză ar fi că **Agencia Centrală de Informații nu are doar misiunea de a culege date confidențiale, ci și de a influența și destabiliza opinia publică în aceste domenii strategice.** Un asemenea rol subversiv ar putea deveni din ce în ce mai important în era rețelelor sociale, a diversificării surselor de informare și scrierilor alternative.

Sunt aceste misiuni un indiciu al implicării crescânde a CIA în jocul propagandei mondiale asupra unor astfel de subiecte? Și, pentru ce ar vrea CIA ca opinia publică să fie la curent cu asemenea noi misiuni, pe care deconspirarea acestui memorandum le aduce la lumină?

Invitatul nostru este **Eric Denécé, Directorul Centrului francez pentru Studii de Intelligence și autor al volumului „Noul război secret”,** pe care îl

întrebăm: ***De ce credeți că ar fi lăsat CIA să „transpire” în presă o asemenea informație*** despre crearea unor noi Centre de Misiune. Chiar asta a fost realitatea, sau...

Eric Denécé: Trebuie să știți că ***serviciile secrete din întreaga lume, îndeosebi cele americane, se reorganizează periodic*** și că, odată cu creșterea puterii tuturor componentelor Comunității americane de informații, s-a procedat la ***reorganizări transversale***, care au adus împreună analiști, ofițeri de caz... Deja, la finele anilor '90 a luat ființă „Celula bin-Laden”, iar în prezent se apelează la această experiență și în ceea ce privește gestionarea celor două subiecte majore, unde lucrează laolaltă nu doar experți pe China, pandemie sau noile tehnologii.

Aici ne confruntăm cu două mari provocări. Asemenea compartimente interdisciplinare există astăzi în majoritatea structurilor de intelligence, după ce anterior organizarea era pe zone geografice: China, Orientul Mijlociu etc., și multe alte Direcții de spațiu. Treptat, s-au cristalizat colective tematice, ca în orice întreprindere. Structuri matriciale, unde există diferite compartimente.

Apoi, este vorba despre comunicare, unde **CIA** a făcut multe, dar, de câțiva ani, ***a fost surclasată de către Forțele speciale și unitățile militare clandestine ale Pentagonului***. La începutul anilor 2000, odată cu internaționalizarea luptei împotriva terorismului, a apărut nevoia unui nou tip de informații, pe care Armata nu le putea obține, dar nici oamenii CIA, deseori ofițeri de caz, lucrând în ambasade și nepregătiți să opereze în țări cu situații interne periculoase.

Deci, începând cu 2005 și până în zilele noastre, Pentagonul a creat aceste unități clandestine, care au intervenit la Karachi, sau în alte zone unde ofițerii de caz ai CIA nu puteau acționa dacă nu aveau gărzi de corp. Rezultatul? După 10, 15, 20 de ani, ***CIA a pierdut în materie de capacități operaționale și, ca urmare, subînchiriază unităților militare clandestine ale Pentagonului tot mai multe misiuni în străinătate***.

Recent, în Congresul american au avut loc o serie de dezbateri, din care a rezultat că, ***prin focalizarea asupra luptei antiteroriste și crearea unei structuri de intelligence a Forțelor speciale, CIA și-a pierdut mult din competențele anterioare în sfera informații strategice***. Este nevoie, deci, de o resetare, pentru că, dacă va continua în aceeași direcție, CIA nu va mai ști, de exemplu, ce se petrece în China, sau în restul lumii.

Marsden: Este o problemă administrativă, de organizare, de birocratie..., sau ține de procesul de recrutare a cadrelor, de competența ofițerilor CIA, de...?

Eric Denécé: Mai întâi, este o problemă administrativă și juridică, pentru că ***Agenția Centrală de Informații este mult mai strict controlată decât Pentagonul***. De altfel, atunci când intenționează să lanseze operațiuni militare clandestine în străinătate, Casa Albă le încredințează direct unităților speciale ale Pentagonului, deoarece ***este mult mai ușor să disimulezi programe, armament și unități de elită în rândul structurilor militare, decât sub „umbrela” CIA***. O asemenea practică, dezvoltată de **Donald Rumsfeld**, fostul Secretar al Apărării, a

devenit astăzi un fel de **joc între CIA și unitățile secrete ale Pentagonului**: într-un număr apreciabil de situații, CIA nu poate acționa independent și solicită sprijinul Forțelor speciale, iar alteori, când acestea sunt implicate în operațiuni clandestine majore, sunt detașate la CIA pe durata misiunii, ceea ce permite evitarea oricărui control parlamentar.

Rachel Marsden: Dacă îmi amintesc bine, **Erik Prince**, fondatorul Companiei de securitate privată „**Blackwater**”, chiar a sugerat odată ca militarii americani prezenți în războiul din Afganistan să lucreze sub „umbrela” CIA. Asta ar fi permis evitarea controlului parlamentar?

Eric Denécé: Da și nu, depinde de context. În general, având în vedere rezervorul de operatori de securitate, în CIA vor exista tot timpul bărbați și femei proveniți atât din Forțele speciale, cât și din companiile de securitate privată. În final, **asistăm la o formă de remilitarizare a activităților de intelligence**, cum s-a întâmplat de altfel și în timpul celui de-al Doilea Război Mondial. Agenția Centrală de Informații „stă pe două scaune”, analizând care sunt misiunile strategice pe care și le poate asuma, și sunt destule, și care nu.

Activitatea CIA a fost mult timp axată pe lupta antiteroristă, însă realizând că nu are mijloacele necesare pentru a merge până la capăt, în pofida loviturilor fatale pe care comandourile și dronele sale le-au executat, au ajuns la o înțelegere cu Forțele speciale. Dar, acest parteneriat nu-l poate controla, de vreme ce **Pentagonul produce mai multe informații strategice decât CIA și are chiar mai mulți agenți pe teren. Asistăm la o slăbire a Agenției Centrale de Informații**, care este pe cale de a se re poziționa spre activități de nișă, conducerea de la Langley fiind conștientă că viitorul CIA este condiționat de executarea unor misiuni care nu trebuie legate neapărat de terorism...

Rachel Marsden:...pentru a fi capabilă astfel să justifice bugete sporite, să... Deci, dacă se angajează, evident în mod aparent, că vor culege informații despre schimbările climatice, de exemplu, asta ar presupune noi alocări de resurse financiare. Îmi este greu, totuși, să descifrez **cum ar putea gestiona CIA problemele legate de încălzirea globală sau schimbările climatice**, ce să facă spionajul pe o asemenea nișă?

Eric Denécé: Păi, după cunoștințele mele, **CIA este unicul serviciu secret din lume care face previziuni**. În mod cert, nici cele sovietice, israeliene sau franceze nu fac așa ceva. Când faci spionaj, lucrezi cu fapte: ni se pune o întrebare, răspundem solicitării. CIA are însă un **Departament de analiză**, care elaborează previziuni anuale privind situația geopolitică internațională. O asemenea muncă nu ține neapărat de activitatea de intelligence. Sunt analize geostrategice care ar putea fi făcute la fel de bine de un think-tank, unde se pun cu adevărat întrebări despre ce va fi în viitor.

Este chiar o butadă, cred că-i aparține lui **Henry Kissinger**, care spune cam așa: „**CIA a prevăzut 50 dintre ultimele 20 de crize mondiale!**” Adică, analiștii Agenției fac atât de multe scenarii, previziuni etc., încât trei sferturi dintre acestea nu vor deveni niciodată realitate. În mod normal, **nu este sarcina**

unui serviciu de spionaj să elaboreze astfel de prognoze și analize. Și sunt destui oameni, destule forțe angrenate într-o astfel de activitate, care produc mai multe analize geopolitice decât cele rezultate din evaluarea propriu-zisă a informațiilor secrete.

Rachel Marsden: Și nu este o problemă dacă există prea multe scenarii? Nu acesta este rolul serviciilor secrete, de a tria datele obținute și de a nu lua în calcul orice informații, pentru a reduce astfel numărul scenariilor puțin probabile

Eric Denécé: La origine, asemenea disfuncționalități porneau de la realitatea că Agenția Centrală de Informații era nu doar o structură de intelligence, ci și instituția guvernamentală responsabilă cu concentrarea datelor secrete obținute de toate celelalte componente ale Comunității americane de informații - CI. Patronul CIA era, în același timp, șeful CI, la care ajungeau datele obținute de **Agenția Națională de Securitate, Agenția de Informații a Apărării**, ș.a., situație schimbată după crearea, în 2005, a funcției de **Director Național pentru Informații**. Ulterior, CIA a fost nevoită să se integreze în acest nou mecanism de intelligence, în primul rând din rațiuni bugetare, și pentru că ponderea și valoarea informațiilor obținute prin mijloace tehnice au devenit majoritare.

În aceste evoluții, Agenția Centrală de Informații trebuie să-și găsească un loc între NSA – din ce în ce mai puternică și care produce peste 80% din informațiile strategice - și Pentagon care, inclusiv în ceea ce privește munca în teren, face mai multă treabă decât CIA însăși. Deci, astăzi, Agenția se află în fața unei provocări majore.

Rachel Marsden: Situația ne duce puțin cu gândul la 11 septembrie 2001, când FBI revendica, de asemenea, o parte din bugetul alocat de guvernul american luptei împotriva terorismului internațional, deși avea competențe eminamente interne. Atașatii FBI din ambasade aveau misiunea de a se ocupa de identificarea și capturarea celor mai căutați criminali, nicidecum de urmărirea teroriștilor internaționali. Se pare că, din acel moment, **am fost martorii translării unor misiuni de la CIA spre FBI**. Există oare riscul ca Agenția Centrală de Informații să-și piardă cumva...

Eric Denécé: Ce spuneți dv. are legătură directă cu reacția FBI în 2001, când se temeau că va fi creat un nou serviciu, echivalentul MI-5 britanic, de exemplu, și Biroul Federal de Investigații nu dorea acest lucru. Ca urmare, cei de la FBI s-au văzut nevoiți să-și extindă misiunile clasice.

Spre deosebire de FBI, spionajul american nu mai are astfel de probleme, însă CIA are una majoră, fiind practic **prinsă între ciocan** (NSA) **și nicovală** (Pentagon), care furnizează din ce în ce mai multe informații, din domenii tot mai sensibile. În plus, CIA dispune de un potențial uman enorm – peste 25.000 de angajați – cu o tehnocrație accentuată și trebuie să se re poziționeze rapid. **Existența CIA nu va fi pusă însă niciodată sub semnul întrebării, pentru că este singura structură a Comunității de informații care depinde direct de președinte**, în timp ce Agenția Națională de Securitate, Agenția de Informații a

Apărării, Departamentul Național pentru Recunoaștere - NRO, Agenția Națională de Informații Geospațiale - NGA, etc. sunt legate de Pentagon.

Pe de altă parte, dacă o re poziționare a CIA în noua situație a războiului împotriva Chinei este de așteptat, **nu văd niciun sens în implicarea spionajului pentru monitorizarea schimbărilor climatice și a încălzirii globale**. Informații de acest gen vor veni de la sateliții NRO și ai NGA, pentru că aici nu-i vorba de intelligence, ci de observare și măsurare...

Rachel Marsden: Adică, nu poți trimite un ofițer CIA să supravegheze ghețarii, sau... Eric Denécé: După câte știu eu, nu!

Rachel Marsden: Dar, în ceea ce privește China, cred că s-au făcut deja unele lucruri....Ați menționat că, probabil, își vor reorganiza dispozitivul, pentru a putea coordona munca specifică...

Eric Denécé: Este, dacă vreți, o problemă de management administrativ, deși asta nu schimbă prea multe lucruri, poate doar voința de a spune că nu doar situația din China ne preocupă. Vedem peste tot interminabilele drumuri ale mătăsii...acțiunile Beijingului...CIA făcea asta împotriva Uniunii Sovietice în timpul Războiului Rece, deci nu ar fi o noutate! Dar, nu trebuie uitat că **toate rețelele informative americane din China au fost anihilate de contraspionajul autohton**, iar acum CIA are nevoie să procedeze la noi infiltrări, ceea ce nu va fi deloc ușor. Și este nevoie de timp, până când noii agenți vor produce rezultate. Contraspionajul chinez este foarte puternic și agresiv, iar americanii sunt nevoiți să-și adapteze acum mijloacele la noile provocări ale Beijingului.

Rachel Marsden: Dacă vrea să fie într-adevăr un serviciu secret performant, **de ce a trebuit CIA să anunțe așa ceva?** De ce să spui adversarilor geopolitici, printre care și China, că ai de gând să...

Eric Denécé: Înainte de toate, rețineți că **Beijingul nu-și face niciun fel de iluzii: știe bine că americanii aruncă în joc mijloace și resurse umane importante împotriva Chinei, reciprocitatea fiind la fel de valabilă**. Cred, totodată, că este vorba despre o problemă de comunicare a CIA, pentru a se detașa în raport cu celelalte structuri ale Comunității de informații americane și, nu în ultimul rând, este **o chestiune de politică internă. Agenția Centrală de Informații nu ar fi permis astfel de „scurgeri” fără a avea „undă verde” de la Casa Albă sau de la Departamentul de Stat...** Deci, există o parte a comunicării care este reală, având și un alt scop: **sensibilizarea aliaților, pentru că, orice s-ar zice, americanii încearcă să-i atragă în acest război împotriva Chinei, chiar dacă nu atât de consistent pe cât și-ar fi dorit**. Aceasta evidențiază câteva elemente care acum ne scapă, sau pe care nu le cunoaștem încă în profunzime: raportul de forțe din stafful Casei Albe, din Congres etc., care a impus o asemenea strategie.

Rachel Marsden: În opinia dumneavoastră, cât la sută din activitatea CIA reprezintă culegerea de informații, în raport cu operațiunile subversive, de influență și manipulare?

Eric Denécé: Dificil de precizat, pentru că, deseori, culegerea de informații din teren și operațiunile subversive merg mână în mână: informațiile favorizează acțiunea, care la rândul ei facilitează obținerea de noi date confidențiale. De altfel, toate Direcțiile de Operațiuni Clandestine, care și-au schimbat periodic denumirea, au o structură unică: psihologi, politologi – ceea ce în Franța nu prea avem – și ofițeri de caz/recrutori. **În materie de acțiune politică, CIA a fost dintotdeauna foarte precisă, mai bine ținută decât operațiunile psihologice.** Am constatat asta în America Latină și, după încheierea Războiului Rece, la toate granițele fostei Uniuni Sovietice. Ucraina a fost cel mai elocvent exemplu.

Americanii au învățat multe din cele suferite din partea sovieticilor, a KGB și a celorlalte zece structuri de securitate, extrem de puternice în materie de spionaj și manipulare. Au știut să învețe din asta, au aplicat metode similare, bineînțeles susținute de Internet și noile tehnologii, care le-au permis să facă tot mai multă propagandă. Pentru că, dacă ne aducem aminte de câteva evenimente din istoria SUA, de la invadarea Mexicului în 1845 și războiul împotriva Spaniei (1898), până la invazia din 2003 din Irak, constatăm că **americanii sunt neîntrecuți în a inventa povești de fiecare dată când declanșau o operațiune de amploare. Făceau în așa fel încât să pară o provocare a adversarului ajuns la disperare. Sunt lucruri care nu trebuie uitate, în orice caz, pentru noi, francezii, chiar dacă sunt aliații noștri. Să admitem că trebuie să te îndoiești serios de buna credință a propriilor aliați, căroră le cunoaștem adevăratele gânduri.**

Rachel Marsden: Mulțumim, **emisiunea ia sfârșit acum.** A fost cu noi **Eric Denécé**, Directorul Centrului francez pentru Studii de Intelligence și autor al volumului „Noul război secret”...

ANALIZE POLITICO-STRATEGICE**REPUBLICA MOLDOVA ÎN MARȘ SPRE EUROPA****Ioan C. Popa**

Republica Moldova a consemnat, în august 2021, trei decenii de la desprinderea de URSS și proclamarea independenței. 30 de ani de statalitate, marcați de numeroase aspirații și bucurii, dar și de neîmpliniri și dezamăgiri. Proclamarea ca stat independent nu înseamnă, firește, intrarea imediată pe făgașul neatârării, al independenței reale, mai ales atunci când ai în spate o cruntă experiență de vasalitate și subordonare într-un imperiu totalitar așa cum a fost cel sovietic. Am scris adesea despre acest trecut și nu vom mai insista acum. Reamintim totuși cititorilor noștri că, încă din ultimii ani ai existenței fostei URSS, populația din Republica (unională) Sovietică Socialistă Moldovenească (RSSM) era puternic divizată în două tabere: de o parte, curentul renașterii naționale, proromânesc și unionist, care devenea cu fiecare zi tot mai puternic la scară republicană; de cealaltă parte, tabăra sovietofilă, prorusă și adeptă necondiționată a subordonării față de Moscova, care, deși numeric avea o pondere mai mică în ansamblul populației, era deținătoarea principalelor pârghii de control al puterii politice și economice, mai ales prin intermediul structurilor de forță conduse direct de la centru.

Așadar, încă din start, disputele din tânărul stat independent moldovenesc erau focalizate spre stabilirea orientării sale geopolitice: spre Est (adică spre Federația Rusă, succesoarea URSS) sau spre Vest (adică spre România și Uniunea Europeană). Prin urmare, în Republica Moldova, catalogarea forțelor proeuropene ca fiind *de dreapta*, iar a celor proruse ca fiind *de stânga*, terminologie folosită abuziv și în mass media românească, este destul de relativă, cât timp în coagularea acestora primează factorul orientării geopolitice. În plus, este un fapt îndeobște recunoscut că partidele apărute în regimurile descendente din fostul sistem de organizare socialistă, nu doar din URSS, au o puternică înclinație, stimulată de alegători, spre propulsarea dimensiunii sociale în programele lor, desigur într-o măsură mai mare sau mai mică, iar diferențele strict ideologice sunt în multe cazuri doar declarative și, în esență, irelevante.

Pe acest fundal, ne amintim că decenii la rând, în preajma fiecărui scrutin electoral, Republica Moldova s-a aflat neîntrerupt în fața dilemei geopolitice: spre Est sau spre Vest? În primii ani de statalitate, sub președinția lui Mircea Snegur, a predominat curentul unionist, în fața căruia cercurile naționaliste ruse au recurs la „jocul” atât de bine exersat încă din timpul lui Stalin prin declanșarea de conflicte separatiste. În acest caz, au fost reactivate subit conflictele găgăuz și

transnistrean, ultimul soldat cu războiul sângeros de pe Nistru din 1992. A urmat o perioadă de relativ echilibru sub președintele Petru Lucinschi, forțat în cele din urmă de cercurile naționaliste și neocomuniste ruse să se retragă, puterea fiind preluată pentru câțiva ani (2001-2007) de neocomuniștii conduși de Vladimir Voronin. O perioadă de recul evident, în care au fost restabilite multe din legile și simbolurile din perioada sovietică. Au revenit la putere, pentru alți câțiva ani, forțele proeuropene, în fruntea cărora s-au succedat mai mulți președinți (Mihai Ghimpu, Marian Lupu, Nicolae Timofti), când Republica Moldova a semnat Acordul de Asociere cu Uniunea Europeană. Din păcate, orgoliile și mai ales interesele diferite ale liderilor acestor forțe au slăbit unitatea lor și au facilitat revenirea la putere a comuniștilor, convertiți în socialiști, sub conducerea președintelui prorus Igor Dodon. O nouă perioadă de recul, în care au fost reactivitate sloganurile și simbolurile epocii totalitare sovietice, iar atitudinea antiromânească la nivel oficial a cunoscut o tristă recrudescență.

În fine, au venit alegerile prezidențiale din 2020, când Republica Moldova s-a aflat din nou la o răscruce istorică, aceeași sub spectrul opțiunii geopolitice: spre Est sau spre Vest? Pe 14 noiembrie 2020, Igor Dodon pierdea alegerile prezidențiale în fața Maiei Sandu, aceasta devenind prima femeie șef al statului în Republica Moldova, o premieră, cu unele excepții, în spațiul postsovietic și central-european. Vechiul sistem înțelenit după proclamarea independenței suferea primele fisuri. A fost pentru prima dată de la desprinderea de URSS când în Republica Moldova un lider reprezentant al noii generații, cu pregătire în Occident, câștiga detașat o competiție electorală deschisă în fața unei alianțe criptocomuniste ce se credea atotputernică. Opt luni mai târziu, pe 11 iulie 2021, socialiștii lui Dodon și comuniștii lui Voronin pierd categoric alegerile parlamentare anticipate în fața Partidului Acțiune și Solidaritate (PAS) condus de Maia Sandu. *Dodon și Voronin, socialiștii și comuniștii luați la un loc, scria presa proeuropeană de la Chișinău „au mâncat cea mai mare chelfăneală din istoria postsovietică a Republicii Moldova”.*

Încă din prima ședință a noului legislative de la Chișinău (26 iulie 2021), Maia Sandu anunța obiective ambițioase, care au reprezentat de fapt capul de afiș al declarațiilor programatice ale liderilor PAS în campaniile pentru alegerile prezidențiale și parlamentare. Cităm:

„Majoritatea parlamentară, noul Guvern și Președinția vor lucra împreună pentru ca nimeni să nu fie mai presus de lege. Acesta este unul din angajamentele noastre majore pentru următorii ani. S-a terminat vremea în care legile bune rămâneau doar pe hârtie. Bătălia din administrație este una de purtat și de câștigat în fiecare zi. O spun cu toată responsabilitatea, din prima zi de funcționare a noului Parlament: din acest moment, declar toleranță zero față de corupție, la orice nivel și în orice instituție”.

Pentru atingerea unui asemenea obiectiv, accentua președintele republicii, *„este timpul unei adevărate revoluții în felul în care va fi guvernată țara, cu*

cetățeanul pus cu adevărat în centrul efortului de guvernare și cu politicieni și instituții servind interesului public”.

Cu același prilej, doamna Maia Sandu anunța și un nou guvern capabil să ducă la îndeplinire promisiunile făcute cetățenilor: *„Trebuie să punem cât mai repede punct haosului, vom numi un guvern responsabil, care se va baza pe o majoritate stabilă și vom îndrepta lucrurile în Moldova. Vom ieși din criză, vom face ordine în toate instituțiile statului, vom lucra pentru binele oamenilor”.*

Noul guvern de la Chișinău are în fruntea sa tot o femeie: **Natalia Gavriliță**, absolventă a facultății de drept a Universității de Stat din Moldova și deținătoare a unui master în politici publice la „Harvard Kennedy School”. De profesie economist, a fost o perioadă director general al Fondului Global pentru Inovare (GIF) cu sediul la Londra. În 2013-2015, a fost secretar de stat la Ministerul Educației. A lucrat apoi câțiva ani în domeniul consultanței în dezvoltare la Oxford Policy Management (OPM) din Marea Britanie, unde a coordonat proiecte de guvernare și evaluare în Tadjikistan, Indonezia, Nigeria și Teritoriile Palestiniene. Din 2017, este membru al Partidului Acțiune și Solidaritate, iar în timpul guvernării de câteva luni a Maiei Sandu, în 2019, în coabitare cu socialiștii, a ocupat funcția de ministru al Finanțelor.

Desigur, așa cum avertizează numeroși analiști de la Chișinău, marile provocări abia acum încep să se manifeste în toată amploarea lor. *„Povara pe care și-a asumat-o PAS este enormă”*, scrie editorialistul Petru Grozavu de la **Ziarul de Gardă**. *„Trebuie reformat un întreg sistem de administrare a statului. Și nu oricum, ci din temelii, cu alți judecători, cu altfel de procurori, miniștri, secretari și subsecretari de stat, șefi de instituții, personal vamal, agenți fiscali, poliție, guvernatori locali. Nu va fi simplu. Pentru nimeni. Nici pentru PAS, și nici pentru cei cu așteptările prea mari, dar, mai ales, pentru cei care au transformat Republica Moldova, de-a lungul anilor, într-o casă de jocuri de noroc, încurcând visteria statului cu propriile buzunare, interesele personale – cu interesele statului, iar hoția – cu averea și democrația. Pentru ei, meteorologia politică anunță vremuri grele și urâte”.*

Cum era de așteptat, Moscova nu a primit cu lejeritate înfrângerile succesive suferite de forțele proruse din Republica Moldova. Chiar la o zi după alegerile legislative, Leonid Kalașnikov, șeful Comitetului Dumei de Stat pentru Afaceri CSI și Integrare Eurasiatică, avertiza: *„Politica rusă față de Republica Moldova va depinde de guvernul care va fi ales. Dacă acest guvern se va îndepărta de Rusia, atunci, bineînțeles, vom acționa în consecință, în special vom consolida factorul transnistrean”.* Un avertisment fără perdea, echivalent cu un șantaj grosolan. Explicând semnificația în viziunea rusă a consolidării factorului transnistrean, analiștii moldoveni evocă situația Ucrainei de după 2014, când Kievul s-a îndepărtat de Rusia și a mers spre UE. Într-adevăr, Rusia a pierdut alegerile prezidențiale și parlamentare din Republica Moldova, dar nu și controlul asupra acesteia. *„Cu trupe rusești în Transnistria și cu un regim marionetă la*

Tiraspol”, opinează editorialistul citat mai sus, „*Republica Moldova nu are alte șanse de a fi liberă de Rusia decât prin a deveni una cu România*”.

Evenimentele din această toamnă confirmă aserțiunile jurnalistului de la Chișinău. Și nu este vorba doar de *factorul transnistrean*, ci și de „arma energetică”, la fel de temută și folosită fără scrupule de Moscova când sunt în joc interesele sale. Vom menționa doar criza majoră provocată de Rusia privind aprovizionarea cu gaze, care a obligat guvernarea moldovenească să declare stare de urgență. A sărit în ajutor, în primul rând, Uniunea Europeană, în ansamblul său, dar și în mod individual, prin membrii săi.

În mod firesc, ***România a fost și va rămâne cel mai apropiat și cel mai sincer prieten al Republicii Moldova***, un adevăr reafirmat și cu prilejul recentelor vizite ale doamnei Maia Sandu și premierului Natalia Gavrilă, întreprinse succesiv la București. La trei decenii de la proclamarea independenței, Republica Moldova se află în marș accelerat spre integrarea europeană. Calea va fi lungă, dar drumul ales este cel corect.

ORIENTUL MIJLOCIU – BUTOIUL CU PULBERE AL OMENIRII

Petre Mărculescu

Marile puteri versus actorii regionali

Orientul Mijlociu, una dintre cele mai fierbinți zone ale planetei, în care jocurile vizibile sau invizibile au repercusiuni mondiale, ***are o importanță geopolitică majoră***. Situată la întretăierea principalelor rute comerciale internaționale, regiunea dispune de jumătate din rezervele mondiale de hidrocarburi, adăpostește locurile sfinte ale celor trei religii monoteiste, actori statali și nestatali cu ideologii, credințe și interese divergente.

Instabilitatea de secole rezidă în principal din ciocnirea intereselor geostrategice ale marilor puteri într-o regiune eterogenă din toate punctele de vedere: ***originea etnică*** (arabi, perși, turci, kurzi, evrei etc.); ***religie*** (islamiști – șiiți și sunniți, creștini, iudei ș.a.); ***organizare statală*** (monarhii, republici); ***regimuri autoritare versus conduceri cu deschidere spre democrație***; ***alinieri/grupări geografice*** (Maghreb, Levant, Golful Persic); ***orientarea ideologică și diferitele nuanțe ale islamului politic*** și, nu în ultimul rând, ***poziționarea față de relațiile cu Israel***.

Privit și analizat, în general, ca o regiune politico-strategică distinctă și extrem de sensibilă, ***Orientul Mijlociu poate fi asemănat unui sistem descentralizat, în care actorii respectivi, statali și nestatali, sunt ei înșiși în centru***. Cei mai mulți experți includ în acest areal zona cuprinsă între Maroc – Iran – Turcia – Sudan, împărțită în 21 de state suverane și numeroase entități substatale, cu o mare varietate de ***linii de falie***, care stau la baza rivalităților locale și regionale, unele cu certe reverberații internaționale.

Matricea celor patru tabere

Analizând evenimentele ***primăverii arabe*** și revoltele regionale din 2011-2014, strategii serviciilor secrete israeliene și-au revizuit evaluările cu privire la viitorul raport de forțe din Orientul Mijlociu. Anterior, atât analiștii ***Aman*** (***spionajul militar***) cât și cei ai ***Mossad*** aveau în vedere doar ***două „tabere”***: ***axa radicală șiită***, sponsorizată de Teheran și cea a ***statelor moderate***, condusă de Arabia Saudită și Egipt. Această dihotomie a făcut distincția între actorii zonali care s-au identificat cu ambițiile regionale ale Iranului - considerat principala amenințare la adresa statului evreu - și cei care nu au făcut-o.

Revolta regională a confirmat însă nerealismul analizei care a stat la baza acestei diviziuni, aducând în față alte forțe ce pot amenința interesele de securitate ale Israelului, astfel că matricea evaluărilor a fost extinsă de la două, la patru tabere. S-a remarcat, de asemenea, că viziunile lor concurente asupra unei noi ordini regionale constituie singurul sau, în unele cazuri, chiar principalul factor care le motivează acțiunile.

Astfel, în opinia generalului de brigadă Itai Brun, fost șef al Diviziei de Cercetare și Analiză a Direcției de Informații a Armatei israeliene (Aman), după primăvara arabă, în Orientului Mijlociu s-au cristalizat patru grupuri de actori, care doresc să vadă o ordine regională menită să reflecte interesele lor într-o varietate de probleme de bază: influența iraniană, relațiile cu Occidentul, integritatea teritorială a statelor, islamismul politic, sectarismul și modurile de guvernare:

- **axa radicală șiiită**, condusă de Iran, cuprinde Siria președintelui Bashar al-Assad (alauit), *Mișcarea Hezbollah* din Liban, *Gruparea armată houthi* (Yemen), *milițiile șiiite* care operează în diferite teatre din Orientul Mijlociu și *Jihadul islamic palestinian* (în pofida identității sale sunnite).

Cea mai unificată grupare sau aliniere din regiune, numită adesea „**axa radicală**”, care a încercat să coalizeze dușmanii Israelului, respectiv ai Statelor Unite, **este însă departe de a fi omogenă ideologic sau politic** (de exemplu, Iranul islamic versus Siria seculară sau Hamasul sunnit versus Hezbollahul șiiit). Pe de altă parte, sintagma de „**axă a rezistenței**”, inventată de actorii regionali respectivi pentru a se descrie pe ei înșiși, pare mai degrabă o replică la „**axa răului**”, termen folosit de fostul președinte american George W. Bush pentru a-și cataloga adversarii din regiune.

Termenii „axă de rezistență” sau „axă radicală șiiită” nu contribuie la înțelegerea acestei grupări, a coeziunii sale sau a oricăror rupturi în interiorul ei, **fiind greșit să afirmăm că membrii axei sunt finuți împreună de o ideologie comună**. Siria sub Bashar al-Assad - de exemplu - nu a fost niciodată șiiită (ci laică) și nici măcar schimbările demografice din ultimul deceniu nu au alterat această identitate. În mod similar, atacurile din 11 septembrie 2001 au arătat că „**sunniții moderați**” **nu sunt chiar atât de moderați**, în măsura în care regimurile statelor din Golf au încurajat extremismul islamic și și-au asigurat de mai multe ori propria securitate, prin finanțarea mișcărilor ideologice extremiste, care au militat pentru a submina stabilitatea în alte părți ale lumii;

- **islamiștii sunniți** susținători ai militantismului politic al „Fraților Musulmani” din Turcia, Qatar și Fâșia Gaza (Mișcarea Hamas), dezbinați și cu o influență regională în scădere.

Dar, deși **Turcia** este într-adevăr cea mai mare și mai proeminentă țară care îmbrățișează o ideologie a Frăției Musulmane, există și alte elemente importante ale conducerii de la Ankara trecute cu vederea, cum ar fi naționalismul turcesc (**și chiar pan-turcesc**) și populismul. **Turcia cultivă Frăția Musulmană ca mecanism de extindere a influenței sale, dar identificarea cu respectiva grupare nu este un element clar dominant în abordarea sa regională**.

Din prima jumătate a anului 2021, Turcia s-a îndreptat în direcția pragmatismului politic în ceea ce privește relațiile sale cu țările aflate într-o tabără concurentă. De exemplu, a anunțat o serie de inițiative pentru normalizarea relațiilor cu Arabia Saudită, Israel, Egipt și chiar cu Emiratele Arabe Unite.

În ceea ce privește Egiptul, canalele de televiziune ale Frăției Musulmane

care activează în Turcia au fost instruite să-și atenueze criticile la adresa autorităților de la Cairo, iar în acest an o delegație turcă a sosit în Egipt, prima din 2013. Aceste semnale politice, incompatibile cu structura rigidă a taberelor, reprezintă o strategie care servește intereselor particulare ale Turciei și dorințelor președintelui Ergogan de a reduce tensiunile regionale, de a limita daunele și a-și extinde influența oriunde acest lucru este posibil.

Nici măcar ***inclusiunea Qatarului în această tabără nu este firească***, având în vedere nivelul ridicat de manevrabilitate al bogatului emirat și politica sa externă independentă, promovată după 1995. ***Identificarea regimului de la Doha cu Frăția Musulmană nu este în acord cu obiectivele sale strategice, cu oportunismul sau cu abordările religioase ale conducerii și cetățenilor săi***. Istoria Qatarului demonstrează că, în cele mai multe cazuri, pragmatismul politicii sale externe depășește elementul ideologic;

- ***jihadiștii Statului Islamic și ai grupării Al-Qaida***, care au suferit lovituri serioase în ultimii ani din partea structurilor antiteroriste occidentale, dar care încearcă să profite de retragerea americanilor din Afganistan și revenirea talibanilor la putere pentru a „strânge rândurile”.

Al-Qaida și filialele sale văd triumful jihadului global exportând propria lor viziune despre Islam, care să inverseze în favoarea lor raportul mondial de forțe, ca premise ale creării Marelui Califat, în timp ce combatanții ***Statului Islamic*** par mai grăbiți, urmând logica stalinistă „aici și acum”, pentru atingerea aceluiași obiectiv. Deci, ***Al-Qaida și ISIS, principalele grupări teroriste internaționale, se diferențiază prin strategiile adoptate***: crearea unui stat (califat) care să favorizeze extinderea jihadului, versus globalizarea războiului pentru a favoriza apariția acestuia;

- ***statele sunnite pragmatice***, cu precădere *Egipt, Iordania, Arabia Saudită, Emiratele Arabe Unite, unele țări din Golf* (cu excepția Qatar) și *Maroc*. Cu guverne autoritare și naționaliste, acestea promovează politici preponderent pro-occidentale și anti-iraniene.

În tabăra „pragmatică” există și rivalități, iar alianțele se fac uneori ad-hoc, în funcție de contextul și interesele specifice ale părților. De exemplu, cei doi membri de frunte ai Consiliului de Cooperare al Golfului, Arabia Saudită și Emiratele Arabe Unite, au politici externe diferite și, uneori, interese semnificativ contradictorii. În ultimul deceniu, cele două țări au fost parteneri în conducerea proceselor regionale, cum ar fi ascensiunea președintelui egiptean el-Sisi (2014), războiul din Yemen (2015), cooperarea cu Administrația Trump și boicotarea Qatarului (2017). Pe de altă parte, EAU și-au retras cea mai mare parte a forțelor sale din Yemen, lăsând Arabia Saudită să se confrunte singură cu rebelii houthi. Emiratele Arabe Unite au fost, de asemenea, de acord cu normalizarea cu relațiilor cu statul Israel, deși în acest caz a existat cel puțin o consultare cu Arabia Saudită. În plus, asistăm la o nuanțare a politicii saudite față de Qatar, concretizată în Acordul de reconciliere din Golf, intermediat de Arabia Saudită în ianuarie 2021, în ciuda ezitării autorităților de la Abu Dhabi.

De asemenea, Arabia Saudită a început un dialog politic direct cu Iranul și se pare că încearcă să normalizeze relațiile cu regimul Assad din Siria. Monarhia saudită este îngrijorată de faptul că, *dacă discuțiile dintre Washington și Teheran vor avea succes, acest lucru va consolida poziția regională a Iranului și a aliaților săi.*

Nucleul luptei regionale: actori sau tabere?

Modelul celor patru tabere, sugerat de generalul Itai Brun, este considerat chiar de unii cercetători israelieni ca fiind schematic, necuprinzător și departe de realitățile situației din Orientul Mijlociu, unde actori importanți precum Iran, Arabia Saudită, Egipt, Emiratele Arabe Unite, Turcia sau Israel, și nu taberele, sunt cei care generează principala dinamică a regiunii. Este, de altfel, una dintre concluziile la care au ajuns Yoel Guzansky și Daniel Rakov de la Institutul pentru Studii de Securitate Națională din Tel Aviv, într-un recent studiu intitulat „Nucleul luptei regionale: actori sau tabere?”

Deși modelul celor patru tabere prezintă o teză mai rafinată în comparație cu cadrul dihotomic care a precedat-o, rădăcinile conceptuale ale ideii anterioare sunt adânc încorporate și în noua abordare care, în analizarea situației prezente din Orientul Mijlociu, evidențiază existența câtorva puncte slabe, cum ar fi:

- **identificarea** eronată a luptelor conceptuale pentru viitoarele așezări din Orientul Mijlociu cu formele asumate de taberele care se organizează pentru promovarea unor asemenea strategii, fiind evident că viziunile concurente ale noii ordini regionale nu sunt neapărat factorul principal care îi motivează pe diferiții actori. Există multe diferențe în natura taberelor și, deseori, membrii aceleiași grupări sunt ostili unul altuia, ceea face dificilă formularea unor viziuni clare, pozitive sau negative;

- **apropierea** ideologică, dacă există într-adevăr, între viziunile asupra lumii ale actorilor creează interese comune și le facilitează cooperarea. O asemenea ipoteză nu este valabilă pentru jihadiști și nici pentru toate „statele pragmatice sunnite”, între care există conflicte personale și dezacorduri profunde cu privire la anumite interese. Împărțirea actorilor în tabere nu oferă deci un răspuns la discuția privind coeziunea acestora, sau la problemele care le unesc/despart;

- **eliminarea** din ecuația Orientului Mijlociu a unor țări precum Yemen, Liban și Irak, care apar doar ca arene de luptă între grupări. Mai mult, matricea celor patru tabere nu amintește de Algeria, Tunisia, Oman, Sudan, Kuweit ș.a. și nu face nicio referire la diverși actori nestatali, cum ar fi kurzii sau comunitățile creștine;

- **trecerea** cu vederea a altor idei și concepte concurente din Orientul Mijlociu (*secularism, diferențiere etnică, nivelul de democratizare etc.*), considerate în afara agendei prioritare a actorilor din cele patru tabere. Modelul se concentrează pe diferențele religioase și ideologice, ignorând în același timp alte caracteristici și considerații importante, inclusiv realismul și geostrategia, care dobândesc mai multă greutate pentru actorii înșiși;

- **ignorarea** faptului că unii dintre actorii din Orientul Mijlociu fac parte din sisteme sau sub-sisteme care ating areale din afara regiunii: Turcia-Europa și Caucaz; statele din Golf - Cornul Africii și subcontinentul indian; Țările nord-africane - parte a sistemului african și cu legături cu Europa; Iran - Caucaz, Asia Centrală și Afganistan;

- **proiectarea** unei perspective eronate, care face dificilă identificarea oportunităților, a punctelor slabe, a coeziunii reale a alianțelor și a capacității de a forma noi coaliții pentru a face față amenințărilor comune, ori la adresa unuia sau altuia dintre actorii statali incluși în asemenea tabere.

În loc de concluzii...

Forța modelului celor patru tabere constă chiar în simplitatea sa, dar aceasta este și slăbiciunea analizei: există un risc sporit de a induce perspective eronate în descrierea realității regionale și a intereselor care îi ghidează pe actorii săi. **Matricea pornește de la precepte conceptuale greșite de etichetare a rivalilor și de clasificare a amenințărilor.** Prezentarea actorilor ca o „axă” sau o „tabără” îi face să pară prea uniți/ monolitici și, prin urmare, duce la o imagine inexactă a situației din Orientului Mijlociu. **O asemenea împărțire este în principal caracteristică punctului de vedere tradițional israelian și nu se găsește, cu siguranță în aceeași măsură, în gândirea strategică a vecinilor statului evreu sau a marilor puteri.**

Pentru cei mai mulți analiști independenți, **Orientul Mijlociu rămâne o regiune descentralizată și haotică**, ai cărei actori acționează în funcție de diferite rațiuni, formând grupări temporare sau de conjunctură. De aceea, o **înțelegere profundă a proceselor din regiune nu se poate baza doar pe împărțirea în tabere rigide, în care interesele aliaților nu se vor suprapune niciodată în întregime și niciun actor nu va miza cu adevărat pe bunele intenții ale celuilalt.**

RĂZBOIUL CIBERNETIC, ARMA VIITORULUI

Adrian Isac

Dinamic, anonim și lipsit de frontiere, spațiul cibernetic generează atât oportunități de dezvoltare a societății informaționale bazate pe cunoaștere, cât și riscuri la adresa funcționării acesteia, din partea unor actori statali sau non-statali, care includ operațiuni de spionaj politico-militar, campanii de influențare a rezultatelor unor alegeri, acțiuni de denigrare a firmelor străine concurente pentru dominarea pieței internaționale, sau chiar preluarea controlului de la distanță al mijloacelor de comunicare.

*

Nașterea amenințărilor invizibile

Printre analiștii și strategii militari, nu doar occidentali, s-a cristalizat ideea că, *în secolul al XXI-lea, arta războiului va fi influențată decisiv de evoluția spațiului cibernetic*, singura problemă rămasă în dispută fiind legată amploarea și consecințele acesteia: vom asista la o revoluție strategică și, dacă Da, ce schimbări majore ar putea produce în dezvoltarea societății și echilibrul mondial de forțe?

Începând cu anii '80, am asistat la *etape succesive în dezvoltarea tehnologiilor și a serviciilor IT*, de la apariția primelor calculatoare personale, a Internetului și rețelelor de socializare și până la faza actuală, a transformărilor digitale, *care au bulversat nu doar societatea, dar și mediul economic sau sistemele de securitate*. A devenit evident că noile cuceriri în sfera IT constituie un multiplicator de putere incontestabil, cu rol benefic, dar și malefic.

Primele cazuri de agresiune în spațiul cibernetic au apărut tot în anii '80, în SUA, odată cu infectarea calculatoarelor Laboratorului Național Lawrence Berkeley din California, urmate de virusul Morris (1988) și atacul informatic asupra Departamentului Apărării (virusul Moonlight) din 1998. Au mai fost și alte incidente, unele de mai mică intensitate, sau trecute sub tăcere. Ce a urmat însă, nu mai putea fi „ascuns sub preș”, de vreme ce la rampă au ieșit actori statali. *Atacul informatic americano-israelian din 2010 asupra programului nuclear iranian*, cu ajutorul deja-famosului virus Stuxnet, este comparat de unii strategii militari, în termeni de șocuri tehnologice, cu reacțiile emoționale și efectele provocate de apariția primelor avioane de război sau bombe nucleare lansate în 1945 asupra orașelor japoneze Hiroshima și Nagasaki.

Răspunsul guvernului de la Teheran, bănuind că ar fi atacat sistemul bancar american și companii petroliere saudite, avertiza că *războiul cibernetic a început deja* și că o asemenea amenințare invizibilă, fără arme, trupe sau lovituri aeriene, s-a putea întoarce ca un bumerang împotriva atacatorilor. Și asta cu atât mai mult cu cât *lumea trăiește într-un univers din ce în ce mai conectat, care deschide porți de atac nebănuite, atât pentru hackeri, cât și pentru actori statali majori*.

În acest război, serverele IT, echipamentele de telecomunicații sau softurile sofisticate devin mai importante chiar decât armamentul strategic clasic, pentru că, la urma urmei, la ce folosește un bombardier de ultimă generație sau un tanc ultraperformant dacă sistemul informatic care le asigură funcționarea poate fi dereglat sau distrus de la distanță?

Atacurile cibernetice nu au încetat, iar cele din 2017 din Ucraina au adus la lumină un adevăr crud: o țară poate fi efectiv pusă la pământ, fără să tragi un cartuș, paralizându-i sistemul informatic. Ca un tsunami, virusul s-a plimbat apoi prin întreaga lume, infectând calculatoarele companiei americane FedEx, distrugând un vaccin dintr-un mare laborator farmaceutic sau o uzină din Tasmania.

Deținătorii de tehnologii avansate sunt ținta predilectă a serviciilor de spionaj. Doar așa SUA au ajuns să intercepteze telefonul mobil al fostului cancelar Angela Merkel, spionajul german asculta la rândul său convorbirile președinților Franței, fără a mai vorbi despre interceptările făcute de NSA și omologul său englez GCHQ în sprijinul marilor companii americane, respectiv britanice. **Spionajul și fricțiunile între aliați nu sunt o noutate, dar digitalizarea a permis generalizarea unor astfel de practici și apariția unor noi jucători, îndeosebi asiatici.**

Probleme ale războiului cibernetic

În prezent, asistăm la o **redefinire a granițelor între industriile strategice, care ar putea bulversa echilibrul mondial de putere.** Este și opinia profesorului **Nicolas Arpagian**, redactor-șef al Revistei „Prospective stratégique” și Coordonator de proiect la Institutul Național de Înalte Studii de Securitate și Justiție din Franța, care identifică **nouă probleme** legate de războiul cibernetic.

- **Imputabilitatea atacului cibernetic.** Este practic imposibil de identificat cu certitudine autorul sau regizorii unei astfel de acțiuni și, cu atât mai dificil, găsirea de probe concrete, pentru aplicarea de sancțiuni corespunzătoare. Este necesară expertiză de specialitate pentru a urmări traseul informatic parcurs de atacatori, dar și de cooperare internațională între instituțiile abilitate.

- **Statutul victimei.** Un atac informatic se poate declanșa fără știința țintei, care va ignora astfel statutul de victimă. Este cazul, de exemplu, când o astfel de activitate ostilă recurge la interceptarea comunicațiilor și furtul de date, iar atacatorul procedează extrem de discret, pentru ca victima să nu-și dea seama și să nu-și modifice setările sistemului de securitate. În războiul cibernetic, nu doar structurile militare sunt vizate, ci și administrația centrală, marile companii, infrastructura medicală ș.a.

- **Riposta** este condiționată de patru elemente-cheie: **proporționalitatea** (cum dozezi riposta, de vreme ce nu ai cuantificat amploarea atacului și a daunelor suferite?); **simultaneitatea** (când lansezi riposta? când s-a produs atacul, sau după apariția primelor efecte?); **imputabilitatea** (pentru a riposta, trebuie în prealabil să identifice cu certitudine autorul atacului.); **natura propriu-zisă** a

ripostei (strategii militare de la Pentagon consideră că un atac cibernetic poate motiva o reacție militară convențională, fiind „un act de război”).

- **Lipsa reglementărilor din Dreptul Internațional.** Cu excepția Convenției de la Budapesta, din noiembrie 2011, privind criminalitatea cibernetică, nu există alte norme unanim acceptate. Oficial, toate țările se pronunță pentru negocierea unui Acord privind spațiul cibernetic, însă, practic, niciuna nu susține cu adevărat un astfel de demers, pentru a rămâne la adăpost față de eventuale investigații sau sancțiuni internaționale.

- **Competiția pentru recrutarea resurselor umane** dintre stat, companii private și grupări ale criminalității organizate. Competențele informatice se dobândesc cu dificultate, în timp și după o asiduă pregătire, compensația pentru asemenea eforturi nefiind întotdeauna stimulatoare. Ca urmare, experți IT de valoare pot fi tentați să sprijine elemente sau grupări criminale, din simpatie sau pentru bani, în acțiuni precum deturnarea de fonduri, spălarea banilor, provocarea de disfuncționalități informatice în sistemul vamal, judiciar, al Poliției de frontieră etc.

- **Dependența de echipamentele numerice și de buna lor funcționare.** Suntem parcă paralizați fără un calculator performant, un telefon mobil de ultimă generație, fără Internet sau legături pe rețelele sociale etc. și acordăm tot mai mare încredere informațiilor furnizate de acestea.

Într-o asemenea situație, este mai dificil, de exemplu, să anihilezi un potențial inamic rustic, fără prea multe legături cu lumea exterioară, decât un adversar (individ, grup sau chiar actor statal) conectat la cuceririle civilizației moderne.

- **Dispariția graniței dintre linia frontului și cei rămași în spatele acesteia,** în cadrul unui trafic permanent în spațiul cibernetic, în care nu doar serviciile secrete pot produce informații sau dezinformări. Deseori, diplomația și manipularea informațiilor din spațiul virtual pot influența decizii ale guvernelor, îndeosebi în Occident, unde opinia publică reacționează la diversele evenimente din regiuni fierbinți prin prisma a ceea ce văd sau citesc pe rețelele de socializare.

- **Anihilarea capacității de luptă,** prin interceptarea, virusarea sau chiar distrugerea sistemelor informatice ale adversarului, lansarea unei campanii de instigare a populației împotriva propriilor conducători etc.

- **Redefinirea noțiunii de aliat.** În timpul Războiului Rece, apartenența la Alianța Nord-Atlantică sau la Organizația Tratatului de la Varșovia permitea stabilirea clară a prietenilor și adversarilor politici și militari. Chiar și „nealineații” aveau locul lor aparte în eșichierul geopolitic. Pe măsură ce disputele ideologice și militare lasă locul concurenței acerbe în sfera economică, asemenea clivaje se estompează.

Două sau mai multe țări pot fi aliate în plan politic, militar, sau chiar „parteneri strategici” și, în același timp, concurenți redutabili pentru accesul la materii prime și resurse energetice ieftine, promovarea intereselor comerciale proprii ș.a.

Ucraina, laboratorul războiului cibernetic

La 27 iunie 2017, zi de sărbătoare pentru poporul ucrainean, o serie de **atacuri cibernetice fără precedent**, folosind virusul Petya, au inundat web-siturile unor agenții guvernamentale, organizații, bănci, ministere, ziare, infrastructura de căi ferate, inclusiv Centrul de măsurare a radiațiilor de la centrala nucleară din Cernobîl. Atacuri similare, dar de o amplitudine mai redusă au avut loc și în alte țări europene, inclusiv în **România**. Ulterior, Ucraina a „beneficiat” de o duzină de atacuri cibernetice majore, condiții în care unii specialiști IT au ajuns la concluzia că țara a devenit laboratorul războiului cibernetic și că **alegerea ca țintă predilectă ar fi fost favorizată de:**

- **vulnerabilitatea rețelei.** Ucraina devenise de mult timp o platformă mondială a pirateriei informatice și a descărcărilor (copierilor) ilegale, astfel că numeroși viruși sau programe spion s-au răspândit rapid în rețea, de la sistemele guvernamentale până la calculatoarele personale, tablete sau telefoane mobile. Unele dintre aceste programe erau infectate cu viruși în adormire, ușor de activat în cazul unui atac cibernetic de anvergură;

- **uzura morală a echipamentelor:** calculatoare depășite, programe învechite (versiuni ale Windows 98 și chiar 95!), deci sisteme ușor de penetrat și infectat;

- **contextul războiului hibrid dintre Federația Rusă și Ucraina**, după anexarea Peninsulei Crimeea. Kievul a acuzat Moscova că s-ar afla în spatele acestor atacuri cibernetice, lucru greu de dovedit, de vreme ce acestea tranzitează mai multe servere, sisteme și țări.

În asemenea condiții și cu un asemenea vecin puternic și agresiv, **Ucraina a elaborat un vast plan de acțiune la nivel național**, pentru restructurarea rețelelor informatice, bancare, comerciale, energetice sau de transport, astfel încât să poată respinge eventuale noi atacuri cibernetice.

Provocările sunt enorme: este vorba de modernizarea sistemelor de dirijare a transporturilor feroviare și aeriene, de perfecționarea sistemului tranzacțiilor bancare, al bancomatelor ș.a., care necesită timp, specialiști și, mai ales, resurse financiare importante, de care guvernul președintelui Volodimir Zelenski nu dispune. O mână de ajutor a fost întinsă de Statele Unite, care au acordat Ucrainei un sprijin de 5 milioane dolari, pentru dezvoltarea apărării infrastructurii informatice.

Careul de ași ai spațiului cibernetic

Experți militari britanici susțin că **asistăm la o adevărată cursă pentru stăpânirea spațiului cibernetic, care tinde să fragilizeze forța de disuasiune a armamentului chimic, biologic, radiologic și chiar nuclear**. În această competiție, **Statele Unite, Federația Rusă, China și Israel sunt, deocamdată, cei mai dotați actori statali**, care dispun de sisteme IT extrem de robuste și ofensive, capabile de operațiuni viclene și înșelătoare în abordarea relațiilor tactice.

Echilibrul strategic mondial pare a fi orchestrat de cei patru mari arhitecți, între care au început deja confruntările într-o manieră directă, ce nu poate fi pusă

la îndoială. Mărturie stau atacurile cibernetice din această vară ale Rusiei și Chinei împotriva unor ținte americane, la care Statele Unite au reacționat dur după numai câteva săptămâni, blocând efectiv accesul la paginile oficiale de web ale autorităților ruse, de la Kremlin și Duma de Stat, până la Serviciul Federal pentru Supravegherea Comunicațiilor, Informațiilor Tehnologice și Mass-media (Roskomnadzor).

Conștient de importanța sistemelor de securitate cibernetică, președintele **Joe Biden** a luat o serie de măsuri pentru ranforsarea ripostei federale, solicitând o atitudine similară, pro activă, și din partea sectorului privat. De altfel, **Anne Neuberger**, adjunct al Consilierului pentru securitate națională pe probleme de tehnologii cibernetice, a avertizat recent că numărul și amploarea incidentelor de cybersecurity au sporit considerabil, deși SUA, leagănul Internetului, **sunt pe primul loc în lume în ceea ce privește protecția infrastructurii informatice, urmate de Israel, partenerul lor strategic.**

Despre „**pericolul chinez**” se vorbește de mult timp în Europa occidentală și peste Atlantic, cea mai recentă țintă fiind Franța. Astfel, la 21 iulie 2021, Agenția Națională de Securitate a Sistemelor Informatice a făcut dezvăluiri despre un atac cibernetic fără precedent al grupului de hackeri **ATP-31**, legat de guvernul chinez, catalogându-l mult mai grav decât softul israelian **Pegasus**, folosit pentru spionarea disidenților, ziariștilor incoizi sau a unor șefi de stat.

NATO și amenințarea cibernetică

Era digitală tinde să aducă schimbări și în practica diplomatică clasică, tradițională, obligată să se adapteze la noile provocări generate de amenințările cibernetice (militare, criminale sau informatice), trecute acum pe lista scurtă a priorităților. Acest gen de riscuri s-a aflat și pe agenda **summitului NATO (Bruxelles, 14 iunie 2021)**, care a reținut, printre altele, că **omenirea se confruntă „din ce în ce mai mult cu amenințări cibernetice, hibride și alte provocări asimetrice, inclusiv campanii de dezinformare, precum și cu utilizarea răuvoitoare a tehnologiilor emergente și disruptive din ce în ce mai sofisticate”.**

„Amenințările cibernetice la securitatea Alianței – se precizează în Comunicatul de presă - sunt complexe, distructive, coercitive și frecvența lor crește. Aceste caracteristici au fost demonstrate recent de incidente cu solicitare de răscumpărare (de tip ransomware) și de alte activități cibernetice malițioase, care au vizat infrastructura critică și instituțiile democratice, și care pot avea efecte sistemice și pot cauza pagube semnificative. Pentru a face față acestei provocări în continuă evoluție, am andosat astăzi **Politica Cuprinzătoare NATO în domeniul apărării cibernetice (...)** **Aliații recunosc că impactul activităților cibernetice maligne cumulative semnificative ar putea, în anumite circumstanțe, să fie considerate ca echivalând unui atac armat (...)** **O decizie privind momentul în care un atac cibernetic ar putea conduce la invocarea Articolul 5 va fi luată de Consiliul Nord-Atlantic, de la caz la caz.”**

Șefii de stat și de guvern din țările Alianței Nord-Atlantice se pronunță pentru „**un spațiu cibernetic liber, deschis, pașnic și sigur**”, dar, dacă va fi nevoie, „**NATO va impune costuri asupra celor care ne provoacă daune și răspunsul nu se va limita doar la domeniul cibernetic**”.

Asemenea poziții fără echivoc demonstrează, o dată în plus, importanța acordată de comunitatea internațională, îndeosebi de către marile puteri, jocurilor strategice militare și securitare legate de amenințările cibernetice. Pentru prevenirea proliferării acestora, **unii strategii sugerează exemplul diplomației nucleare**, când actorii se amenințau/descurajau reciproc, dar făceau front comun pentru monitorizarea/interzicerea programelor nucleare ale anumitor țări, care ar fi putut pune în pericol echilibrul mondial de putere și stabilitatea regională.

Caracterul transnațional al riscurilor generate de războiul cibernetic și diversitatea actorilor statali și non-statali care apelează la astfel de arme impun un răspuns conjugat pe plan mondial și o reacție pe măsură la nivelul Națiunilor Unite, prin stabilirea unor norme de Drept unanim acceptate, cu obligații și sancțiuni clar definite.

NOUL DRUM AL MĂTĂSII – REȚETA CHINEI PENTRU CUCERIREA LUMII

Petre Mărculescu

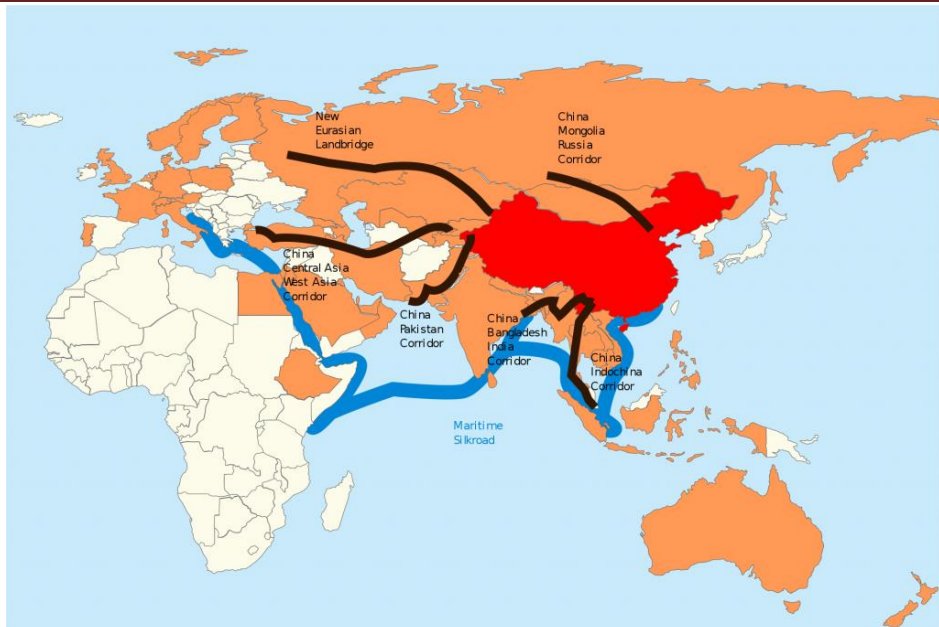
Istoria revine în actualitate

În urmă cu peste 2000 de ani, după două călătorii îndelungate și pline de peripeții, **Chang Ch'ien** (cunoscut și ca **Zhang Qian**), trimisul imperial al Chinei, aducea Împăratului **Wudi** „vindecătorul” informații prețioase despre așezările și comerțul din Asia centrală.

Cum aurul și mătasea erau cele mai tranzacționate mărfuri ale imperiului Dinastiei Han, noile trasee vestice au rămas în istorie sub denumirea de Drum al Mătăsii. Era, de fapt, o împletitură de rute gen caravană, cea mai importantă ajungând până în bazinul Mării Mediterane.

Versiunea modernă a Drumului Mătăsii - „O centură, un drum”- cu cele două denumiri deja consacrate (**Belt and Road Initiative-BRI**, sau **One Belt One Road-OBOR**) reprezintă denumirea unei strategii de dezvoltare a relațiilor internaționale ale Chinei, lansată public de președintele Xi Jinping în cursul unui turneu diplomatic efectuat în Indonezia și Kazahstan (septembrie-octombrie 2013), care are în vedere șase mari coridoare: noul pod rutier al Eurasiei, care leagă vestul R.P. Chineze cu cel al Federației Ruse; China-Mongolia-Rusia (conectează nordul Chinei cu Rusia, via Mongolia); China-Asia centrală-Asia vestică (leagă vestul Chinei cu Turcia, traversând centrul și vestul Asiei); China-Indochina (ajunge până în Singapore); China-Pakistan-rutele maritime spre țările arabe și africane; Bangladesh-China-India-Myanmar.

Este cea mai mare platformă economică a lumii, care se concentrează pe legăturile lipsă din rutele de transport deja existente, instalațiile portuare, transporturile feroviare de mare viteză, căile aeriene și maritime, conductele de petrol și gaze, telecomunicațiile ș.a. Pe noul Drum al Mătăsii, 65 de țări așteaptă parcă măcar „o *picătură din miracolul chinezesc*” anunțat de marile proiecte și cele peste 1.000 de miliarde de dolari ce ar putea fi investiți în propriile economii.

În pofida tuturor declarațiilor oficialităților de la Beijing, care insistă asupra „beneficiilor internaționale” ale unui asemenea mega proiect, analiști independenți remarcă numeroase elemente de *realpolitik* care ghidează strategia Chinei de a-și extinde influența politică și geostrategică internațională. Obiectivul este mai mult decât evident: **în 2049, la celebrarea centenarului Revoluției, R.P. Chineză să devină prima putere mondială!**

Capcana creditelor avantajoase

În plan economic, proiectul „O centură, un drum” denotă o strategie mai activă, chiar agresivă a Chinei, preocupată de uniformizarea teritorială a dezvoltării sale interne și identificarea de noi oportunități comerciale, într-un mediu concurențial acerb pe piețele internaționale.

Propaganda liderilor de la Beijing proiectează în străinătate imaginea unei țări având deja capacitățile și comportamentul unei mari puteri, care se pregătește să-și asume leadershipul afacerilor internaționale. Însă, de câțiva ani buni, economia Chinei dă semne de supraîncălzire și, ca să supraviețuiască, are nevoie de noi piețe de desfacere pentru exporturile manufacturate și achiziționarea de materii prime și resurse energetice ieftine.

Conturarea fizică a noilor rute comerciale nu este deloc întâmplătoare, dacă încercăm să descifrăm toate legăturile pe care autoritățile de la Beijing le-au stabilit cu țările în curs de dezvoltare în domeniul securității sau al educației.

Modernizarea infrastructurii este doar o unealtă care facilitează deschiderea unor uși la cabinetele miniștrilor din unele state care au nevoie stringentă de investiții și care, în final, oferă oportunități de cooperare pe termen lung, în domenii extrem de sensibile, cum ar fi apărarea sau telecomunicațiile. Grandiosul proiect **„O centură, un drum” este comparat de propaganda comunistă de la Beijing cu Planul Marshall**, finanțat de americani, pentru reconstruirea Europei după cel de-al Doilea Război Mondial.

Ajutorul Chinei este binevenit pentru țările emergente, îndeosebi în infrastructură, fapt recunoscut chiar de Banca Mondială. Experții aceștia recunosc că BRI va facilita reducerea costurilor și a timpilor de transport al mărfurilor, stimularea comerțului și supraviețuirea a peste 7,6 milioane de oameni, aflați sub pragul minim al sărăciei. Aceiași experți atrag atenția că **atât China cât și țările participante la diversele proiecte ar trebui să adopte în prealabil reforme politice majore**, menite să asigure creșterea transparenței contractelor, prevenirea sporirii datoriei externe și a tensiunilor sociale, protejarea mediului înconjurător etc.

Îngrijorările Băncii Mondiale pornesc de la premisa că **multe dintre proiectele derulate în cadrul BRI nu corespund neapărat țărilor beneficiare**, iar unele dintre clauzele contractelor semnate nu sunt neapărat în interesul societății. **China - afirmă experții BM - influențează țările mai sărace să contracteze împrumut după împrumut, pentru a construi o infrastructură costisitoare, pe care nu și-o pot permite și care va produce puține beneficii, pentru a prelua controlul asupra unor active de la debitorii săi autohtoni. O țară împovărată de împrumuturile chineze devine rapid o marionetă a Beijingului, asemănător unui jucător nefericit care se împrumută de la Mafie!**

**

Există numeroase cazuri în care o țară dependentă financiar de Beijing și aflată în incapacitate de plată recurge la „privatizarea” unor industrii sau obiective strategice pentru a scăpa de creditori.

♦ Acum câțiva ani, de exemplu, s-a vorbit mult de faptul că Sri Lanka a fost nevoită să ceseze companiei China Merchant Ports Holdings Ltd, pe 99 de ani, portul Hambantota, obținând astfel fondurile necesare rambursării datoriilor contractate pentru dezvoltarea infrastructurii interne.

Aflat la extremitatea sudică a Sri Lanka, cu ape adânci și ieșire directă la culoarele maritime vitale ale Asiei de Sud, **portul Hambantota are o poziție geostrategică aparte**, fapt ce a contat enorm în decizia Beijingului de a investi în modernizarea acestuia. Din punct de vedere militar, putem vorbi despre **crearea unui avanpost naval chinez în vecinătatea apropiată a Indiei**.

♦ Cu o situație asemănătoare s-au confruntat și alte două țări din Asia centrală: **Tadjikistan** și respectiv **Kîrghîzstan**, îndatorate până peste cap în urma creditelor angajate pentru finalizarea unor proiecte în cadrul BRI. În 2020, situația economică din Kîrghîzstan s-a deteriorat grav, pe fondul avansării

pandemiei de SarsCov-2, moment în care **guvernul de la Beijing a somat autoritățile de la Bișkek să-și achite datoriile, sau să cedeze Chinei o parte din teritoriu (125.000 ha.) și din resursele naturale autohtone.** În final, guvernul kirghiz a obținut o reeșalonare a plăților, semnând noi angajamente (compromisuri!).

Corupția la nivel înalt

În plan politic, grandiosul proiect pare mai degrabă o reacție la încercările Statelor Unite de a „încercui” China (blocarea îndelungată a negocierilor pentru aderarea la Acordul General pentru Tarife și Comerț, respectiv Organizația Mondială a Comerțului, refuzul de a fi primită în Tratatul de Liber Schimb Transpacific, măsurile restrictive adoptate de Washington și, ca răspuns, de Beijing etc.), dar **și dorinței de a dobândi mai multă recunoaștere în rândul instituțiilor internaționale.**

China exercită presiuni puternice și constante asupra țărilor dependente economic de corporațiile controlate de autoritățile comuniste și serviciile secrete, pentru ca liderii acestora să susțină în forurile internaționale (de exemplu, Comisia pentru drepturile omului a Națiunilor Unite) pozițiile oficiale ale conducerii de la Beijing.

Erodarea instituțiilor democratice din unele state aliniate Noului Drum al Mătăsii este însă cea mai nocivă consecință, cu efecte imprevizibile pe termen lung, și pornește de la lipsa de transparență a acordurilor semnate de țările emergente, marea lor majoritate fiind în favoarea părții chineze. **Asemenea înțelegeri, lipsite de orice supraveghere,** nu doar că sporesc povara financiară a unor țări și așa sărace, dar **crează un mediu propice corupției la nivel înalt, facilitând acapararea resurselor de către firmele chinezești și de reprezentanți ai elitelor locale.**

De cele mai multe ori, responsabilii politici care au semnat acorduri cu China își atribuie în nume propriu toate meritele pentru antamarea unor mari proiecte de infrastructură și beneficiază astfel de capital politic, chiar dacă modul lor de comportare și acțiune nu are nimic comun cu buna guvernare sau cu respectarea drepturilor și libertăților propriilor cetățeni.

De regulă, **resursele financiare alocate de Beijing sunt văzute de liderii unor țări emergente, cu regimuri autoritare sau cu o democrație insuficient consolidată ca o alternativă la evitarea împrumuturilor acordate de Fondul Monetar Internațional,** care impune condiționări severe privind buna guvernare, implementarea mecanismelor economiei de piață și respectarea normelor statului de drept. Chiar dacă nu urmărește în mod explicit încurajarea și extinderea influenței regimurilor autoritare pe plan mondial, acesta este de fapt efectul pe care îl propagă ofensiva politico-economică a Chinei.

Proiecte sensibile, interese ascunse

Inițiativa „O centură, un drum” are și **o față mai puțin vizibilă:** construirea unui **Drum „numeric” al Mătăsii,** demarat deja în unele țări care au aderat la BRI, prin implementarea rețelelor de fibră optică. În Birmania,

Bangladesh, Cambodgia, Kazahstan, Pakistan, Nepal, Uganda sau Ecuador, companiile chinezești de telecomunicații (*Huawei, ZTE, China Telecom, China Unicom și China Mobile*) au obținut contrate în exclusivitate pentru instalarea unor astfel de rețele, majoritatea cu fonduri puse la dispoziție de Exim Bank of China.

De asemenea, o serie de firme chinezești furnizează tehnici de recunoaștere facială și asigură „formarea” unor experți în securitate cibernetică pentru structurile armate și ale Poliției din Zimbabwe, Malaiezia, Sri Lanka, Thailanda, Vietnam sau Uganda. Firme din China - ***acoperiri ale serviciilor secrete*** - pun la dispoziția guvernelor din țările emergente cu regimuri dictatoriale mijloace și tehnici de monitorizare pentru supravegherea propriilor cetățeni.

Dar, acest „nevinovat” Drum „numeric” al Mătăsii ridică probleme îngrijorătoare pentru unii experți occidentali în protecția datelor, în opinia cărora ***serviciile secrete ale Beijingului*** și, în general, orice structură de spionaj, ***nu ar putea rata o așa ocazie: instalarea cablurilor de fibră optică pentru plantarea unor intruși (micro-ondulații) care să le permită accesul la informații secrete sau sensibile, altfel greu de obținut.***

În acest domeniu, autoritățile de la Beijing au o experiență îndelungată. De zeci de ani, ***China manipulează spațiul informativ*** pentru a obține date secrete și a evita apariția oricăror critici referitoare la politica și principiile Partidului Comunist, neezitând să lanseze dezinformări sau știri false favorabile, mobilizând diaspora din America și Europa pentru susținerea acestora.

China folosește infrastructura masivă pe care o are la dispoziție pentru a spiona companiile și guvernele de pe traseul Noului Drum al Mătăsii. Cu ajutorul diverselor platforme de comerț electronic, rețele telecom etc., ***companiile de logistică, instituțiile financiare, chiar și hotelurile devin ținte ușoare pentru obținerea frauduloasă de informații sensibile, care sunt trimise apoi spre depozitare și analiză serviciilor secrete de la Beijing.***

Un raport al unei companii americane de securitate cibernetică susține că Beijingul folosește tehnici de spionaj virtual pentru a se asigura că niciun stat de pe traseu nu-i pune bețe în roate. Creșterea acțiunilor de spionaj cibernetic este mai evidentă acolo unde sunt mulți bani la mijloc sau unde politicile guvernamentale ar putea frâna mega proiectul Beijingului.

Occidentul, îngrijorat, rezistă cu greu avansurilor Chinei!

„Umbrela” BRI folosită de R.P. Chineză pentru a-și consolida prezența într-o multitudine de zone strategice, indiferent din ce unghi le-am privi (economic, politic sau militar), provoacă serioase îngrijorări Occidentului, care-și vede astfel amenințată ordinea mondială stabilită în propriul său interes. Democrațiile liberale iau în serios, totodată, atracția pe care regimul autoritar de la Beijing îl exercită asupra statelor în curs de dezvoltare ademenite de China în Noul Drum al Mătăsii. Preocuparea majoră nu pare a fi legată atât de expansiunea economică a Chinei, cât de ideologia și valorile pe care încearcă să le exporte.

În Europa comunitară, câteva țări (*Grecia, Portugalia, Spania, Ungaria,*

Italia, Belgia ș.a.) au acceptat deja finanțări chinezești pentru proiecte esențiale de infrastructură. China a preluat cel mai mare port al Greciei (Pireu), va finanța rețehnologizarea instalațiilor portuare de la Sines – Portugalia, modernizarea liniei de cale ferată Budapesta-Belgrad și a semnat deja un parteneriat comercial cu Italia, prima țară din G-7 apărută pe Noul Drum al Mătăsii!

Ofensiva Beijingului este monitorizată cu preocupare de motorul european Germania-Franța, ai cărei reprezentanți la Bruxelles au propus Comisiei Europene ***adoptarea unor măsuri menite să limiteze accesul actorilor statali și al companiilor din afara spațiului comunitar la achiziționarea, parțială sau totală, a unor obiective sensibile din domeniul tehnologiilor militare și al infrastructurii critice*** (porturi, aeroporturi etc.).

În fața unei asemenea perspective, ***Occidentul nu poate rămâne impasibil***. Statele Unite și aliații lor vest-europeni ar trebui să fie mai pro activi pe scena politică internațională și, mai ales, ***să vină cu soluții alternative atractive pentru finanțarea unor mari investiții***, nu neapărat ca o replică la cele avute în vedere de inițiativa chineză „O centură, un drum”. În paralel, statele emergente ar avea nevoie de sfaturi și, mai ales, de ajutoare ***(nu de aprobări sau restricții!!!)*** în negocierea unor potențiale acorduri cu China, pentru a preveni acceptarea unor clauze dezavantajoase.

Unele țări au reușit să reziste presiunilor Chinei, îndeosebi cele în care clasa politică, mass-media și societatea civilă au exclus din start modelul autoritar de dezvoltare ca o opțiune posibilă. Un pas necesar, dar nu suficient. ***Modelul occidental trebuie upgradat permanent, pentru a-l face mai atractiv și suportabil inclusiv pentru societățile în tranziție, în care dorința populației și voința politică merg mână în mână!***

**

Interesul României față de proiectul BRI se manifestă firav și prudent, urmând într-un fel pozițiile partenerilor săi strategici. S-a vorbit deseori despre avantajele economice pentru țara noastră ale completării „verigii lipsă a BRI”, respectiv crearea ***Coridorului multimodal de transport Danubius***, care să lege Marea Neagră de Marea Adriatică, adică porturile Constanța, Kopper (Slovenia), Trieste (Italia) și Rijeka-Croația.

Ca și alte state membre ale Uniunii Europene (Bulgaria, Croația, Cehia, Ungaria, Grecia, Estonia, Italia, Letonia, Lituania, Malta, Portugalia, Slovacia sau Slovenia), România a semnat un „memorandum de înțelegere” cu R.P. Chineză – un acord pragmatic, o listă de intenții, care nu creează niciun fel de angajamente juridice.

REPOZIȚIONAREA ALIANȚELOR MILITARE ÎN REGIUNEA INDO-PACIFIC - PRELUDIU PENTRU TRANSFORMAREA RELAȚIILOR TRANSATLANTICE?

Alexandru Botez

La 15 septembrie 2021, SUA, Marea Britanie și Australia au anunțat constituirea alianței AUKUS, care prevede că la orizontul sfârșitului următorului deceniu Australia va fi în posesia a 8 submarine cu propulsie nucleară. Pactul între cele trei țări a fost negociat în cel mai desăvârșit secret și mai include colaborarea în domeniul cibersecurității și inteligenței artificiale.

Ca urmare, SUA vor avea un avantaj strategic considerabil în Regiunea Indo-Pacific, prin accesul la bazele navale ale Australiei, fiind astfel mai aproape de China. În același timp, noua flotă de submarine nucleare australiene va spori capacitățile de monitorizare și descurajare a eventualelor acțiuni agresive ale Beijingului în Marea Chinei de Sud.

Decizia celor trei țări a făcut și o victimă colaterală, respectiv Franța, care avea un contract cu Australia, încheiat în 2016, privind achiziționarea a 12 submarine diesel-electrice de tip *Shortfin Barracuda*, construite de Naval Group, companie în care statul francez este acționar majoritar și la care guvernul de la Canberra au renunțat fără prea multe menajamente.

Pactul AUKUS este un aranjament de securitate bazat pe o „coalitie de voință” și este complementar QUAD, o înțelegere diplomatică dintre SUA, Australia, India și Japonia, care datează din 2007. Aceste ultime două state văd apartenența la QUAD ca o contrapondere la ascensiunea Chinei în regiune.

Nu este clar în acest moment care va fi relația AUKUS - QUAD. Japonia poate solicita să facă parte din AUKUS, dată fiind relația sa excelentă cu toți semnatarii AUKUS. Este posibil ca și QUAD (Dialogul Cvadrilateral pentru Securitate) să fie extinsă și la Marea Britanie și Franța, care să reprezinte partea de dialog diplomatic al unei alianțe de securitate ce va avea în nucleul dur Australia, Marea Britanie și SUA.

În orice caz, evenimentele petrecute la sfârșitul acestei veri în Regiunea Indo-Pacific fac obiectul unor ample dezbateri în rândul analiștilor politici occidentali, ale căror poziționări și previziuni relevă tot mai mult că alianțele de securitate datând din epoca Războiului Rece sunt prea rigide și nu mai corespund realităților lumii din zilele noastre, iar aranjamente precum AUKUS sau QUAD sunt în continuă afirmare, fiind extrem de flexibile.

Trăim într-o ordine mondială liberală care permite ca astfel de aranjamente să apară și să evolueze. De altfel, Franța s-a adaptat din mers foarte rapid noilor tendințe: pe modelul aranjamentului de securitate SUA - Marea

Britanie - Australia, semnând la 28 septembrie 2021 un acord cu Grecia, care prevede livrarea de submarine nucleare.

Vremuri noi, alianțe vechi

Majoritatea experților în problematica securității internaționale remarcă două trăsături care particularizează AUKUS: membrii alianței sunt exclusiv țări vorbitoare de limba engleză și că acestea colaborau mai demult în materie de intelligence în cadrul proiectului „Five eyes”, împreună cu Canada și Noua Zeelandă.

Prima este explicată de faptul că odată cu sfârșitul Războiului Rece și-au pierdut relevanța alianțele politico-militare bazate pe confruntarea ideologică dintre două sisteme social-politice și economice antagoniste. După dispariția sistemului comunist/socialist, vechile alianțe au devenit anacronice, inclusiv dificil de reformat. În plus, este din ce în ce mai evident că statele puternice, în frunte cu SUA, nu mai sunt dispuse să se angajeze în războaie regionale, consumatoare de resurse enorme și cu beneficii îndoielnice. Pentru unele dintre ele, interesele lor naționale sunt mai bine servite de menținerea echilibrelor de putere militară și economică rezultate după încheierea celui de-al Doilea Război Mondial și Războiului Rece. În această categorie se află fără excepție țările vorbitoare de limba engleză. Pe de altă parte, țările perdante aspiră într-o formă sau alta la răsturnarea actualei ordini mondiale, interesele lor fiind de cele mai multe ori revizioniste și revanșarde, mascate însă de o ideologie anti hegemonică și multilaterali stă. La acestea se adaugă China, care datorită expansiunii ei economice remarcabile începe să emită pretenții pentru a avea un cuvânt mai important în actuala ordine mondială.

A doua trăsătură, pleacă de la realitatea că toate alianțele politico-militare sunt însoțite de înțelegeri de colaborare între serviciile de informații ale țărilor membre. S-a acordat însă puțină importanță până acum alianței serviciilor de informații din țările vorbitoare de limba engleză (Australia, Canada, Marea Britanie, Noua Zeelandă și Statele Unite) intitulată Five Eyes, deși, după cum relevă politologul canadian Srdjan Vucetic, originile acesteia pot fi regăsite în discursul despre Cortina de Fier rostit de Winston Churchill în 1946, la Colegiul Westminster – Missouri, în care a menționat explicit, pentru prima oară, necesitatea unei „*asocieri frățești a oamenilor vorbitori de limba engleză*”.

Cert este că, la fel ca în domeniul colaborării dintre serviciile de informații secrete din țările vorbitoare de limba engleză și urmând exemplul acestora, interesele Statelor Unite în Regiunea Indo-Pacific sunt cel mai bine servite de o alianță cu Australia și Marea Britanie.

Noul peisaj strategic în Regiunea Indo-Pacific

Multă vreme, Australia a evitat abordarea unor teme cum este cea privind riscurile dependenței proprii prosperității de comerțul cu o Chină autocratică și de o alianță cu Statele Unite în domeniul asigurării securității. În ultima perioadă, comportamentul decidenților politici de la Beijing a făcut această contradicție mai greu de tolerat, dar și de ignorat.

După cum relevă The Times, într-un amplu studiu publicat la 29.09.2021, „*La sfârșitul anului trecut, China a prezentat un set de 14 nemulțumiri, care au fost șocante prin domeniile la care se refereau, agresivitate și ipocrizie. Acestea menționau o lege adoptată de Australia vizând contracararea amestecului străin în politica sa internă, acuzațiile la adresa Chinei pentru atacuri cibernetice și sugerarea faptului că ziariștii chinezi ar putea fi spioni chinezi. Exporturile australiene de homar, vinuri, orz, cărbune, zahăr și cherestea s-au confruntat cu un embargo neoficial. Semnalul transmis era că, pe termen lung, Australia considera China o provocare la adresa securității sale naționale.*”

Un rezultat al acestui fapt este perspectiva reală ca, din anii 2030, noi nave să patruleze în sud-vestul Regiunii Indo-Pacific: respectiv o flotă de cel puțin 8 submarine nucleare noi australiene, construite pe baza tehnologiei celor americane din clasa *Virginia* sau a celor britanice din clasa *Astute*, fie o combinație a acestora. Aceste submarine constituie componenta cea mai importantă a acordului dintre America, Australia și Marea Britanie. Negociat timp de mai multe luni, în cel mai mare secret, acesta relevă o gamă mare de colaborări diplomatice și tehnologice, de la securitatea cibernetică până la inteligența artificială. Având însă în vedere cum cele trei țări colaborează deja în multe domenii, este o noutate că subiectului privind submarinele nucleare cu care intenționează se doteze Australia i s-a acordat atâta atenție. Însă pe bună dreptate. Importanța submarinelor nucleare constă în forța pe care o pot proiecta. Submarinele diesel-electrice, cum sunt cele franțuzești de tipul *Shortfin Barracuda*, sunt într-adevăr silențioase atunci când funcționează exclusiv cu motoarele electrice. Prin urmare, sunt mai potrivite pentru apărarea apelor litorale ale Australiei decât cele cu propulsie nucleară al căror zgomot produs de conductele reactorului nuclear nu poate fi în totalitate eliminat. Atunci când se află la adâncime mare sau se deplasează la distanțe mari, submarinele cu propulsie nucleară se pot ascunde în spatele unor straturi succesive de apă caldă și apă rece, care s-a constatat că sunt izolatoare fonic. În plus, beneficiază de o rază de acțiune și viteză mult mai mari decât cele diesel-electrice.

Un submarin convențional cu baza la Perth (Australia) trimis să patruleze în apele Mării Chinei de Sud se poate afla în misiune timp de două săptămâni, după care trebuie retras pentru alimentare cu combustibil și întreținere. Un submarin cu propulsie nucleară nu are probleme cu combustibilul, putându-se afla în patrulare cât timp are rezerve de hrană pentru echipaj. Misiunile acestora pot include obținerea de informații, debarcarea de forțe speciale, precum și menținerea în stare de alertă a navelor de suprafață și submarinelor inamice.

Trecerea de la o flotă de submarine diesel-electrice la una nucleară este o schimbare strategică, nu doar una de propulsie, careva permite proiectarea puterii acesteia din zona căilor de comunicație din Strâmtoarea Malacca până în apropierea apelor teritoriale ale Insulei Taiwan. Dacă la aceasta adăugăm capacitatea de a lansa rachete cu rază lungă de acțiune – ceea ce ar face ca un astfel de submarin să poată lansa rachete împotriva Chinei, aflându-se în estul

Insulelor Filipine – rezultă că Australia își va extinde considerabil capacitățile sale ofensive.

Și totuși, au dreptate francezii?

În opinia lui Philip Stephens - redactor al publicației Financial Times, șeful Consiliului director al ziarului și comentator politic șef pentru probleme globale și de politică internă britanică, Washingtonul și-a tratat întotdeauna neglijent aliații atunci când a fost vorba de interesele naționale ale Statelor Unite. Dezvoltând ideea, acesta susține că acordul privind submarinele dintre Statele Unite, Australia și Marea Britanie și reacția furibundă a Franței relevă două lucruri despre puterea americană.

Statele Unite dispun încă de o mare capacitate de a edifica alianțe, ceea ce-i oferă un avantaj considerabil în confruntarea geopolitică cu China. Beijingul are puțini prieteni adevărați, în timp ce Washingtonul are o acoperire globală, materializată într-o multitudine de tratate de alianță bilaterale și regionale.

Cu toate acestea, episodul la care ne referim relevă o dată în plus cât de neglijent și brutal își tratează uneori Statele Unite aliații. Rolul de lider asumat de Washington în perioada postbelică este considerat – în special în Statele Unite – ca un produs al unei viziuni politice și altruismului. Au fost într-adevăr o serie de măsuri izvorâte din acestea în edificarea ordinii internaționale liberale de după 1945. Dar, cum era și firesc, Statele Unite nu s-au abătut niciodată de la urmărirea propriilor interese.

Instituțiile financiare create la Bretton Woods și Planul Marshall au servit înainte de toate intereselor Americii. Retragera Statelor Unite în ultimii ani din sistemul economic liberal global poate fi cu ușurință explicată de faptul că o parte din avantajele de care până acum beneficia în cea mai mare parte America, sunt acum împărțite cu China.

Furia Franței privind acordul submarinelor are mai multe fațete, este de părere Philip Stephens. Cel mai evident este faptul că pierderea unui „*contract de 50 de miliarde de dolari*” este o lovitură serioasă suferită de industria de apărare franceză și cel puțin la fel de dureroasă pentru mândria galică.

Totuși, preocupantă este pierderea încrederii în Joe Biden. Negocierile dintre Washington și Canberra s-au desfășurat pe parcursul mai multor luni. Ele au fost ținute în secret, în condițiile în care Administrația americană a încurajat Franța și Uniunea Europeană să depună eforturi pentru contracararea Chinei. A fost evident un comportament cel puțin dubios.

Marea Britanie, catalogată de Macron ca un vasal supus al Statelor Unite, are o îndelungată experiență a unui asemenea comportament lipsit de scrupule. În anul 1956, Administrația Dwight Eisenhower i-a forțat pe britanici să se retragă de o manieră umiltoare din Egipt (Criza Canalului Suez). Un sfert de secol mai târziu, prietenia dintre Ronald Reagan și Margaret Thatcher nu a contat atunci când americanii au decis unilateral reducerea forței de descurajare nucleară a britanicilor în negocierile privind dezarmarea cu liderul sovietic Mihail Gorbaciov.

Dar și Franța se află într-o poziție incomodă atunci când se plânge că alții își urmăresc propriile interese naționale. Dacă Statele Unite au edificat sistemul de ordine internațională liberal conform felului cum și l-au imaginat, același lucru l-a făcut și Franța în ce privește procesul de integrare europeană. Văzut de la Elysée, obiectivul „**mai multă Europă**”, de fapt a semnatificat întotdeauna mai multă Franță.

Adevărata problemă cu care se confruntă Macron este că, dacă are dreptate în ce privește atitudinea Statelor Unite, acest lucru este lipsit de orice finalitate practică. Președintele francez își închipuie poate că acest episod va determina un impuls pentru realizarea „**autonomiei strategice**” a Europei, obiectivul fundamental al politicii externe franceze urmărit după Criza Suezului. Dar acest proiect este unul eminamente sensibil, cu care trebuie și alții să fie de acord. Așa cum se văd lucrurile după recente alegeri din Germania, cea mai puternică națiune din Europa nu intenționează să preia povara care i-ar reveni în mod normal pentru asigurarea securității europene.

Înainte ca Brexit să arunce în aer pilonul European al politicii sale externe, Marea Britanie a încercat să acționeze ca o punte între Statele Unite și Europa. Franța a încercat să edifice o Uniune Europeană ca pe o contrapondere a puterii americane. Războiul din Irak – divizarea Europei și forțarea Marii Britanii să aleagă – a relevat că ambele strategii au eșuat.

Acum, Marea Britanie s-a poziționat ca un partener maleabil al Statelor Unite. Restul Europei se află într-o dilemă. Poate încerca un joc de echidistanță între China și Statele Unite. Sau poate ar fi bine să recunoască că atunci când este vorba de a alege între aroganța americanilor și hegemonia chinezilor, locul lor nu poate fi decât de o sigură parte. „Cu tot respectul domnule Macron, dar nu întotdeauna este suficient să ai dreptate”, își încheie pledoaria Philip Stephens.

**

Nu este lipsit de relevanță și faptul că din suma totală de 34 de miliarde de euro, care prevedea livrarea către Marina Regală Australiană a douăsprezece submarine diesel-electrice, numai 8 miliarde de euro ar fi intrat efectiv în conturile companiei franceze Naval Group. Ceea ce reprezenta 10 % din vânzările companiei de construcții navale înființată de cardinalul Richelieu în 1631. Restul ar fi însemnat investițiile în șantierul naval de la Adelaide, contractele cu subcontractorii australieni și mai ales contractul cu Lockheed Martin, firma americană care ar fi instalat sistemele de armament ale submarinelor.

Relația transatlantică nu mai reprezintă prioritate pentru SUA?

Excluderea Franței din noua alianță securitară AUKUS nu înseamnă marginalizarea unei puteri oarecare. Franța este membru permanent al Consiliului de Securitate al ONU, o țară prezentă direct în Regiunea Indo-Pacific prin peste 10 milioane de km² de ape teritoriale, ceea ce înseamnă că este a doua putere militară occidentală atât ca rețea de baze militare dar și în privința capacităților

expediționare și nucleare. Este și motivul pentru care în documentul elaborat de Pentagon în 2018, Indo-Pacific Strategy, se insistă pe complementaritatea dintre forțele militare franceze și cele americane. Parisul miza pe această complementaritate cu Washingtonul, nu numai pentru consolidarea profilului de putere indo-pacifică dar și cu scopul de a se poziționa în interiorul Uniunii Europene drept interlocutor principal al americanilor și de a-și întări influența politică în cadrul comunității europene și în NATO. Franța a fost, de altfel, prima țară europeană care a și elaborat o doctrină indo-pacifică, iar planificarea militară la orizontul 2030, aprobată de președintele Emmanuel Macron, are în centru capacitatea de a trimite la 20 000 km distanță în 48 de ore 30 000 de militari și un grup aeronațional dotat cu 20 de avioane de luptă Rafale. Un semnal puternic al acestei strategii a fost trimiterea între 21 februarie și 4 iunie 2021 a unui puternic grup aeronațional în apropierea apelor teritoriale chineze, misiune botezată simbolic Clemenceau, cu scopul de a afirma libertatea de navigație în Regiunea Indo-Pacific.

Conform unui studiu finanțat de un grant acordat de Departamentul de Stat al SUA, în spatele acestei complementarități declarate cu SUA se ascunde îngrijorarea Franței, confirmată brutal prin lansarea AUKUS, că Europa nu mai reprezintă prioritatea strategică numărul 1 a Statelor Unite dar mai ales că valoarea de întrebuințare a relației transatlantice este secundară în competiția cu China. Planificatorii politici francezi se tem că în disputa SUA - China există riscul nașterii unui bipolarism care să ducă la o marginalizare și deci declasare pe scara puterilor a celorlalți actori strategici cu ambiții globale. Noile formate lansate de diplomația americană precum AUKUS dar mai ales QUAD, care își propune să devină un adevărat NATO al Indo-Pacificului, reunind alături de SUA, India, Japonia și Australia, creează și premisele unei devalorizări a alianțelor cu puterile europene. Inclusiv în ce privește parteneriatul cu Marea Britanie, în care planificatorii politici de la Paris își puneau foarte mari speranțe: ambele foste puteri coloniale europene și având aceleași provocări de conservare a statutului de puteri cu amprentă globală. Parisul trebuie să constate că noua doctrină de Global Britain (Britania Globală) pune accent pe cooperarea cu SUA în Indo-Pacific și apoi pe angajamentele convenite cu Franța prin acordurile încheiate în 2010 de David Cameron și Nicolas Sarkozy.

De altfel, după cum se mai menționează în studiul amintit, relația franco-americană era deja afectată de anumite evenimente, dincolo de ambițiile Franței de autonomie strategică europeană și de construcție a unui pol de putere indo-pacific alături de India și Australia. Printre acestea, dosarul Siria, țară fostă sub mandat francez, unde sensibilitățile pariziene sunt mari și unde diferențele de strategie cu SUA au lăsat urme nevindecate.

De asemenea, refuzul Administrației Obama de a interveni militar împotriva regimului lui Bachar Al-Assad, ceea ce a dus la anularea pregătirilor militare franceze, dar și retragerea unilaterală a forțelor americane din Kurdistanul sirian decisă de Donald Trump care a forțat Parisul să își retragă în

grabă trupele de la frontiera cu Turcia. Acordul cu talibanii de la Doha și retragerea unilaterală din Afganistan au reprezentat un alt episod care a dat de gândit în sferele politico-militare de la Paris. Dar dacă aceste situații le putem trece în lunga serie de neînțelegeri care au punctat alianța franco-americană, trilaterală AUKUS și anularea contractului cu Naval Group în favoarea unui nou contract pentru submarine, de această dată cu propulsie nucleară, reprezintă o undă de șoc majoră care se va repercuta asupra relației transatlantice. Mai multe elemente vom avea în prima parte a anului următor, când Franța va exercita președinția semestrială a Consiliului Uniunii Europene și care va fi axată pe politicile de apărare și de securitate comune.

Viitorul alianțelor conduse de Occident

AUKUS este relevant pentru viitorul alianțelor conduse de Occident, este de părere analistul militar Julian Lindley-French. Noul pact dezvăluie modul în care alianțele, coalițiile și regimurile politice sunt determinate de ascensiunea puterii militare maritime a Chinei. Franța și alte state europene nu vor avea până la urmă altă opțiune decât să-și găsească propriul lor rol într-un peisaj politic în transformare.

Alianța trilaterală de securitate și apărare dintre Australia, Marea Britanie și Statele Unite reprezintă viitorul unui Occident care se va caracteriza printr-un accent mai mare pus pe valorile globale împărtășite decât pe localizarea geografică. Astfel de coaliții de putere militară reală vor asigura o formă de descurajare și de asigurare a apărării pentru puterile mai mici și pentru alianțele formale care adesea sunt în realitate slabe și chiar himerice, este de părere profesorul universitar britanic, membru al grupului de consilieri strategici din cadrul think tank-ului Atlantic Council, cu sediul la Washington.

Pentru americani, AUKUS este începutul unui nou capitol în schimbarea poziționării lor strategice. Aceasta se bazează pe necesitatea de a menține atât descurajarea, cât și adâncimea apărării în mai multe părți ale lumii, în diferite domenii.

Pentru majoritatea europenilor, AUKUS indică calea către ceva similar: „alianțe care să fie independente atât de UE, cât și de NATO, dar acestea să dispună în continuare de o reasigurare, într-un fel mult mai informal decât au făcut-o «anglo-saxonii» și care să semene mai mult cu clubul select al serviciilor de informații ale acestora «Five Eyes».”

AUKUS este un precedent și nu doar pentru Australia, Marea Britanie și Statele Unite. Orice țară europeană puternică este obligată acum să-și elaboreze propriile politici externe, de securitate și de apărare. Este exact ce fac britanicii. De fiecare dată când francezii apelează la lozinca «Brexit este Brexit», britanicii ar trebui să le reamintească francezilor că «puterea este putere». Prin această prismă, raționamentul strategic al lui Boris Johnson de sprijinire a AUKUS are sens pentru a cincea economie a lumii și tot al cincilea investitor în apărare, cheltuielile sale în acest domeniu echivalând cu aproape un sfert din cheltuielile

celorlalte țări europene la un loc, ceea ce face din Marea Britanie cea mai capabilă putere militară europeană.

Puterea este ca lumina pentru molii, mai susține Julian Lindley-French. Indiferent dacă doresc sau nu, moliile sunt atrase irezistibil de lumină. În Regiunea Indo-Pacific sunt două surse de lumină: Statele Unite și China. Competiția strategică de putere dintre Statele Unite și China va fi competiția strategică definitorie în secolul XXI, iar AUKUS este primul pas real de reconfigurare a strategiei dirijate de americani.

România în noul context de repoziționare a alianțelor militare ale SUA

La 2 noiembrie 2021, într-un *comunicat al Casei Albe se anunța că: „Statele Unite și România intenționează să construiască în România o centrală nucleară bazată pe tehnologia SMR (Small Modular Reactor) în parteneriat cu firma americană NuScale, aducând astfel o tehnologie de vârf în această parte critică a Europei. Parteneriatul va însemna accesul României la o tehnologie, care o va poziționa în fruntea cursei globale de implementare a acesteia. Contractul va include construirea unei centrale nucleare cu 6 module și va însemna crearea a 3.700 noi locuri de muncă în Statele Unite și România, cu perspectiva ca acest număr să ajungă la 30.000 pe măsură ce proiectul va evolua. Dezvoltarea tehnologiei SMR va avea o contribuție importantă la decarbonizarea sectorului energiei și la emisii zero în viitor”.*

Conform unui *comunicat al Administrației prezidențiale de la București: „România va include în sistemul național de producere a energiei reactoare modulare mici (SMR) până în anul 2028, ceea ce va consolida parteneriatul cu SUA în domeniul nuclear civil. Având în vedere avantajele generate de lanțurile valorice care se vor crea în jurul acestei tehnologii, România dorește să participe la producerea avansată de reactoare modulare mici în regiune, precum și la pregătirea resurselor umane și susținerea funcționării acestei noi tehnologii în alte țări, în condițiile în care tehnologia SMR asigură dimensionare adecvată și flexibilitate.”*

A doua zi, directorul executiv al Nuclearelectrica, Cosmin Ghiță, și președintele-director general al NuScale Power, John Hopkins, au semnat documentele acordului pe baza cărora cele două companii vor coopera pentru construcția unui reactor nuclear modular de mici dimensiuni în România. După transferul tehnologic către Australia, în cadrul AUKUS, cu motoare cu propulsie nucleară, artificial intelligence, capabilități cibernetice și subacvatice relevante *Statele Unite marchează prezența și interesul față de România și stabilitatea sa, probate cu acte și fapte.*

**

La 5 octombrie 2021, într-un comunicat al Departamentului de Stat s-a anunțat că guvernul american a decis să vândă Australiei 12 elicoptere de atac Seahawk și un avion de război electronic Growler pentru peste un miliard de dolari.

Derivat din UH-60 Black Hawk folosit de armata terestră, Sikorsky SH-60 Seahawk este un elicopter multirol capabil să fie desfășurat la bordul unei nave pentru operațiuni anti-suprafață sau antisubmarin, dar și pentru salvare, realimentare sau transport.

„Este vital pentru interesele naționale ale Statelor Unite să ne ajutăm aliații să dezvolte și să mențină o capacitate de autoapărare robustă și operațională”, se subliniază în comunicatul Departamentului de stat al SUA..

Coincidență sau nu, la 9 noiembrie 2021, oficiali din România și Polonia au semnat la București un contract de furnizare a 12 elicoptere medii-grele multifuncționale Black Hawk. Valoarea contractului este de peste 269 milioane euro, aeronavele fiind fabricate în Polonia de către compania PZL Mielec, care deține de la compania americană Sikorsky/Lockheed Martin licența de producție pentru Europa a elicopterelor Black Hawk.

LUPTA CU IREDENTISMUL REVIZIONIST REVANȘARD – FRONTUL SLOVAC

Andrei Balogh

Ministrul slovac de externe, Ivan Korčok, face din nou valuri în mass-media din Slovacia și Ungaria. În luna februarie 2021, acesta a fost subiectul unor știri și comentarii referitoare la rolul organizației Visegrád 4, despre care premierul ungar Viktor Orbán declarase la acea vreme că trebuie să fie un far care să salveze regiunea de a fi „americanizată” prin „*susținerea fără compromisuri în cadrul Uniunii Europene a tradițiilor anticomuniste și relevând în acest fel frumusețea și competitivitatea ordinii politice și sociale bazate pe învățăturile sociale ale creștinismului*”.

Ivan Korčok.

Ivan Korčok și-a manifestat consternarea despre încercarea lui Orbán de a manipula Visegrád 4 pentru promovarea propriei agende de politică externă. Într-un amplu articol, ministrul slovac de externe a luat apărarea Uniunii Europene, amintindu-i lui Orbán că: „*președinții și prim-miniștrii care s-au întâlnit în 1991 la Visegrád nu au intenționat ca țările lor să devină un bastion pentru a apăra*

Europa Centrală împotriva Occidentului și Uniunii Europene. Ei doreau ca Slovacia, Cehia, Ungaria și Polonia să fie parte a acestora”.

Korčok este un atlantist declarat și un partizan al UE, fiind convins că manipularea Visegrád 4 în direcția indicată de Orbán „*nu este în interesul Slovaciei*”.

O lună mai târziu, Ivan Korčok a revenit sub reflectoarele mass-media. De această dată era vorba de un amendament la legea slovacă privind cetățenia, care a deranjat oficialii de la Budapesta. În anul 2010, când a fost adoptată Legea cetățeniei în Ungaria, s-a permis etnicilor maghiari din diasporă să dețină dubla cetățenie și să voteze la alegerile din Ungaria. Ulterior, Slovacia și-a amendat legea privind alegerile, astfel încât, printre altele, s-a interzis cetățenilor slovaci de etnie maghiară să beneficieze de oferta Ungariei. Ministrul ungar de externe, Péter Szijjártó, a anunțat că dorește să discute acest aspect cu omologul său slovac, dar a fost refuzat categoric pe motiv că problematica cetățeniei este un atribut exclusiv al suveranității țării sale.

Acum, după cum se pare, Ivan Korčok a găsit un nou motiv să contracareze elanurile iredentiste revizioniste ale lui Viktor Orbán, care, la 17 iulie 2021, a emis un HG prin care Ministerul de Externe de la Budapesta este împuternicit să constituie un fond privat de 400 milioane Euro, pentru cumpărarea de terenuri agricole în Europa Centrală. 70% din acest fond era asigurat de la bugetul de stat al Ungariei. Conform publicației slovace *Pravda*, prețul de piață al terenurilor agricole de bună calitate din regiunile slovace Nitra și Trnava (Nagyszombat) variază între 5.000 și 7.000 Euro-hectar. Astfel, dacă ar fi să ne referim doar la Slovacia, cele 400 milioane Euro ar fi suficiente pentru achiziționarea a 60 – 70.000 hectare de teren agricol.

Reacția a fost fermă la Bratislava. La inițiativa ministrului de externe Ivan Korčok și a ministrului agriculturii Samuel Vlčan a fost elaborat un set de reglementări privind achizițiile de proprietăți din statele străine, astfel încât Ministerul slovac de Externe să ia cunoștință despre aceste tranzacții înainte ca ele să aibă loc și nu să afle ulterior despre ele din mass-media. Conform prevederilor acestora, terenurile agricole pot fi achiziționate doar de fermieri activi. În plus, guvernul de la Bratislava preconizează să interzică astfel de achiziții ale unor companii off-shore sau persoane care nu au domiciliul permanent pe teritoriul Slovaciei. În viitor, birourile cadastrale din Slovacia vor fi obligate informeze autoritățile despre orice achiziții de bunuri imobiliare efectuate de persoane fizice sau juridice din străinătate.

Ziariștii de la publicația ungară *Új Szó* au întrebat Ministerul de Externe de la Budapesta care este scopul creării fondului sus-menționat, dar nu au primit niciun răspuns. Totuși, pe surse, aceștia au aflat că se intenționează folosirea acestuia pentru ca marii proprietari de terenuri agricole din Ungaria să facă achiziții în țările vecine.

La 11 octombrie 2021, Viktor Orbán a participat la festivitățile prilejuite de încheierea lucrărilor de reconstruire a podului care leagă Esztergom și Štúrovo, la care au fost prezenți premierul slovac Eduard Heger și primarii din cele două localități. Podul a fost construit în anul 1895 și s-a numit Arhiducesa Mária Valéria, al patrulea copil al

împăratului Franz Joseph. A fost distrus de două ori, în 1919 - de trupele cehoslovace și în 1944 - de trupele germane și refăcut în anul 2001, dar festivitatea de inaugurare a avut loc abia acum.

Conform agenției ungare de știri MTI, în discursul rostit cu această ocazie, Viktor Orbán a declarat: „**Slovacii și ungurii nu sunt dușmani, ci tovarăși de arme, mândri de a fi europeni și unguri în același timp**”, ceea ce partidul său considera inacceptabil până atunci. Cu câteva luni înainte,

europarlamentara Fidesz, Anna Donáth, afirma că etnicii maghiari pot fi „**mândrii**” cetățeni ai țărilor în care trăiesc, evitând ostentativ orice referire la calitatea de europeni a acestora și respingând implicit valorile europene pe care ar trebui să le respecte.

Pe lângă aceste schimburi de dulcegării politicianiste, Eduard Heger trebuie să-i fi transmis lui Viktor Orbán și un mesaj mai dur, pentru că a doua zi, ministrul slovac de externe, Ivan Korčok a anunțat că omologul său ungar, Péter Sziijártó, l-a informat că „**guvernul ungar și-a retras decizia de a cumpăra terenuri agricole în Slovacia**”. Partea slovacă „**a cerut [lui Orbán] să renunțe la această idee, iar mesajul transmis în acest sens a fost unul ferm**”, iar peste numai o zi „**Viktor Orbán a trimis o scrisoare lui Eduard Heger informându-l de această decizie**”.

Totuși, această poveste nu s-a încheiat, deoarece guvernul slovac așteaptă răspunsuri de la Budapesta cu privire la scopurile achiziționării de către Ungaria a unor monumente istorice din Slovacia și informații despre alte programe guvernamentale ungare. Guvernul de la Bratislava este deosebit de interesat de detalii privind sprijinul acordat Slovaciei de către Ungaria, în domenii sensibile cum sunt educația și mediul de afaceri.

Este clar că guvernul de la Bratislava intenționează să monitorizeze cu atenție banii care sosesc din țara vecină. Gesturile amicale, cum au fost cele din declarațiile lui Viktor Orbán de lângă Podul Maria Valéria nu sunt considerate suficiente.

MEMORIALISTICĂ, CONSEMNĂRI, DEZBATERI**DIALOGUL CEAUȘESCU - CARTER: A TREIA VIZITĂ DE STAT A PREȘEDINTELUI ROMÂN ÎN AMERICA****Ioan C. Popa**

La zece zile de la sosirea ministrului de externe israelian la București (2-5 aprilie 1978), Nicolae Ceaușescu traversa Atlanticul pentru o nouă vizită de stat în SUA (12-17 aprilie 1978). A treia de acest nivel și ultima a liderului român pe pământ american. Celelalte două vizite fuseseră efectuate de Ceaușescu în timpul președintelui Richard Nixon, ambele în calitate de președinte al Consiliului de Stat: prima în 13-27.10.1970, a doua în 4-7.12.1973, perioadă în care relațiile româno-americane au atins cel mai înalt nivel de încredere de până atunci și, în unele privințe, neegalat nici astăzi. Din partea americană, România a fost vizitată mai întâi de președintele Richard Nixon (2-3.8.1969), apoi de succesorul acestuia, Gerald R. Ford (2-3.8.1975).

În ianuarie 1977, după opt ani de conducere republicană, la Casa Albă s-a instalat o administrație democratică, în frunte cu președintele Jimmy Carter, fost guvernator al statului Georgia. Carter câștigase alegerile proclamând de la început ca obiectiv al mandatului său faptul că *SUA trebuie să fie un model în ce privește respectarea drepturilor și libertăților omului*. Ceaușescu declarase oficial, în februarie 1977, că susține preocuparea noului președinte american privitoare la drepturile omului. Acest subiect, așa cum rezultă și din textul stenogramelor de mai jos, a făcut obiectul discuțiilor separate dintre cei doi președinți, din aprilie 1978: președintele american a evocat *chestiunea emigrării evreilor* și pe cea a reunirii familiilor, ca având un impact major privind reînnoirea anuală a statutului clauzei națiunii celei mai favorizate pentru toate statele care beneficiază de acest statut.

Convorbirile pe teme internaționale au fost dominate de problematica Orientului Mijlociu, iar președintele Carter a recunoscut textual: „**influența dumneavoastră în ceea ce privește întâlnirea dintre primul ministru Begin și Sadat a fost extrem de importantă pentru a pregăti o pace**”. Gradul înalt de încredere reciprocă atins este evidențiat și de schimbul de informații la nivelul cel mai înalt, inclusiv de dorința reciprocă de a se continua practica informării periodice, prin scrisori sau emisari speciali, ocolindu-se canalul diplomatic oficial. Acest grad de încredere justifică și concluzia președintelui Carter după prima zi a convorbirilor: „**Mi-a făcut multă plăcere discuția cu dumneavoastră în această dimineață și sunt conștient de marile greutăți care se sprijină pe umerii dumneavoastră și ai mei. Știu că jucați o mare influență în chestiunile**

internaționale și am apreciat foarte mult caracterul deschis cu care ați discutat aceste probleme. Am fost, de asemenea, impresionat încă o dată în această dimineață de frumusețea limbii dumneavoastră și gândesc că este limba cea mai apropiată de latină. Aproape că înțeleg”.

În contextul acestor considerații, este lesne de înțeles că defecțiunea în SUA, câteva luni mai târziu, a fostului general I.M. Pacepa, prezent în delegația română, nu a suscitat un prea mare interes din partea președintelui Carter, declarațiile sale defăimătoare și mincinoase la adresa României fiind permise de autoritățile americane abia zece ani mai târziu, în timpul celui de-al doilea mandat al președintelui Ronald Reagan. Dar asta este o altă problemă, care a fost și va mai fi evocată cu diverse prilejuri.

**

Președinții Jimmy Carter și Nicolae
Ceașescu, 1978

STENOGRAMA Convorbirilor oficiale româno-americane, Washington, 12 aprilie 1978

La convorbiri au participat:

Din partea română: **Nicolae Ceaușescu**, președintele Republicii Socialiste România, Gheorghe Oprea, prim viceprim-ministru al guvernului, Ștefan Andrei, ministrul Afacerilor Externe, Vasile Pungan, ministru la Președinția Republicii Socialiste România, șeful grupului de consilieri ai președintelui României, Ion Avram, ministrul Industriei Construcțiilor de mașini, Nicolae M. Nicolae, ambasadorul Republicii Socialiste România la Washington.

Din partea americană: **Jimmy Carter**, Cyrus Vance, secretar de stat, Zbigniew Brzezinski, consilier al președintelui SUA pentru problemele securității naționale, George S. Vest, asistentul secretarului de stat pentru probleme europene, Rudolph Aagrey, ambasadorul Statelor Unite la București.

Jimmy Carter: Sunt încântat să vă întâlnim aici. Este o onoare pentru noi să avem prezența dumneavoastră în rândurile noastre și suntem foarte mișcați de perspectiva pe care o deschide această vizită. Sperăm, domnule președinte, că vizita dumneavoastră va duce la relații cât mai strânse atât între mine și dumneavoastră, cât și între cele două țări.

M-am gândit că în dimineața aceasta putem să discutăm problemele internaționale, problemele legate de comerț cât și problemele practice, iar mâine dimineață, după ce veți avea ocazia între timp să vă întâlniți cu diferiți oameni de afaceri, să discutăm chestiunile bilaterale legate de România și Statele Unite. Dacă sunteți de acord?

Nicolae Ceaușescu: Da, desigur. Și eu aș dori să exprim bucuria de a vă întâlni pe dumneavoastră și pe ceilalți participanți la convorbiri și să exprim, de asemenea, dorința că întâlnirea va contribui la dezvoltarea relațiilor dintre țările noastre și, așa cum ați menționat și dumneavoastră, va pune bazele unei colaborări noi. Sperăm că aceasta va avea garanții favorabile și pentru relațiile dintre noi și se vor crea condiții pentru a dezvolta într-un viitor nu prea îndepărtat și mai mult România. De aceea doresc de la început să vă adresez invitația ca la momentul potrivit să faceți o vizită în România.

Jimmy Carter: Vă mulțumesc. Aș propune acum să începem discuțiile noastre prin descrierea situației din Orientul Mijlociu. Știu că ați avut în vizită pe ministrul de Externe Moshe Dayan. Eforturile noastre în regiune au fost complementare și în mare măsură nu au reușit în scopul de a obține pacea. De acord?

Nicolae Ceaușescu: Da

Jimmy Carter: Noi jucăm un rol major în eforturile de a aduce împreună pe israelieni și arabi pentru a obține o comunicare directă. Dar **influența dumneavoastră în ceea ce privește întâlnirea dintre primul ministru Begin și Sadat a fost extrem de importantă pentru a pregăti o pace**, pentru a trece la o comunicare directă între ei. Această inițiativă, cât și eforturile care se fac acum au intrat într-un proces foarte încet. Cred că acum este momentul cel mai bun pentru mine, pentru dumneavoastră cât și pentru toți liderii internaționali să încercăm să determinăm Israelul să fie mai flexibil în poziția pe care a adoptat-o.

Vreau să încep prin a vă informa despre conversația pe care am avut-o cu domnul Begin și a vorbi despre poziția dânsului care ne interesează profund. Aș vrea să vă vorbesc despre vizita domnului Begin în America. În comparație cu poziția dânsului precedentă - trebuie să spun că domnul Begin a făcut acum niște pași înainte. Chiar și în momentul acesta, totuși, domnul Begin nu vrea să recunoască rezoluția 242 care se referă la negocierile pentru pace, în regiunea Israelului de Vest și Gaza. Domnul Begin nu vrea să facă noi acorduri în timpul negocierilor și este cazul să dea palestinienilor garanții în determinarea viitorului lor. În momentul acesta negocierile sunt încă în curs. Domnul Dayan va veni aici în curând, Weitzman vizitează Egiptul. S-au făcut progrese în ceea ce privește regiunea Sinaiului. Problema este acum, cum să se treacă la un acord, și un acord

similar în ce privește Iordania și Israelul. Este o problemă dificilă, însă nu suntem descurajați. Eu cred că întâlnirile pe care le-ați avut dumneavoastră și cu mine sunt foarte folositoare în următoarele săptămâni.

Noi am beneficiat și am apreciat informațiile și sfaturile pe care le-am primit de la dumneavoastră, din partea reprezentanților dumneavoastră. Vreau să vă vorbesc despre conversația cu domnul Dayan și să aud ce idei aveți în continuare pentru atingerea păcii.

Nicolae Ceaușescu: Și noi considerăm că situația din Orientul Mijlociu constituie una dintre problemele importante în momentul de față căreia trebuie să i se acorde toată atenția pentru a se împiedica agravarea ei. Știu rolul pe care dumneavoastră l-ați jucat, Statele Unite, în a determina întâlnirea dintre președintele Sadat, vizita sa istorică la Ierusalim și întâlnirea cu premierul Begin. Este adevărat că Israelul și premierul Begin nu au răspuns pe deplin la inițiativa președintelui Sadat, poate în unele probleme fiind puțin mai rigidă după părerea mea. În orice caz, interpretarea pe care dorește să o dea Rezoluției 242 nu este acceptată nici în Israel de ceilalți oameni politici și am avut plăcerea în ultima lună și jumătate să discut cu conducătorii tuturor partidelor care sunt în opoziție, în plus, cu conducătorii guvernului și cu o săptămână în urmă cu ministrul de Externe Dayan. De fapt, toți consideră că rezoluția trebuie să privească și Cisiordania și Gaza și este evident că această interpretare este dată astăzi de toate statele, inclusiv de Statele Unite.

Ținând seama de situația care s-a creat, mai cu seamă după acțiunile militare din sudul Libanului, consider că trebuie acționat cu mai multă rapiditate, în primul rând cred că este necesar de a determina retragerea cât mai grabnică. Aceasta presupune nu săptămâni ci zile, a Israelului din sudul Libanului, deoarece există pericolul să se complice situația, să se ajungă la ciocniri și la implicarea și altor forțe. Or, pentru a se putea continua procesul de pace, se presupune că această situație să fie lichidată în cel mai scurt timp. Fără aceasta, nici reluarea discuțiilor dintre Egipt și Israel nu vor fi ușor de realizat, dacă nu vor deveni chiar imposibile. Este clar că pentru președintele Sadat și pentru conducătorii Egiptului va fi foarte greu să reia negocierile atâta timp cât Israelul se găsește în Liban. Sigur, am discutat aceste probleme cu ministrul de Externe Dayan. El mi-a declarat în numele primului ministru Begin și al lui că doresc să plece chiar a doua zi. La un moment dat, a doua zi au și dat o știre că încep să se retragă, dar nu a corespuns realității. Cred că în privința aceasta Statele Unite pot face ceva mai mult. Deși eu personal sunt împotriva oricăror presiuni, dar nu este vorba de o presiune în detrimentul Israelului sau altor popoare ci este vorba de a folosi faptul că Statele Unite sunt principalul sprijin în întreaga politică a Israelului, pentru a face să înțeleagă că trebuie să ducă o politică mai rezonabilă, să țină seama că pacea și securitatea sa depind de buna vecinătate cu țările arabe și că acum este posibil să se obțină acest lucru. Nu mai spun că înseși interesele Statelor Unite pe plan mai general sunt legate nu numai de Israel, ci de întreaga

zonă, inclusiv de țările arabe. În al doilea rând, este necesar să se ajungă la realizarea declarației de principii dintre Israel și Egipt.

După câte cunosc, propunerile președintelui Sadat sunt destul de acceptabile. De altfel ministrul de Externe Dayan a declarat că și după părerea lui nu sunt probleme prea grele pentru a se obține o declarație acceptabilă, cu atât mai mult cu cât este vorba de câteva formulări, mai mult chiar, am ajuns la aceeași concluzie cu Dayan, că este un joc de cuvinte, decât de probleme de fond. Impresia mea este că există o dorință de a se ajunge la această declarație și, cred, că dacă și Statele Unite vor încuraja și Egiptul și Israelul se va ajunge în curând la această declarație. Există și oarecum o problemă de prestigiu și la unii și la alții care poate fi depășită, încercând ideea de a rezolva chiar direct această problemă. După părerea mea, ministrul de Externe Dayan poate să aducă un aport mai substanțial și poate să asigure o redactare corespunzătoare împreună cu egiptenii, a acestei declarații.

A doua problemă însă, și cred că principala problemă este aceea a palestinienilor, pentru că dacă problemele teritoriale pot fi soluționate acceptabil, și pentru Egipt și pentru Israel, problema palestiniană este esențială pentru pace și, aici, cred că se pune problema de a se accepta nu numai formularea de autodeterminare. Sau de participarea palestinienilor la hotărârea destinului lor - care practic este același lucru, realizarea unei Declarații -, ci de a se merge la realizarea practică a măsurilor care să permită palestinienilor să-și organizeze în mod independent viața, inclusiv la un stat independent care va putea colabora, într-o formă sau alta - fie cu Iordania, fie cu Israelul sau și cu una și cu alta. Propunerile premierului Begin pentru palestinieni sunt departe de a fi acceptabile - și i-am spus aceasta și lui Begin și lui Dayan - pentru că dacă au în vedere să fie atractiv pentru palestinieni să colaboreze cu Israelul, ceea ce propune premierul Begin este departe de a corespunde acestor așteptări.

Trebuie să vă spun că ministrul de Externe Dayan a fost de acord cu mine că fără acest pas nu se poate realiza nimic serios. Legat de palestinieni este problema Organizației pentru Eliberarea Palestinei, și anume, ca la negocierile care au loc, să participe reprezentanții palestinienilor în persoana OEP-ului, care se bucură de sprijinul unei largi majorități în rândul poporului palestinian. Nu se poate vorbi de unanimitate, nu există nicăieri în lume unanimitate, dar are un sprijin larg, a marii majorități și este cel mai îndreptățit și singurul îndreptățit de a participa la negocieri, de a-și asuma răspunderea pentru o soluție care să ducă implicit la o recunoaștere reciprocă între Organizația pentru Eliberarea Palestinei și Israel și la stabilirea de relații în viitor între palestinienii arabi și Israel. În discuțiile recente cu ministrul de Externe Dayan a reieșit că rezervele provin de la faptul că Organizația pentru Eliberarea Palestinei nu vrea să recunoască Israelul, dar nici Israelul nu dorește să recunoască Organizația pentru Eliberarea Palestinei și atunci trebuie depășită această stare de lucruri, să se așeze la masa tratativelor fără condiții, trebuie și să se discute bazele soluționării viitoare a problemei palestinienilor. Am rămas cu impresia că ministrul de Externe Dayan nu este chiar

așa de intransigent și că se poate găsi o soluție acceptabilă și de către alți lideri din Israel. De altfel, Israelul și palestinienii s-au întâlnit pe câmpul de luptă în sudul Libanului. De ce să nu se întâlnească acum la masa tratativelor. Legat de aceasta **chiar cu o seară înainte de a pleca în Statele Unite a venit un reprezentant al Organizației pentru Eliberarea Palestinei cu care am avut o discuție mai lungă și, printre altele, a exprimat dorința ca Statele Unite să adopte o poziție mai constructivă și m-a rugat să transmit direct președintelui Carter dorința lor de a găsi o cale de contact directă.** Sigur, eu am relații foarte bune cu conducătorii Organizației pentru Eliberarea Palestinei, inclusiv Arafat, și suntem chiar prieteni și știu că există chiar dorința de a stabili aceste relații și de a merge la o soluție politică care în final va însemna și o recunoaștere a Israelului. Ei sunt gata pentru orice formă de contacte și publice și secrete și în orice loc.

Sigur, eu doresc să spun că stabilirea acestor contacte va ajuta mult la rezolvarea problemei din Orientul Mijlociu având în vedere că problema palestinienilor este problema esențială și, în fine, este necesar de a se ajunge pe lângă tratativele directe între Egipt și Israel la o reuniune care să permită să se alăture acestor tratative și Siria și Iordania și palestinienii. La acest cadru existent nu este posibil acest lucru, dar la o conferință la Geneva sau o altă conferință inițiată de secretarul general al Organizației Națiunilor Unite, acestea s-ar alătura și va fi o ieșire onorabilă și pentru unii și pentru alții, ar permite ca procesul de negocieri să se desfășoare cu rezultate mai bune. Reluarea Conferinței de la Geneva ar permite, de asemenea, alăturarea acestei conferințe și a Uniunii Sovietice în calitate de copreședinte, dând și aici posibilitatea unei soluții acceptabile.

Am discutat aceste probleme și cu președintele Sadat după vizita în Israel și cu ministrul de Externe Dayan și ambii au considerat că o asemenea soluție este o perspectivă bună și trebuie avut în vedere și că cu cât se va progresa mai iute, se va favoriza realizarea procesului de negocierilor

Jimmy Carter: Am petrecut ore întregi atât cu liderii Israelului cât și cu liderii țărilor arabe, atât cele vecine Israelului, cât și alte țări arabe și trebuie să spun că cererea pe care ați exprimat-o dumneavoastră merge chiar mai departe decât cererile acestor lideri ai țărilor arabe. Eu nu cred că Israelul trebuie să se retragă complet de pe malul de Vest și se pot face anumite modificări ale frontierelor vestice. Și, de asemenea, nu cred că este necesar un stat palestinian independent. Există multă îngrijorare față de relațiile de pace viitoare în cazul în care va exista o națiune palestiniană acolo; în acest sens s-au exprimat toți liderii arabi. Am încercat anul trecut timp de șase luni întregi să aduc toate aceste părți împreună pentru Conferința de la Geneva în 1977. Am încercat deci să-l determin pe Arafat cât și OEP-ul să renunțe la angajamentul lor constituțional de a distruge Israelul și de a nu accepta rezoluția ONU 242 ca primă etapă a relațiilor sale directe în continuare cu OEP-ul. Arabia Saudită și alte țări au încercat să determine OEP-ul să facă ce am menționat, dar OEP-ul a refuzat. Noi nu am văzut până în prezent nici o indicație a faptului că OEP-ul este de acord să

renunțe la aceste angajamente constituționale de a distruge Israelul ca națiune. Țările arabe vecine ale Israelului deplâng aceste lucruri și conform acestei situații Israelul a făcut propuneri pe care noi le-am considerat neadecvate referitoare la Gaza și Cisiordania. Aceasta este pentru etapa următoare. Situația trebuie să facă o contrapunere în care să arate diferențele de opinii. Eu personal cred că se pot face aranjamente teritoriale între Israel și Egipt și că aceasta se apropie de o rezolvare.

O declarație de principii depinde mai mult de felul cum se pun cuvintele împreună. Noi sperăm că Egiptul și Israelul vor trece la negocieri directe. Noi ne exprimăm vederile clare cu acești lideri și în public și în particular. Până acum nu am interceptat nici un fel de propuneri. Întâlnirea noastră și a Israelului a fost considerată mai mare decât este în realitate și noi facem eforturile noastre cât putem în continuare. Am dorit să marcăm această diferență de păreri ca lucrurile să fie clare.

Cyrus Vance: În ce privește recunoașterea reciprocă a Organizației pentru Eliberarea Palestinei și a Israelului, dumneavoastră ați spus că Dayan vi s-a părut mai puțin intransigent decât altădată. Noi am găsit situația contrară. Domnul Dayan a fost foarte negativ, iar Begin și mai negativ. Poate că domnul Dayan și-a schimbat poziția în ultimul timp, dar acum două săptămâni a fost foarte negativ. Noi suntem în totul de acord că trebuie să găsim o cale pentru a lărgi cercul negocierilor, pentru a ajunge la o pace corespunzătoare. Noi considerăm că singura cale de a ajunge la aceasta este să facem un grup acceptabil de principii generale care să permită și celorlalți să intre în acest cadru.

Jimmy Carter: Mai avem doar câteva minute acum pentru că aveți un program încărcat. Aș vrea să vorbesc despre faptul că părerile noastre sunt aceleași. Noi dorim cu toții pacea, retragerea Israelului cât și cererile palestinienilor. Acestea pot fi realizate prin negocieri directe. Nu suntem descurajați în comparație cu nereușita de acum un an. Împărtășim vederile dumneavoastră în ce privește faptul că Israelul ar trebui să realizeze relații cu Libanul și Iordania. Folosim influența noastră cât și a Organizației Națiunilor Unite și luăm o atitudine fermă în această privință.

Aș vrea să vorbesc despre negocierile SALT cât și despre convorbirile și negocierile dintre Statele Unite și Uniunea Sovietică. Măine putem continua discuțiile noastre, avem un dineu când mai putem discuta.

Nicolae Ceaușescu: În ce privește Orientul Mijlociu aș dori doar o remarcă. Trebuie de găsit calea ca Organizația pentru Eliberarea Palestinei să poată participa la negocieri și este adevărat că, câteodată, poate unele state arabe nu insistă suficient dar în practică nimeni nu se va angaja într-o soluție în problema palestiniană fără Organizația pentru Eliberarea Palestinei și nu poate nici Egiptul, nici Siria și nici Iordania să discute în numele palestinienilor. De aceea prezența Organizației pentru Eliberarea Palestinei este necesară. Soluția care va fi poate fi o soluție acceptabilă, într-o formă sau alta, de federație cu Iordania, dar participarea Organizației pentru Eliberarea Palestinei este esențială

și faptul că dorește să participe la negocieri și relații și discuții cu Statele Unite, fiind conștientă că aceasta înseamnă că trebuie să recunoască Israelul la un moment dat, consider că trebuie avut în considerare și este în interesul Statelor Unite și al tuturor ca în Orientul Mijlociu să se ajungă la o pace reală.

Jimmy Carter: Înțeleg. Aș vrea să spun că în ce privește relațiile noastre cu Uniunea Sovietică am făcut și continuăm să facem progrese foarte bune. În ce privește tratativele SALT, domnul Vance se va duce la Moscova, domnul Gromîko va veni în Statele Unite și pentru cea de a doua întâlnire cu noi. Noi știm că aceste două vizite vor duce la întâlnirea directă dintre mine și Brejnev. Divergențele internaționale cele două țări ale noastre le-au rezolvat între timp și acum avem doar 3-4 probleme. Unele sunt destul de importante, dar eu personal cred că vom ajunge la un acord fără multe amânări.

În problema privind SALT am realizat progrese excelente în ceea ce privește totala interdicere a exploziilor atomice experimentale, aceasta în ce privește ramurile armamentului și experimentele pașnice, aceasta cu englezii și cu sovieticii. Noi, de asemenea, am condus negocieri referitoare la prohibiția măririi forțelor militare în Oceanul Indian, atacurilor sateliților celor două țări. Sovieticii s-au comportat bine, sunt doritori să continue negocierile cu bună credință și suntem satisfăcuți de progresul făcut până în prezent. Noi avem o chestiune majoră în ceea ce privește Uniunea Sovietică și anume pătrunderea sovieticilor în Africa, mă refer la Angola și Etiopia. Aceasta provoacă mari îngrijorări în Congres, cât și în rândul poporului american, că sovieticii continuă să-și dezvolte influența prin mijloace militare. Considerăm că vom continua tratativele și privesc cu plăcere perspectiva apropiată a vizitei domnului Brejnev în Statele Unite. Nu s-a fixat o dată precisă. Eu cred că Brejnev vrea să fie sigur că negocierile vor duce la un acord în cadrul vizitei și cred că nu se va întârzia cu această vizită.

Nicolae Ceaușescu: Sigur, nu pot decât să salut acest curs de soluționare a problemelor dintre Statele Unite și Uniunea Sovietică. Fără nici o îndoială că soluționarea problemelor SALT, a altor probleme pentru Uniunea Sovietică și Statele Unite vor exercita o influență pozitivă asupra vieții internaționale. Dar, fiind vorba de probleme care privesc întreaga lume, trebuie să vă spun deschis - cum este obiceiul meu - că soluționarea acestor probleme între Statele Unite și Uniunea Sovietică nu va soluționa problemele care preocupă omenirea. Vor exercita o influență pozitivă dar ***rămân multe probleme care nu pot fi soluționate numai de Statele Unite și Uniunea Sovietică, cu tot rolul mare pe care îl au ele în viața internațională ca superputeri.*** Aș dori să repet ceea ce am mai spus în două împrejurări, că noi considerăm că relațiile dintre Statele Unite și Uniunea Sovietică nu trebuie să se realizeze în detrimentul sau în spatele sau pe seama altor state, fie ele mari, fie ele mici. Experiența istorică a demonstrat că asemenea înțelegeri nu sunt viabile. Situația de astăzi face imposibil ca asemenea înțelegeri să poată fi acceptate de alte state. De aceea eu privesc problemele acestor relații, îmbunătățirea lor și soluționarea problemelor directe cu multă

satisfacție, dar pornind de la faptul că acestea se vor face nu în detrimentul altor popoare.

În al doilea rând, problemele înarmărilor nucleare, nu mai spun de cele clasice, nu privesc numai Statele Unite și Uniunea Sovietică, deși ele actualmente dețin sectorul cel mai puternic, dar știți bine - poate chiar mai bine decât mine - că sunt multe state care dezvoltă rapid forța lor militară și vor juca un rol tot mai important în soluționarea problemelor internaționale, îndeosebi în problemele dezarmării. Sigur, aceasta numai în treacăt o spun, cred că vom mai reveni asupra acestor probleme. Trebuie ținut seama că în realizarea unor progrese serioase pe calea unei înțelegeri internaționale sunt multe state, multe grupări de state care au un rol important și mai cu seamă nu se poate neglija rolul tot mai important pe care îl joacă Republica Populară Chineză.

Jimmy Carter: Sper că vom avea timp atât diseară, în particular, cât și mâine dimineață să discutăm problema Republicii Populare Chineze. De asemenea, să discutăm pregătirea viitoarei întâlniri de la Madrid, în continuarea acordului de la Helsinki.

Mi-a făcut multă plăcere discuția cu dumneavoastră în această dimineață și sunt conștient de marile greutăți care se sprijină pe umerii dumneavoastră și ai mei. Știu că jucați o mare influență în chestiunile internaționale și am apreciat foarte mult caracterul deschis cu care ați discutat aceste probleme. Am fost, de asemenea, impresionat încă o dată în această dimineață de frumusețea limbii dumneavoastră și gândesc că este limba cea mai apropiată de latină. Aproape că înțeleg.

Vă rog să-mi permiteți să vă înmânez această carte și o colecție de 400 de fotografii luate din sateliții spațiali. Fotografiile reprezintă starea timpului, rezervele geologice și altele. Vreau să vă ofer această carte, care este o carte scrisă de mine și care este doar o amintire.

Nicolae Ceaușescu: Și eu aș dori să exprim satisfacția pentru discuțiile avute astăzi și felul în care dumneavoastră ați prezentat problemele și, sper, într-adevăr, că vom ajunge chiar dacă nu suntem într-un tot de acord, la înțelegeri acceptabile. Aș dori să mulțumesc pentru aceste lucruri și pentru lucrarea dumneavoastră și să profit de această ocazie ca să vă mulțumesc în general pentru faptul că am primit până acum o serie de fotografii din sateliți care ne sunt de un ajutor foarte mare în evaluarea unor rezerve geologice. Aș dori ca înțelegerea sovieto-americană să meargă în direcția pașnică și nu a armelor.

Jimmy Carter: Așa sperăm și noi.

Strict secret

NOTA DE CONVORBIRE

La 13 aprilie 1978, tovarășul Nicolae Ceaușescu, președintele Republicii Socialiste România, a avut o întrevedere separată cu Jimmy Carter, președintele Statelor Unite ale Americii, în Salonul Oval al Casei Albe, Washington. Convorbirea a început la orele 10,30 și s-a încheiat la orele 11,30.

Jimmy Carter: Avem câteva momente pentru a discuta împreună, numai noi doi. Cred că avem relații foarte bune între țările noastre. Eu m-am simțit bine în cadrul primului contact cu dumneavoastră. Înainte de a intra în sala de tratative, putem face un schimb de păreri asupra problemelor care prezintă interes pentru dumneavoastră.

Nicolae Ceaușescu: După cum am menționat și ieri, apreciez că relațiile dintre țările noastre merg bine. Trebuie să declar că sunt destul de mulțumit de vizită și de convorbirile avute până acum.

Cred că am stabilit raporturi bune și am putea cădea de acord să continuăm dezvoltarea lor. ***Ținând seama că și până acum au fost necesare unele contacte, pe diferite căi, poate ar fi util să stabilim ca și în viitor, în afară de ambasade, să aibă loc asemenea contacte, atunci când apar probleme.***

Jimmy Carter: Aș dori foarte mult acest lucru. Am putea face aceasta prin schimburi de scrisori personale, chiar și atunci când nu este vorba de crize sau de probleme deosebite, numai pentru un schimb de păreri.

Nicolae Ceaușescu: De acord.

Am avut azi dimineață o întâlnire cu un grup de senatori cu care am discutat, printre altele, și problema clauzei națiunii celei mai favorizate. Am ajuns împreună la concluzia că s-ar putea iniția, cel puțin pentru moment, o îmbunătățire care să nu mai facă necesară discuția în fiecare an a problemei în Congres, urmând ca rezolvarea definitivă să aibă loc ulterior.

Jimmy Carter: Înțeleg.

Doresc să vă vorbesc foarte deschis, pentru că este o problemă care mă preocupă și pe mine. Desigur, înțelegeți că ar fi necesară o schimbare a legii de bază existente pentru a prelungi acordarea clauzei pe o perioadă mai lungă de un an. Această lege a fost adoptată din capul locului ca o reacție față de restricțiile impuse de Uniunea Sovietică emigrării evreilor. Recent, anume în ultimele 4-5 luni emigrarea evreilor din Uniunea Sovietică a crescut mai mult de dublu. Aceasta, desigur, nu se referă direct la România. Știu că în privința României Congresul este receptiv, în sensul că va accepta prelungirea clauzei pentru încă un an.

Eu înțeleg că este mult mai bine să existe o bază pe termen lung, dar nu sunt îngrijorat de menținerea statutului României în baza legii actuale, cu condiția ca Congresul și cu mine să considerăm că problema drepturilor omului nu constituie obiect de preocupare. Nu dorim să ne amestecăm în problemele interne ale României, dar este un fapt că în țara noastră se manifestă mult interes față de reuniunea familiilor și emigrarea evreilor, ca un factor major, aplicabil tuturor țărilor care beneficiază de clauza națiunii celei mai favorizate. Sper că această situație nu creează probleme deosebite pentru dumneavoastră.

Nicolae Ceaușescu: În ceea ce îi privește pe evrei, practic nu este o problemă. Avem contacte destul de strânse cu guvernul Israelului, iar ei nu mai ridică problema pentru că ea nu mai există. În privința reuniunii familiilor, eu nu aș spune că mai este vorba de aceasta deoarece războiul s-a terminat demult, dar

se pune problema unor căsătorii pe care, în general, le rezolvăm favorabil, ținând seama și de dorința părinților, precum și de alte considerente care uneori nu ne permit să dăm aprobare. Noi trebuie să ținem seama de ceea ce gândesc părinții; la noi acesta este un fapt chiar în țară, cu atât mai mult când este vorba de căsătoria cu un străin.

Revenind la problema clauzei, poate că s-ar găsi o soluție provizorie, în sensul trimerii ei într-o comisie a Congresului, fără a mai avea loc dezbateri anuale în plen. Chiar autorii amendamentului Jackson - Vanik gândesc în acest sens.

Jimmy Carter: Dorința mea și a Administrației este de a menține statutul națiunii celei mai favorizate pentru România și de a spori comerțul dintre țările noastre. **În comunicările particulare dintre noi, orice informație pe care mi-o veți da va fi folosită în avantajul țării dumneavoastră.** Vom face tot ce este posibil, la fel ca și în anii trecuți, pentru a-i informa pe liderii Congresului asupra atitudinii pozitive a României pentru a obține clauza. Vom face tot ce se poate, în limita prevederilor legale, pe baza informațiilor documentare primite de la dumneavoastră pentru a prezenta lucrurile cum trebuie. Considerăm că acordarea clauzei este și în avantajul țării noastre, nu este o favoare pentru țara dumneavoastră și este în interesul comerțului bilateral.

V-aș putea pune o întrebare? Sunt foarte preocupat de folosirea crescândă a forței și echipamentelor militare, precum și a trupelor cubaneze de către Uniunea Sovietică în Africa. Aș dori să vă întreb dacă împărtășiți această îngrijorare, desigur, dacă nu aveți obiecții față de punerea problemei și considerați posibil să răspundeți.

Nicolae Ceaușescu: În principiu, România se pronunță împotriva prezenței forțelor militare ale altor state pe teritoriile unor state independente. Ca atare, ca să vă spun deschis, nu salutăm deloc nici prezența trupelor cubaneze în Africa, deși oficial a fost solicitată de guvernele respective. După părerea noastră, ar fi mult mai bine dacă nu ar fi acolo.

Jimmy Carter: Mă interesează foarte mult vizita dumneavoastră în China și întâlnirile cu liderii chinezi. Noi dorim ca relațiile noastre cu China să se normalizeze. Schimbul de informații prin oficiile de aici, de la Washington și de la Pekin este corespunzător, dar noi dorim să îmbunătățim relațiile. **Consider deosebit de util și v-aș ruga, în limitele cuviinței și, dacă apreciați, cu cunoștința chinezilor, să-mi trimiteți o scrisoare particulară după vizita dumneavoastră. Aceasta ar veni în sprijinul acțiunilor noastre în relațiile cu China. Avem nevoie de bunele dumneavoastră oficii pentru îmbunătățirea acestor relații.** Ele nu sunt rele, nu se înrăutățesc, dar încă nu se îmbunătățesc.

Nicolae Ceaușescu: Desigur, normalizarea relațiilor dintre China și Statele Unite merge cam greoi. Poate ar fi bine de gândit la impulsivitatea procesului de normalizare deplină, inclusiv stabilirea de relații diplomatice. Aceasta presupune, desigur, soluționarea problemei Taiwanului, adică punerea în practică a ceea ce Statele Unite au recunoscut deja - că Taiwanul este parte integrantă a Chinei și, deci, privește exclusiv China. Ținând seama de schimbările

foarte rapide care au loc în viața internațională, ar fi deosebit de important ca între China și Statele Unite să existe relații diplomatice. China joacă și va juca un rol tot mai important în viața internațională, fără a mai vorbi de programele sale de dezvoltare economică rapidă și de marile posibilități pe care le pot avea Statele Unite în această privință.

Jimmy Carter: Singura problemă importantă care mai rămâne este legată de faptul că avem un tratat de apărare mutuală cu Republica China, adică Taiwanul, iar Republica Populară Chineză nu este pregătită să declare că disputa cu Taiwanul va fi rezolvată prin mijloace pașnice. Dacă se poate găsi limbajul, formula semantică pentru rezolvarea acestei probleme, atunci vom putea acționa rapid în direcția normalizării relațiilor cu China. Cred că și ei împărtășesc dorința noastră de a vedea rezolvată această problemă. Dacă reușim, singurul stat pe care noi îl vom recunoaște va fi Republica Populară Chineză.

Nicolae Ceaușescu: Conducătorii chinezi au declarat nu o dată că problema Taiwanului poate fi rezolvată în mod pașnic. Eu cred că ei au această intenție. Dacă Statele Unite se vor retrage, nici nu va fi nevoie de folosirea forței, având în vedere legăturile foarte strânse care există cu populația din Taiwan. Un angajament în această privință față de Statele Unite cred că ar fi, însă, greu de obținut. Am spus astăzi și în discuția cu membrii Senatului că nici Statele Unite nu ar admite să dea garanții altora în probleme care le privesc direct și, deci, nici China nu ar face aceasta. Ar trebui, prin urmare, ca lucrurile să fie soluționate fără a lăsa probleme artificiale în calea normalizării.

Jimmy Carter: Dorința noastră este să acționăm mai rapid în direcția normalizării. Vom acționa în acest sens.

Nicolae Ceaușescu: Eu îl voi informa pe președintele Hua Kuo-fen despre discuția cu dumneavoastră asupra acestor probleme. Desigur, vă voi informa și pe dumneavoastră despre gândurile lui, despre felul cum văd lucrurile conducătorii chinezi. Cred, însă, că Statele Unite și dumneavoastră sunteți acum în măsură să dați o rezolvare rapidă. Nu ar trebui amânat prea mult.

Jimmy Carter: Aceasta este intenția mea. Nu vom încerca să folosim relațiile cu Uniunea Sovietică împotriva Chinei și nici viceversa. Dorim să fim prieteni cu amândoi, la fel ca și dumneavoastră. Aceasta este poziția pe care dumneavoastră ați menținut-o atât de bine.

Nicolae Ceaușescu: Acesta este un lucru bun. Cred că menținerea actualei stări de lucruri creează anumite suspiciuni la conducerea chineză. De aceea, normalizarea mai rapidă a relațiilor ar demonstra aplicarea în practică a politicii pe care ați anunțat-o. Aș dori să ridic o problemă legată de Republică Populară Democrată Coreeană, de Coreea în general.

În cadrul vizitei în Extremul Orient, voi vizita și Coreea, precum și Vietnamul, Kampuchia și Laosul. Relațiile noastre sunt foarte bune cu Coreea de Nord, iar personal am relații de prietenie cu președintele Kim Ir Sen. Pe această bază, m-a rugat să vă prezint unele considerente ale lui privind soluționarea problemei coreene. Ei ar dori să se ajungă la o îmbunătățire a relațiilor cu Statele

Unite, plecând de la angajamentul dumneavoastră de a realiza retragerea trupelor americane din Coreea de Sud. Ei consideră că inițierea unor convorbiri directe în această problemă ar fi deosebit de utilă.

De asemenea, ei asigură că vor ține seama de interesele Statele Unite în Coreea de Sud. Ei au în vedere că reunificarea țării să se realizeze sub forma unei federații, menținându- se orânduirile sociale existente în sud și în nord. După părerea lui Kim Ir Sen, obstacolul principal îl constituie președintele Park Ci Jan Hee. El caracterizează regimul din sud ca fascist, iar politica sa ca pro-japoneză. El ar accepta să trateze cu orice alt președinte în sud, care ar fi agreat de Statele Unite, cum ar fi, de pildă, Yan Bo Sîn, fost președinte în anii 1960 - 1962, care are relații bune cu SUA. Sigur, acesta este numai un exemplu, dar orice personalitate care ar introduce un regim democratic în sud și ar fi agreată de Statele Unite ar fi acceptabilă pentru a duce tratative. Yan Bo Sîn nu este comunist și este în prezent consilier al Partidului Noii Democrații din sud. Am prezentat toate acestea pentru a sublinia că felul în care vede Kim Ir Sen soluționarea problemei ar deschide calea realizării unor relații noi și în această parte a lumii.

Jimmy Carter: Voi fi foarte scurt. Nu consider că este răspunderea mea și nici a lui Kim Ir Sen să hotărâm cine să fie președinte în Coreea de Sud. Acest lucru îl hotărăște poporul de acolo, care, de altfel, l-a ales pe președintele Park în cadrul unor alegeri libere. Aici avem o problemă. Kim Ir Sen dorește să aibă loc o întâlnire directă între reprezentanții Statelor Unite, reprezentanții lui și cei ai președintelui Park?

Nicolae Ceaușescu: Nu dorește să aibă nici un fel de relații cu președintele Park, pentru motivele pe care le-am spus. În privința alegerilor democratice în Coreea de Sud, mi s-a spus că ceilalți candidați la președinție au fost arestați și nu s-au putut prezenta. Ei ar dori ca Statele Unite să nu-l mai sprijine pe Park Ci Jan Hee și consideră că forțele interne din Coreea de Sud sunt în măsură să rezolve problemele pe o cale nouă, democratică.

Ei sunt gata să discute cu Statele Unite. Dacă nu va mai fi președinte Park, ei sunt gata, de asemenea, să trateze cu orice alt președinte ales în mod democratic în sud.

Jimmy Carter: Aceasta este poziția lor istorică. Șansa ca președintele Park să fie răsturnat sau schimbat este foarte mică. Noi nu ne putem amesteca în afacerile interne din Coreea de Sud și nu vom schimba guvernul de acolo prin forță sau printr-o intervenție americană.

Dacă Kim Ir Sen nu dorește să se întâlnească cu conducerea actuală din sud, nu văd posibilitatea realizării unei întâlniri. Nu mă pot întâlni cu Kim Ir Sen în absența reprezentanților guvernului sud-coreean.

Nicolae Ceaușescu: Cu Coreea de Sud aveți relații, de ce să nu purtați discuții și cu Coreea de Nord?

Jimmy Carter: După cum știți, noi ne aflăm acolo în baza unei rezoluții a ONU. Noi suntem în favoarea reunificării. De altfel, reprezentanții militari s-au

întâlnit mereu la paralela 38. Statele Unite nu reprezintă, însă, un factor politic de dominație în sud. Ne aflăm acolo pentru a asigura menținerea unei păci fragile. Nu pretindem a avea conducerea politică în Coreea de Sud și nici nu dorim aceasta. Angajarea de negocieri politice cu conducătorii nord-coreeni, în absența președintelui Park, ar însemna să ne asumăm o postură falsă.

Nicolae Ceaușescu: Aș mai dori să revin încă o dată asupra posibilității ca reprezentanții dumneavoastră să se întâlnească cu OEP. Această problemă este, oricum, la ordinea zilei. De aceasta este legată impulsivitatea procesului de pace în Orientul Mijlociu.

Ei ar dori ca aceasta să se realizeze fie în secret, fie public. Mi-au declarat că o majoritate din cadrul OEP poate accepta deja un asemenea curs.

Jimmy Carter: Înțeleg.

Nicolae Ceaușescu: Dacă ajungeți la această concluzie ar fi bine.

Jimmy Carter: V-am explicat ieri poziția noastră. Voi fi, însă, bucuros să mai facem schimburi de idei pe această temă, pe măsură ce se modifică situația. Acum suntem foarte dornici să vedem cu ce propuneri va veni Egiptul și apoi să se realizeze un teren pentru continuarea tratativelor între Egipt și Israel. Cred că introducerea în discuții a OEP în prezent ar fi un factor de natură să complice lucrurile. Mai târziu poate că va fi mai rezonabil.

Nicolae Ceaușescu: Nu este vorba de participarea lor în general, ci numai la discutarea problemei palestiniene.

Jimmy Carter: Nu cred că Egiptul ar dori în prezent ca OEP să se insereze în discuții, iar de Israel sunt sigur că nu dorește. Cred că și Hussein este de aceeași părere.

Nicolae Ceaușescu: Președintele Sadat dorește ca OEP să participe la discutarea problemei palestiniene, iar nu a problemelor Egiptului. Aceeași părere o are și Hussein și Assad.

Jimmy Carter: Assad da, dar Hussein nu sunt sigur. Oricum noi vom fi deschiși la minte.

-13 aprilie 1978 –

Continuarea convorbirilor oficiale româno-americane

Jimmy Carter: Am avut cu domnul președinte Ceaușescu o discuție foarte interesantă. Domnul președinte Ceaușescu, probabil, va împărtăși miniștrilor dânsului, și eu voi împărtăși miniștrilor mei părerile, cu scopul de a economisi timpul care ne rămâne. Printre problemele discutate au fost următoarele: statutul clauzei națiunii celei mai favorizate pentru România. Statele Unite vor face tot ce le stă în putere pentru acordarea acestui statut României. S-au explicat care sunt considerentele legislației americane actuale. În momentul de față legea nu permite aprobarea statutului pentru mai mulți ani la rând. De asemenea, **cei doi președinți au hotărât să schimbe informații și sfaturi.** Fiecare îl va informa pe celălalt despre anumite vizite internaționale pe care le va face, fără a dezvălui, bineînțeles, anumite secrete. Vizita următoare a României în China și Coreea. De

asemenea, s-au discutat efectele prezenței forțelor militare străine în alte țări și aceasta a fost pentru mine foarte folositoare.

La ora 12,00 se va semna comunicatul comun al celor două țări la care vor fi prezente și soțiile celor doi președinți, în timpul care o să ne mai rămână până atunci, vom discuta alte probleme.

Nicolae Ceaușescu: Eu nu doresc să mai adaug nimic la ceea ce a spus domnul președinte, ținând seama de timpul care îl mai avem. Aș dori să mă refer la o problemă de ordin bilateral, și anume, cea legată de a crea un sistem mai bun și mai simplificat cu privire la acordarea licențelor pentru diferite tehnologii având în vedere că sunt stabilite o serie de cooperări cu firmele americane care însă întâmpină greutăți în privința elaborării cu întârziere, iar în unele cazuri neelaborarea deloc a unor licențe tehnologice.

Nu aș dori să intru în amănunte, numai ca problemă de principiu, privește problemele electronicii, privește și problemele energiei nucleare în scopuri pașnice și alte domenii unde colaborează firmele americane și românești.

Jimmy Carter: Domnul secretar Vest va prezenta situația prezentă cât și îmbunătățiri posibile.

George S. Vest: Au existat deja câteva discuții între miniștrii noștri și miniștrii dumneavoastră. Ieri au fost discuții între ministrul de Externe al României și domnul Cyrus Vance. La sfârșitul întâlnirii cu domnul Vance s-a discutat felul cum pot fi grăbite aceste procedee și cum se vor elimina aceste necazuri. Este o problemă în studiu.

Jimmy Carter: Mulțumesc.

Nicolae Ceaușescu: În conformitate cu cele ce am convenit, dacă vor apare greutăți vă voi scrie, deși sper să nu ajungă la președinți.

Jimmy Carter: Și eu sper. Săptămâna viitoare voi avea informații pentru dumneavoastră. Altă chestiune pentru care ar trebui să ne pregătim amănunțit este viitoarea întâlnire de la Madrid ca urmare a Conferinței pentru Securitate și Cooperare de la Helsinki, cu scopul de a nu avea o nouă dezamăgire ca la Belgrad. În această privință să colaborăm înainte ca conferința să aibă loc, pentru a ne asigura un succes mai bun.

Nicolae Ceaușescu: Noi suntem foarte interesați să realizăm o asemenea colaborare și considerăm că în general până la Madrid ar trebui să încercăm să realizăm ceva în viață din documentele semnate la Helsinki, sigur, împreună cu toate statele interesate și să creăm un climat mai bun în această privință.

Jimmy Carter: De acord.

Nicolae Ceaușescu: Ar fi după părerea mea o problemă foarte importantă asupra căreia ar fi bine să colaborăm în săptămânile următoare, cea legată de sesiunea Organizației Națiunilor Unite pentru dezarmare. Există deja anumite contacte pe aceste probleme, cred că ar fi util să facem ceva mai mult pentru ca această sesiune să se înscrie cu unele rezultate pozitive, cel puțin cu unele recomandări dacă nu cu soluții.

Jimmy Carter: Noi sperăm în mod sincer că discuțiile legate de dezarmare, care vor avea loc în cadrul sesiunii speciale a Organizației Națiunilor Unite, să fie încununate cu succes. Suntem mulțumiți considerând numărul mare de șefi de stat care vor veni la New York pentru această sesiune. Noi sperăm că vom obține o concluzie constructivă și este foarte important să ne împărtășim ideile comune. Aceasta va fi de un mare interes pentru Statele Unite.

Nicolae Ceaușescu: Un alt domeniu care prezintă o importanță mare este cel al subdezvoltării și noii ordini economice internaționale. Sigur, nu doresc să intrăm în amănunte cu privire la aceasta, dar consider că ar fi necesar să se realizeze o colaborare mai bună pentru a se ajunge la unele rezultate concrete în acest domeniu.

Jimmy Carter: Este o problemă specială de care ne-am ocupat. Am vorbit despre aceasta cu domnul Tito și cu Perez și cu alte personalități și am ajuns la concluzia că trebuie să avem unele forme mai eficace pentru schimbul de idei între țările industrializate și țările în curs de dezvoltare. În cadrul grupului celor 77 au avut loc dezbateri, dar neorganizate și unele neînțelegeri. Este nevoie să avem un tip de comitet de lucru, pentru a discuta tipurile de împrumuturi, eliminarea barierelor comerciale și așa mai departe. Ar fi necesar să se facă mai puțină retorică și să se lucreze mai constructiv în vederea progresului.

Nicolae Ceaușescu: Trebuie ca Organizația Națiunilor Unite să ofere un cadru mai acceptabil în momentul de față și mai ușor de realizat.

Jimmy Carter: Am impresia în momentul de față că națiunile industrializate ca Statele Unite, Franța, Germania, Japonia și altele sunt gata să facă progrese în această direcție. Interesul dumneavoastră este să duceți statele estice în curs de dezvoltare în acest cadru, în care nici OPEC nu participă la aceste ajutoare. În momentul de față este momentul favorabil pentru aceasta și pentru că se pot întâlni și pot face față cerințelor țărilor în curs de dezvoltare. Mai sunt cumva alte subiecte care credeți că ar trebuie să le discutați?

Sper că am avut un schimb de păreri foarte interesant între noi. De asemenea, vă invit ca în viitor să-mi adresați toate sfaturile dumneavoastră, cât și întrebările dumneavoastră; atunci când știți că am avut vizita unui conducător de stat străin vă pot informa, și aceasta pentru că există încredere și posibilitatea de intercomunicare. Între țările noastre se dezvoltă prietenia, comerțul, înțelegerile dintre țările noastre. Am discutat problemele dreptului omului și am putut afla situația prezentă. Deși avem puncte de vedere diferite, avem idei comune. Vizita dumneavoastră a fost foarte profitabilă pentru Statele Unite și, practic, pentru noi. În același timp, soțiile noastre își dezvoltă prietenia dintre ele care va ajuta la dezvoltarea relațiilor noastre viitoare, așa cum și dumneavoastră și cu mine ne dezvoltăm prietenia.

Nicolae Ceaușescu: Eu aș dori să exprim încă o dată mulțumirea mea, a soției, a colaboratorilor pentru ospitalitatea cu care am fost întâmpinați în Statele Unite și de dumneavoastră. Într-adevăr, am discutat pe larg problemele și bilaterale și internaționale. Asupra unora am ajuns la concluzii comune, asupra

altora - cum este și normal - sunt și păreri deosebite, dar consider că tocmai acest schimb de păreri s-a dovedit mai folositor. Sigur, cum se spune de obicei că evenimentele și viața sunt și un bun sfătuitor și un bun ajutor, sperăm ca și asupra acestor probleme, cu timpul, prin schimbul în continuare de păreri, fie pe calea scrisă sau pe altă cale, vom putea să apreciem din toate punctele de vedere, mai cu seamă că ***sunt probleme unde Statele Unite și România nu se confruntă ci au într-un anumit sens aceleași interese de a se ajunge la soluții în direcția păcii, în direcția unei colaborări egale între națiuni.***

Desigur că mai sunt probleme pe care cu prilejul vizitei dumneavoastră în România le vom aborda. Consider și eu că am făcut un început bun, am pus bazele unor relații sincere de cooperări prietenești între noi, soțiile noastre, de asemenea, și aceasta va permite o extindere a acestor relații și a colaborării.

(ANR, Fond CC al PCR, Relații Externe.)

NU TE VOI UITA, IERUSALIME! (IV)

Ioan Ioniță-Colentina

„Acesta este despre care eu am zis: După mine vine un bărbat, care a fost înainte de mine, fiindcă mai înainte de mine era. Și eu nu-L știam; dar ca să fie arătat lui Israel, de aceea am venit eu botezând cu apă....Am văzut Duhul coborându-Se din cer, ca un porumbel și a rămas peste El.”

Ioan I-30, 31, 32...

DE BOBOTEAZĂ LA RÂUL IORDAN

Pe 18 ianuarie, mi-am propus să merg la Râul Iordan, la slujba de sfințirea apei, să văd minunea retragerii apei, precum se citește în fiecare an în timpul slujbei aghiazmei celei mari la Botezul Domnului. Retragerea apei Iordanului în timpul slujbei la Bobotează, venirea Sfintei Lumini sâmbătă la ora 14-14.15, înainte de Înviere și venirea Norului pe Muntele Tabor la ora 02.00-02.20 noaptea de Schimbarea la Față (19 august, stil vechi) sunt cele trei minuni care se petrec cu precizie matematică, an de an și în zilele noastre.

Deși Boboteaza, pe stil vechi, este pe 19 ianuarie, sfințirea apei Iordanului se face pe 18 ianuarie, căci de Bobotează, totdeauna, Patriarhul Ierusalimului slujește la Sfântul Mormânt.

Colegii de hostel, Petrică și Florin, care mai fuseseră de nu știu câte ori singuri la Ierusalim, luaseră deja legătura cu maica Sintichia, o inimoasă româncă stabilită la Ierusalim și talentată organizatoare de pelerinaje locale.

La ora 07.15 eram în Grădina Ghetsimani, la slujbă, la biserica Adormirii Maicii Domnului. La 08.30, după terminarea slujbei, am urcat în șosea, unde a venit autocarul. Eram amestecați mai multe nații, căci maica Sintichia vorbește românește, engleza, greaca și araba.

Una din bucuriile zilei a constituit-o faptul că, deși de la sosirea mea vremea fusese amăgitoare, când soare, când nori dinspre Mediterana care se transformau rapid în ploaie zdravănă, de data aceasta, noaptea, am văzut cerul senin și plin de stele, ca în „O mie și una de nopți”! Și, până la plecarea mea, așa a rămas!

Calitatea șoselelor este foarte bună, pe rutele principale se circulă pe câte două benzi pe sens, dar viteza nu poate fi prea mare căci sunt multe curbe cu suișuri și coborâșuri. De multe ori se vede cum munții, de culoare roșcată și de regulă arizi, au fost feliați pe verticală, terasați în trepte, astfel încât dacă o piatră se prăvălește de sus, să fie captată de prima sau cea de a doua terasă și, în niciun caz, să ajungă în șosea.

Între munți, pe văile sunt înverzite, pasc turme de oi și capre. Păstorii sunt beduini. Aceștia locuiesc în corturi sau barăci, la vreo 100-150 metri de șosea, înconjurați de măgăruși, câini și cămile. Oile au coada foarte lată. În carmangerii, erau atârinate întregi în cârlige, iar deasupra cozii observasem că

aveau o creștătură de cuțit, până la șira spinării. Toată această secțiune era de fapt un strat de seu de vreo 12-15 cm. grosime care, precum cocoșa la cămilă, constituie rezerva lor de hrană în perioadele de secetă și vegetație austeră. În două rânduri trecem pe lângă suprafețe întinse de palmieri, în regim de pepinieră, și care, cu toată lipsa de apă dulce din Israel, erau irigați prin picătură.

Autocarul se oprește în parcare din apropierea Bisericii „Sfântul Ioan Botezătorul” unde, pe un platou, două fanfare de tineri etiopieni, băieți și fete, în uniforme care imită pe cele militare, pe patru rânduri, fac repetiții. Muzica, de aproape chiar stridentă, este într-o manieră vădit asiatică, căci bat în tobe cu toată forța, suflă în cimpoaie și trompete. Așa îl vor întâmpina pe Patriarh!

Grupul nostru continuă pe jos cam un kilometru, până când începem să zărim printre trestii și palmieri, biblicul Râu Iordan, pe locul în care s-a săvârșit Botezul Domnului. Râul Iordan are vizibil o culoare gălbui-roșcată, datorită culorii reliefului pe care îl străbate, iar lățimea este de circa 12 metri. Noi stăm pe malul drept, apa curgând de la stânga la dreapta, exact de la nord la sud, spre Marea Moartă. Vizavi, pe malul stâng, era Iordania, unde se afla mulțime de iordanieni, unii veniți pentru slujbă, alții pentru a-și vedea rudele pe care altfel, din cauza restricțiilor de frontieră, nu aveau cum să le mai vadă.

Drept în față, la vreo 200 metri, este Catedrala Iordaniei, care aparține de Patriarhia Ierusalimului, la care atât turla centrală dar și suprafețele de acoperiș lateral stânga-dreapta erau aurite. De la distanța respectivă nu puteam să-mi dau seama dacă nu cumva erau plăcuțe de ceramică dar, oricum, sclipeau fascinant peste Iordan, în bătaia soarelui care se înălța tot mai sus. Pe Acoperișul clopotniței era o puzderie de porumbei albi care, din când în când, se roteau în zbor deasupra noastră, ca să ne arate că totuși sunt vii.

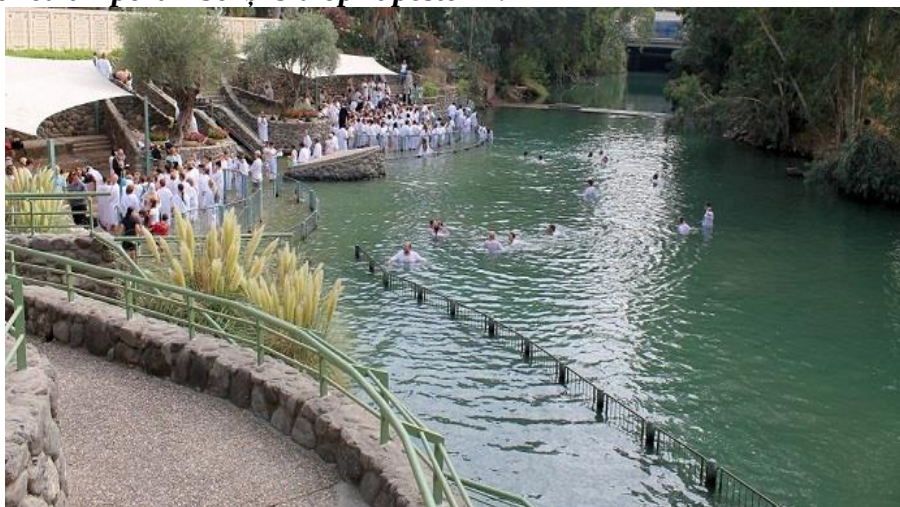
Ca peste tot în Israel, urmare a sancțiunilor economice impuse Rusiei, a devalorizării rublei și a scăderii nivelului de trai al rușilor, cele mai multe grupuri erau de români, astfel că și aici se putea spune că românii au luat cu asalt Valea Iordanului! ***Multe grupuri erau cu preoți în frunte, cu fanioane sau steaguri tricolore. Altele erau conduse de ghizi laici locali, adică evrei români stabiliți în Israel, care aveau petrecute după gât panglici late tricolore, de care era atârnat ecusonul.***

Maica Sintichia știa din anii precedenți că locul de lângă Râul Iordan va fi evacuat înainte de venirea Patriarhului, așa încât ne-a condus de la început pe o peluză pe care am stat până la sfârșit și de unde am văzut foarte bine.

La ora 11.45, auzim de departe loviturile înfundate ale zecilor de tobe, sunetele stridente ale trompetelor și plânsul cimpoaielor. Venea Prea Fericitul Teofil, Patriarhul Ierusalimului, însoțit de un sobor de arhieriei și preoți din multe țări. De la noi a participat IPS Teodosie, Arhiepiscopul Tomisului și PS Varsanufie, Episcopul Râmnicului și Vâlcei. Cu acesta din urmă, oarecum cunoștințe de la hramuri pe când era episcop vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor, tocmai îngenuncheasem seara, în același timp, vizavi unul de altul, la Piatra Ungerii de la intrarea la Sfântul Mormânt.

Atât înainte de venirea Patriarhului dar mai ales **în timpul slujbei, mulțimea căpăta tot mai mult culoarea albă**. Fiecare își cumpărase din timp, cu cinci dolari, câte o cămașă albă de bumbac, lungă până peste genunchi, pe care acum o îmbrăcase și cu care urma să intre în apă. Se vorbea că e bine să fie păstrată toată viața și apoi folosită ca veșmânt la înmormântare.

Slujba de sfințire a apei Iordanului a durat ceva mai mult de o oră, până pe la ora 13.00. Spre sfârșit, Patriarhul a aruncat o cruce de lemn în apă, s-a dat drumul la un porumbel alb și, în același moment, s-au aruncat în apă trei-patru bărbați, pentru a scoate crucea din apă; gest simbolic, pe care Prea Fericitul l-a repetat de trei ori. ***Au fost ani în care câte un porumbel, după ce se rotea prin văzduh, s-a întors pe umărul Patriarhului, alteori pe cârja patriarhală, alteori pe capul acestuia, spre marea bucurie a mulțimilor, care vedeau reconstituite consemnările celor patru evangheliști: la Botezul Domnului, Duhul s-a pogorât din cer ca un porumbel și s-a oprit peste El.***

La câteva secunde după acest al treilea moment sacru, apa Iordanului care, așa cum am mai spus, curgea spre dreapta, spre Marea Moartă, a început să curgă ușor înapoi, mai exact, a început să curgă în sus, înapoi spre stânga, în diagonală, spre malul iordanian, la un unghi de 35-45 de grade. Am putut urmări această schimbare de direcție a apei pe care o așteptam toți, cu cel mai mare interes, timp de vreo două minute căci, după aceea, nerăbdătorii au început să se iordănească, astfel încât nu se mai putea percepe mișcarea apei.

Pentru a ne scălda în Iordan, mai întâi trebuia să mergem la niște corturi mari, albe, de dimensiunea celor militare, separat bărbații de femei, unde ne dezbrăcam aproape complet și îmbrăcam cămașă albă. Apoi, cu îmbrăcămintea în mână și picioarele goale, ne așezam la o coadă lungă și anevoioasă, dar complet albă de la cămașile de pe noi, la care se aștepta în liniște și cu răbdare.

De-a lungul malului Iordanului era o podișcă de lemn, lată de vreo patru metri, care intra în Iordan, de pe care coboram în apă și pe care apoi urcam, veșnic udă de la atâtea corpuri și cămași șiroinde. Pe această podișcă ne lăsam

hainele. Dacă se udau, ceea ce se întâmpla inevitabil, nu mai avea nicio importanță: era apă din Iordan!

Foarte curios era faptul că și în apa Iordanului, ca și în biserici, majoritare erau tot femeile, deși ele sunt mai sensibile, mai delicate decât bărbații, iar apa Iordanului era destul de rece! Și totuși, unele dintre aceste mironosițe intrau în apă până la genunchi, altele până la brâu, iar altele se scufundau în apă, până peste cap, de trei ori! După aceea, cele care aveau părul mai scurt se rezumau la a și-l presa bine cu palmele, dinspre frunte spre ceafă, de două-trei ori, după care ieșeau afară din apă. Cele cu părul lung, scuturau capul energic de câteva ori, storceau bine părul, după care iar scuturau capul, ca să-l despletească, înainte de a ieși din apă.

M-am scufundat și eu de trei ori, până peste cap. Deși după ce ieșeam din apă mergeam înapoi la corturi destul de lejer, fără grabă, nu am văzut pe nimeni învinețit, dârdâind sau clănțănind din dinți de frig! Și era, totuși, 18 ianuarie! Și iar, foarte curios, cămășile de pe noi, deși apa Iordanului este roșcat-gălbui, au rămas albe, chiar înainte de a se fi uscat complet!

Reveniți la autocar, am mers câțiva kilometri spre nord, pe o șosea paralelă cu Râul Iordan, de-a lungul graniței cu Iordania, unde pe partea stângă a șoselei ne însoțea un șanț lat și adânc. Era șanț antitanc pe care Israelul l-a săpat și menținut, pentru a preîntâmpina un atac prin surprindere venit de pe malul stâng al râului.

Părăsind această fâșie, am ajuns la ***Mănăstirea „Sfântul Gherasim de la Iordan”***, construită pe locul unde Maica Domnului a alăptat Pruncul a treia oară, fugind spre Egipt, de frica lui Irod. Prima oară L-a alăptat la Betleem, a doua oară pe drum, iar a treia oară aici, unde se mai păstrează grota. Aflând aceasta am rămas fascinat, pentru că, de la Betleem și până aici este un drum greu, de vreo 50 de kilometri, cu foarte multe urcușuri și coborâșuri.

„Sfântul Iosif, chiar dacă era înaintat în vârstă, era foarte sănătos și rezistent, căci pictorii îl înfățișează mergând pe jos, conducând măgărușul de căpăstru. Maica Domnului adeverește ca fiind unica ce a născut fără dureri, căci altfel o lăuză obișnuită nu ar fi rezistat pe o așa distanță, călare pe măgăruș și cu Pruncul în brațe. Unde mai pui că a trebuit să și alăpteze! Cât despre rezistența Pruncului nou născut, orice comentariu e de prisos! Și apoi, cu atâtea drumuri și drumeaguri întortocheate și intersectate, parcurse în mare parte pe timp de noapte, cum de nu s-au rătăcit?! Cineva a afirmat cu toată certitudinea că au fost călăuziți de stea!

Sfântul Gherasim a ales locul respectiv pentru a se nevoi, ajungând un mare ascet. În cele șapte săptămâni din Postul Paștelui, nu mânca și nu bea absolut nimic, lua doar Sfânta Împărtășanie. Prieten apropiat avea un măgăruș, cu care căra apa și altele necesare traiului. Într-o zi, aude un leu răgând de durere, venind spre el. Avea o așchie în labă. Sfântul i-a scos așchia și l-a oblojit până s-a vindecat complet. Drept recunoștință, leul nu l-a mai părăsit! Atunci, sfântul i-a dat o ascultare: să însoțească măgărușul când mergea să care apă.

Numai că, într-o bună zi, leul s-a întors fără măgăruș. Ce se întâmplase? În timp ce leul era plecat la vânat, iar măgărușul rămăsese singur, a trecut o caravană care l-a furat.

Ajuns leul singur acasă, sfântul i-a zis: „Pentru că ai mâncat măgărușul, sau nu ai avut grijă de el, acum să cari tu apa în locul lui! I-a făcut un atelaj pe măsură (așa cum este pictat în biserica nouă a Mănăstirii Turnu de lângă Cozia) și l-a trimis după apă.

Mergând leul după apă, într-o zi vede o caravană în care era și măgărușul. A rupt-o la goană după caravană, încât beduinii s-au speriat de moarte și au rupt-o și ei la fugă. Leul a luat măgărușul și s-a întors cu el la Sfântul Gherasim. Bucurie mare pe toți trei: sfântul că a venit măgărușul, măgărușul că și-a regăsit stăpânul, iar leul că a putut face dovada nevinovăției sale, că nu l-a mâncat! Măgărușul avea însă pe spinare doi desagi, pe care desfășcându-i sfântul, mare i-a fost bucuria văzând că erau plini cu bijuterii și aurării. Sfântul Gherasim a fost luminat de Dumnezeu să zidească această mănăstire, care îi poartă numele.

În timpul său, obștea număra până la zece călugări care, de asemenea, trăiau într-o rânduială foarte aspră: cinci zile pe săptămână stăteau doar în chilie unde lucrau diferite obiecte de mână din care făceau milostenie și câștigau cele necesare, perioadă în care ieșeau doar la slujbe și în care mâncau doar pâine uscată, curmale și beau un pahar cu apă pe zi. Sâmbăta și duminica ieșeau la Sfânta Liturghie și se împărtășeau. În aceste două zile serveau împreună masa care, de data aceasta, era compusă din legume și vin. Rânduiala aceasta, cu mici schimbări, se păstrează până în zilele noastre. **Sfântul Gherasim de la Iordan se sărbătorește pe 4 martie. Tradiția spune că la moartea sfântului, leul s-a așezat pe mormântul său pe care nu l-a mai părăsit până a murit, străpuns de durere.** Acestea se întâmplau pe la mijlocul secolului al IV-lea.

Vatra mănăstirii este mică, dar foarte atrăgătoare. Până a ajunge la mănăstire, se parcurge o alee de palmieri, lungă de vreo 200 m, pe care se leapadă toată grija cea lumească, iar în fața intrării este un părculeț foarte îngrijit, care conferă lăcașului de cult o personalitate aparte. În curte, papagali enormi, indiferenți privirilor noastre, sparg cu ciocul lor încovoiat semințe cu coajă groasă, alături de multe alte păsări cântătoare și pastelat colorate, care dau un aspect paradisiac. Se vizitează grota unde Sfânta Familie a poposit și în care după aceea s-a nevoit Sf. Gherasim. Specificul locului este marcat de faptul că aici se găsește o icoană în care Maica Domnului alăptează Pruncul, spre veșnica aducere aminte că aici L-a alăptat a treia oară.

Mănăstirea este pe cât de renumită, pe atât de bogată. Cât am stat, în permanență, pelerinii erau serviți cu sarmale cu arome specific orientale, sau cu pilaf cu stafide, toate de post, căci era ajunul Bobotezei pe stil vechi. Părintele stareț Hrisostom este un bun gospodar: crește 4.000 de cămile și 5.000 de măgari, sute de porumbei și sute de găini ouătoare. Primește gozuri de orez, câte un vapor întreg din America Latină. Ține aceste ferme pentru a obține venituri pentru

mănăstire și pentru a asigura locuri de muncă. Efectivul de măgari și cămile este păstrat intangibil și cu scop strategic, pentru o eventuală nenorocire apocaliptică dacă nu s-ar mai putea produce energie electrică și combustibil pentru mașini iar transporturile ar putea fi paralizate. Atunci ar putea deveni un fel de salvator, putând să care cu animalele sale de povară tone întregi de mărfuri la un singur transport!

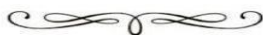
Pe 19 ianuarie, ziua de Bobotează pe stil vechi: Sfânta Liturghie și slujba de sfințirea aghiazmei celei mari în **Biserica Învierii Domnului**, lateral dreapta, 7-8 metri de Sfântul Mormânt, oficiată de **Prea Fericitul Patriarh Teofil, patriarhul Ierusalimului**, însoțit de un sobor lung de arhierei, preoți și diaconi din multe țări. Lume multă, din multe seminții. Așa cum văzusem ieri la Râul Iordan, și aici aveam să constat că românii au luat cu asalt Ierusalimul!

Când s-a ajuns la Tatăl Nostru, prima dată s-a spus în grecește, firav. Apoi în rusește, și mai firav. **Când a început să se spună în românește, biserica a început să răsunе de mulțimea credincioșilor, care încercau să-și facă simțită prezența și să arate cine și cât de mulți suntem noi, românii!** La sfârșit, am fost aghiazmuți chiar de Patriarh! M-am întâlnit, pe cât de întâmplător, pe atât de emoționant, cu mai multe cunoștințe din țară! Ulterior aveam să aflu cu uimire și multă apreciere că sunt români care vin în Israel și de două-trei ori pe an: de Crăciun, de Înviere, Schimbarea la Față ori Adormirea Maicii Domnului!

Toate obiectivele de la Sfântul Mormânt (Sfântul Mormânt, Piatra Ungerii, Biserica Sfântului Mormânt, ș.a.) sunt înconjurate de un zid înalt și acoperite de o cupolă strivitoare. **Biserica Învierii**, la rândul ei, are turle, sub acest edificiu. În partea de sus, pereții au arcade goale, ne zidite, în care porumbeii și-au făcut cuiburi, de unde zboară de colo-colo și guruiesc în timpul slujbei, ceea ce a constituit ceva curios doar la început, după care părea ceva firesc și nu mai băgam de seamă. Nu au sobe, căci nu sunt necesare, acolo neexistând gerul Bobotezei ca la noi. În schimb, arcadele goale permit o ventilație naturală a aerului, atât de necesară, în perioadele călduroase ale anului.

În toate zilele acestui pelerinaj, de dimineața de la ora șapte până seara la ora zece, eram într-o febrilă activitate, acumulând un volum mare de imagini, trăiri și informații care, ajungând în țară, nu mi-au dat pace până nu le-am așternut pe hârtie. **Dar tihnă am căpătat abia când au început să fie publicate de această prestigioasă revistă.** Chiar dacă există multe informații în spațiul public cu privire la Țara Sfânta-Israel, poate că **materialele publicate în revista „Periscop” aduc unele aspecte noi pe care, neîndoielnic, curiozitatea i-ar putea împinge pe cititori să le trăiască personal, prin vizitarea locurilor creștinismului timpuriu.**

-Sfârșit-

MOZAIC CULTURAL

LECȚIE DE ISTORIE ȘI MANUAL DE JURNALISM

Alexandru Omeag

Recent, la Editura Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România, sub egida Institutului de Sociologie al Academiei Române și UZP, a văzut lumina tiparului o carte inspirată din istoria presei, care va rămâne, cu siguranță, un punct de referință pentru toți cititorii și cercetătorii interesați de originile și evoluția celei de-a patra puteri în stat. Volumul, intitulat **„Ideile fundamentale ale dreptului Presei”**, semnat de savantul **Dimitrie Gusti**, fondatorul Școlii românești de sociologie, re apare într-o ediție îngrijită de trei reputați oameni de cultură, **dr. Ioan C. Popa**, **dr. Mihai Milca** și **regretatul Neculai Trandafir**. Toți trei, **membri activi ai UZPR**, se regăsesc, la loc de cinste, **în conducerea și paginile Revistei „Periscop”**, și nu de azi, de ieri!

Din densitatea de opinii, teze și concepte formulate de-a lungul timpului de filosofi, cercetători sau pasionați de arta cuvântului, marele savant român reține pe cele care aveau să-și confirme ulterior viabilitatea și, la rândul său, formulează o serie de evaluări proprii, multe de mare actualitate.

Obiectiv reformatoare la începuturile ei, **presa a devenit tot mai mult una de partid, polemică și subiectivă**, care integrează într-un tot unitar „scopurile de informare și preocupările tendențioase cu cuceririle tehnice și cu spiritul întreprinzător capitalist”. O publicație de

succes se bazează pe un management eficient, „serviciu strălucit de informații, colaborări scriitoricești plătite din belșug” și funcționează, în general, cam „după aceleași principii ca oricare altă întreprindere iscusit condusă”.

Libertatea presei și opiniile pro sau contra în legătură cu **limitele, responsabilitatea sau raporturile cu autoritatea statală** sunt analizate pe larg, concluzia fiind una singură: **Presa - unul dintre marile bastioane ale libertății – nu va putea fi niciodată îngrădită decât de guverne despotice.**

Raporturile dintre autoritatea statală și libertatea presei au înregistrat, în timp, diferite abordări, în funcție de evoluția societății și, mai ales, de emanciparea componentei civile a acesteia. Astfel, în *Statul absolutist*, exprimarea liberă a ideilor era privită ca o putere mistică, monopolizată de un

număr restrâns de „eretici” și, prin urmare, interzisă; *Statul polițienesc* recunoștea creativitatea individuală, dar se simțea responsabil de protejarea autorităților de orice exprimări critice; În *statul democratic* – pe care Dimitrie Gusti îl numește „cultural” – presa devine o forță independentă, iar guvernul reglementează activitatea acesteia prin legi speciale.

Nicăieri și nicidecum nu a existat însă o libertate a presei nelimitată, fără responsabilități, având în vedere sensibilitatea domeniului și ***rolul ziariștilor de formatori de opinie***. Pentru că, la rândul ei, opinia publică, factor creator de drept, reprezintă o forță reală, unanim recunoscută, de care trebuie să se țină seama. Ea este produsul unei anumite atitudini a populației față de evenimente și probleme de interes general și nicidecum o sumă sau o medie a părerilor individuale.

Și, aici, ***statul poate apela la reglementări administrative sau chiar legislative, care să descurajeze abuzurile și să pedepsească eventualele delict de presă***. Dintre toate măsurile posibile, nu recomandabile, ***cenzura a fost și rămâne cea mai nocivă și distrugătoare pentru dreptul la libera exprimare***. „Cenzura, cel mai eficient dintre toate mijloacele de prevenție prohibitive, s-a aflat în toate epocile în centrul luptei duse pentru libertatea presei; ea tăgăduiește în chipul cel mai incisiv principiile statului de drept, întrucât încredinează nu doar fapta, ci și simțămintele care se sustrag judecății statului”.

Am lăsat la urmă o idee care m-a urmărit încă de la primele pagini ale lecturării cărții, citite „cu acul”, și cu care, de fapt, intenționez să-mi încep dizertația. Cum socoteala de-acasă nu se potrivește cu cea din târg, am avut o mare surpriză, este drept plăcută: când am ajuns la „***Cuvântul de încheiere***”, semnat de Doru Dinu Glăvan, până de curând președintele Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România, plecat și el la cele veșnice, mi-am dat seama că „am ratat startul”.

Lăsând la o parte invidia profesională firească a oricărui gazetar, mai ales a unuia ca mine, ajuns ceva mai târziu în branșă, ***subscriu întrutotul concluziei distinsului jurnalist: Suntem în fața unei cărți de excepție, „un veritabil ABC al presei moderne, util deopotrivă tinerilor gazetari dar și maeștrilor consacrați ai condeiului, profesorilor de la școlile de jurnalism și, desigur, tuturor celor interesați într-un fel sau altul de această nobilă profesie a ziaristicii”***.

DIN ZIARE ADUNATE

Petru Neghiu

Reluăm rubrica „Din ziare adunate...” într-un format nou, după necesare clarificări la nivelul colegiului de redacție: ne vom axa pe teme care reflectă un grad mai înalt de preocupare a presei în perioada de referință a revistei.

Campania împotriva Bisericii Ortodoxe Române a fost o constantă a unei anumite „părți” a presei, care a ajuns la atacuri absolut mârșave atât la instituție ca atare, cât și la ierarhi, preoți, slujitori ai Bisericii, încât în „Romania liberă”, editorialistul Marius Ghilezan se întreabă: „Cine finanțează campania împotriva Bisericii Ortodoxe?” din care redăm pe larg mai multe pasaje.

- „Vechii jurnaliști de investigație din România se întreabă de unde atâtea surse financiare pentru o publicație de nișă, precum *Recorder.ro*. Reportajul anchetă „Catedrala Prădării Neamului” a avut țeavă nu glumă, pentru viralizare, dar și bani pentru investigație... Celebrul ziar de stânga din S.U.A., „*The New York Times*” a acuzat că România este pe primul loc în lume la numărul de decese per capita, în urma infectării cu Sars-Cov-2. Vinovați ar fi unii dintre ierarhi care au denunțat vaccinurile ca fiind opera diavolului... La scurt timp de la apariția ultimelor atacuri asupra bisericii, primim pe whatsapp un site de tip crowdfunding „*Să fie lumină!*” Proiectul este exclusiv finanțat de public”, scrie în rubrica „Susțineți-ne!” Onoratul public, „larg la pungă”, este informat că deja s-au strâns 60.000 de euro... ca vechi jurnaliști români știm că niciun proiect de tip „pay for view” n-a prins în România. Cum de au strâns colegii noștri activiști de media această sumă uriașă rămâne o enigmă... Paradoxal, articolul din „*The New York Times*” apare exact când ministrul de externe al României face o vizită în S.U.A. Un fel de *welcome* din partea presei de stânga... Autoarea Natasha Frost este din țara cangurilor. A fost reporter la *Quartz*, unde a compus texte despre călătorii și turism, cultură, istoria alimentației și politică britanică, printre alte subiecte. A crescut în Noua Zeelandă și Singapore și este absolventă a Universității din Oxford și a Școlii de Jurnalism Columbia.

Toate sursele susțin că finanțările vin dintr-o singură direcție. Cotidianul „*The New York Times*” este deținut de familia Sulzberger, care mai are și „*The Globe*” din Boston...”

În final, Marius Ghilezan conchide: „Cine finanțează campaniile împotriva bisericilor. Aceleași ONG-uri progresiste, sponsorizate de donatorii ideologiei neomarxiste!”

- Numai că nici românașii noștri nu se lasă mai prejos, fie doar să ne referim la „*Cațavencii*” unde, fiecare număr (săptămânal), nu doar la mișto-urile „muc și sfârc”, dar și în editoriale (Doru Bușcu) lansează săgeți otrăvite la adresa Bisericii Ortodoxe și a ierarhilor săi, interesant că nu și la adresa altor culte:

„Biserica susține campania de vaccinare, dar Patriarhul Daniel nu s-a vaccinat, deși pe corpul său se văd urmele sedentarismului și arghirofiliei. Sau poate, o fi ajuns și Patriarhul Daniel la vorba din popor că Dumnezeu îi ia pe cei mai buni dintre noi.”

În loc să se documenteze de ce Patriarhul Daniel, ca și ceilalți patriarhi ai României „se îmbracă în alb” – sunt convins că nu știu - acești ziarști îl numesc *Marele Alb* (marele alb fiind o rasă de suine) și arghirofil (lacom de bani) numai că și Papa romano-catolic se îmbracă tot în alb, de ce? credem că mai trebuie... investigat.

Spre lauda tuturor, patriarhii României au fost buni „manageri”, începând cu primul dintre ei, Miron Cristea, fost prim-ministru, continuând cu Justinian Marina care a condus BOR prin nevolniciile vremilor totalitare, sau vrednicul de pomenire Teoctist, fără să-i excludem, cum spuneam, pe toți ceilalți. Cât despre Catedrala Națională, a Mântuirii Neamului, n-ar fi de mirare ca unii de-alde ăștia „ziarici”, cum le spune un adevărat ziarist, Răzvan Ioan Boanchiș de la „*Național*”, să ceară dărâmarea ei, cum cerea un „prostobou” (citât din același ziar) în 1990, dărâmarea „Casei Poporului”, din păcate, era vorba de un artist plastic, dar fără prea mare operă.

Încheiem referirile la „*Cațavencii*” cu o „apreciere” dintr-un editorial: „*BOR este stat în stat...*” Din punctul nostru de vedere, este vorba tot de superficialitate (sau rea-credință) în cunoașterea regulilor/legilor cultelor (în speță a cultului ortodox). Ar fi bine să ne spună simpatica, de altfel, revistă „*Cațavencii*” câte ceva și despre *Statul VATICAN*, cu „acte în regulă” de stat în stat!! Dacă BOR a ajuns la așa o perfectă organizare ca Vaticanul, pare a fi un fapt laudabil!!!

Limba română – „averea” românilor și „firea” lor, așa își intitulează Irina Petraș articolul din „*România literară*”; iar noi constatăm că tema preocupă presa și, putem deduce, măcar o parte a intelectualilor din țara noastră, dacă nu chiar o parte a populației. Mai ales că, după cum se exprimă autoarea „aud tot mai dese lamentări cum că limba ne-ar fi în suferință, că e schimonosită și hărțuită din toate părțile...”, dar că „descopăr, din nou, că nu mă pot înscrie în corul bocitoarelor...” căci „cazul limbii române de azi nu e decât o exagerare, chestiunea e mai complicată. Mai întâi, nu numai politicieni și ziarști agramați avem, ei sunt doar mai prezenți în văzul lumii, iar aceasta, lumea, e predispusă dintotdeauna la generalizări pripite și ...solistice. Apoi, poți întâlni români de toate vârstele – tineri mulți printre ei! – care folosesc o limbă română corectă, nuanțată, expresivă, deși unii dintre ei sunt ... politicieni sau ziarști. Tot astfel, dacă nu ești politician sau ziarist nu înseamnă că ești un bun stăpânitor de limbă română... că există tineri absolvenți de școli românești care nu pot lega două fraze ca lumea nu e vina lor. Dacă școala nu-și (mai) împlinește „datoria vieții sale” (cum zicea Vasile Pârvan) de a învăța școlarul să gândească și să facă pasul de la gând la vorbă meșteșugită, asta înseamnă că nu-și gândește ea însăși rostul și rolul, cât să le pună în vorbe limpezi, demne de dus mai departe...”

-, „E minunat, emoționant și înălțător că avem, de opt ani încoace, o „Zi a limbii române” ... dar ar fi și mai minunat dacă ne-am deprinde să credem că fiecare zi a anului e o zi a limbii române... căci „ziua limbii” se pierde ușor în puhoiul de „zile” al calendarului planetar... E o inflație de „Zile” proclamate și recunoscute de organisme sus-puse... avem puzderie de zile pro sau contra: a gândacului de Colorado, a sărutului, a somnului, a vrăbiei, a vântului, a pisicii, a fericirii, a mersului pe jos, a spălatului pe mâini, contra discriminării etc.

- Și parcă în ton cu nota optimistă a Irinei Petraș, ziarul „*Lumina*” al Patriarhiei Române titrează: „Peste 3000 de cuvinte noi în dicționarul normativ al limbii române”. Autoarea Elena Gabriela Zamora se află în dialog cu Adina Dragomirescu, director la Institutul de Lingvistică al Academiei, care precizează:

- „Institutul va publica ... o nouă ediție a Dicționarului ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române – DOOM... care va cuprinde 3500 de cuvinte noi față de ediția din 2005, în care au fost introduse 2500 de cuvinte noi...”

„Sigur că cele mai multe cuvinte noi sunt de origine engleză, aceasta este tendința de îmbogățire a limbii române (și a altor limbi) în prezent: all-inclusive, take away, breaking news, fake news etc. Sunt însă și cuvinte care au o „haină românească, dar urmează modele străine, adesea internaționale: accesoriga, acidifiant, adresabilitate etc... – sunt cuvinte care pătrund prin traduceri din presă, publicitate, produse noi, mâncări, băuturi, precum și cuvintele pandemiei: coronavirus, coronasceptic, izoletă etc... Introducerea (unor cuvinte noi) – înseamnă îmbogățire. Ce e vechi nu e neapărat mai frumos, este doar mai expresiv. Și ce e nou este însă necesar pentru că poate exprima în română realitățile curente... Limba este în pas cu evoluția societății, iar acțiunile urmează și ele îndeaproape acest proces... Nu cred că trebuie (lingviști) să decidem ce cuvinte acceptăm sau nu în limbă, ci să ne gândim cum le scriem și le rostim corect... Sunt vorbitori care respectă perfect normele și alții care le ignoră complet. Din punct de vedere legal, suntem, obligați să respectăm normele din DOOM... însă nu putem controla lucrurile mai departe. Imaginați-vă cum ar fi să se dea amenzi pentru încălcarea normelor ...” Și totuși, adăugăm noi, într-o țară numită Franța se mai dau și astfel de amenzi!!!

Una caldă, una rece, să vedem și ceva mai puțin ... optimist. În „*Flacăra lui Adrian Păunescu*”, articolul „*Emisiunile trece, perlele rămâne*”, al lui Andrei Păunescu ne stârnește râsul, dar și ... plânsul ne dă târcoale.

- „**Ne unește** o limbă și o cultură comună... La mulți ani Republicii Moldova... 30 de ani de incertitudini, **zbateri dar** și curaj. **Fie** ca următorii 30 de ani să fie plini de prosperitate, democrație și stat de drept... **Stiu că acest** lucru se poate face acum doar în marele proiect al Uniunii Europene. Curaj, frați moldoveni! **Determinarea** voastră din ultimul an este o lecție... **Sper**, să ne regăsim împreună în Uniunea Europeană” (Iulian Bulai, Facebook, 27 august 2021)

Bulai dixit! Vedi Bulai e pot muori! Citește Bulai, apoi râzi de mori! În afara dezacordului dintre subiect și predicat exact când e vorba de limbă (*cultura*

și limba ne unește), avem o salbă întreagă de perle, un binemeritat ligament de flatulație (*bă-și*), virgulă lipsă înaintea lui dar (probabil că regulile de punctuație nu sunt destul de progresiste), cacofonia „că+ac”, folosirea improprie a cuvântului *determinare*.

Bulai este – auziți năzbâtie- președinte al Comisiei de Cultură, Arte, Mijloace de informare în Masă din Camera Deputaților!”

- „Acolo sunt cel puțin zece persoane care s-au infectat în ultima săptămână. Unul dintre ei a și murit.” (Costin Soare, *România TV*, 28 august 2021)

Care „unul dintre ei”?? Era vorba de *persoane*, la feminin. Nici măcar în situația în care toți cei 10 ar fi bărbați nu s-ar putea spune la masculin: *unul dintre persoane*.

- „Stâlpul a intrat la un metru jumate în pământ.” (Antena 3, 28 august 2021)

Dar dotat mai era, trebuie să recunoaștem asta! Tare! Ioi! Un metru jumate în pământ, plus ce-a mai rămas pe afară... Pardon, era vorba de un stâlp, n-am fost atenți și n-am auzit prima silabă de la „stâl-pul”. Scuze! Subiectul era șantierul cu probleme de la Cluj-Napoca, dar ligamentul falic tot rămâne, așa că prezentatorii trebuie să aibă mai multă grijă la exprimare.”

- „Alin a făcut infarct la 27 de ani după căsătorie” (pe ecran, *România TV*, 29 august 2021)

Topica proastă și lipsa virgulei duc la confuzii majore. Bietul om avea, la momentul decesului, 27 de ani și se căsătorise de trei ani. Circumstanța agravantă este, în context, și virgula nescrisă pe ecran, care lasă să se creadă că bărbatul a făcut atac de inimă la 27 de ani după nuntă. Abia atunci? Cel mai clar ar fi fost așa: *După căsătorie, Alin a făcut infarct la 27 de ani.*”

- „Editia de astăzi este o editie care stă cu semnul muzicii și a dansului.” Răzvan Fodor, *Celebrity Splash: Vedete la apă, Antena 1*, 29 august 2021)

Minunata prezentare ne arată o bogăție incomensurabilă de imaginație, vocabular luxuriant și cunoaștere gramaticală: o repetiție supărătoare, un cuvânt prost ales (*cu* în loc de *sub*) și un articol posesiv dezacordat (*a* în loc de *al*). Altfel spus, cu astfel de cuvinte, vorbitorul a plonjat în bazin direct pe burtă (au!).”

- „Sufletul și mintea a vrut, corpul n-a mai putut.” (Edi Stancu, *Celebrity Splash: Vedete la apă, Antena 1*, 29 august 2021)

Acest dezacord între subiect și predicat ne-a lovit în plin, ca un val de apă stătută, aruncat din băltoacă direct în ochii trecătorilor ca un șofer analfabet și impertinent. Păcat că n-a dus totul până la capăt, spunând: *corpul n-au rezistat.*”

- „E acolo și Emanuel și Ana.” (Vorbește lumea, *Pro TV*, 31 august 2021)

Ce se-ntâmplă, oameni buni? V-ați înțeles să nu mai respectați acordul, la final de august? *Vorbește lumea* că trebuia folosit pluralul: Emanuel și Ana *sunt*.”

- „În asteptarea Băncii Naționale, cum ar fi evoluat lucrurile! (*Digi24TV*, 31 august 2021)

Greșită și confuzionantă este aici alegerea cuvântului *așteptarea*, pus la singular. Ideea era de *așteptări*, adică de *previziuni, prognoze, calcule* ale BNR față de o problemă financiară.”

- „Noi restricții **mai ales în special** în ceea ce privește nunțile.” (Digi24TV, 31 august 2021)

Știrea cu un pleonasm la loc de frunte. Păi, dacă-i petrecere, să ne facem de cap tautologic: *Deci așadar, cu deosebire și anume în particular evenimentele private și de familie vor avea de suferit și de suportat restricții și privațiuni, dar însă și limitări. E nasol rău, totuși cu toate acestea e greu, în schimb și dificil.*”

În încheiere, cităm cu titlu de concluzie un paragraf din articolul Irinei Petraș: „Ca toate celelalte limbi, limba română e o „închidere deschisă”. Ea definește și delimitează o anume raportare la lume, dar suportă atingeri din afară și operează ea însăși pătrunderi în alte limbi, fără a-și pune în pericol identitatea. Orice limbă care dispare duce cu ea un neam întreg, o enciclopedie identitară...”

CUVÂNT DE ÎNVĂȚĂTURĂ

CULTUL CELOR ADORMIȚI ÎN DOMNUL

Preot dr. Mirea Vîrtejanu

După ce Domnul Dumnezeu a luat țărână din pământ, a făcut pe om „după chipul Său, după chipul lui Dumnezeu” (**Fac.1,27**) și a suflat în fața lui suflare de viață și s-a făcut omul ființă vie, apoi a sădit o grădină în Eden și a pus acolo pe omul care-l făcuse, ca s-o lucreze și s-o păzească, dându-i, apoi, poruncă: „Din toți pomii din rai poți să mănânci, iar din pomul cunoștinței binelui și răului să nu mănânci, căci în ziua în care vei mânca din el, vei muri negreșit!”. ” (**Fac.2,16-17**). Prin acest păcat al neascultării, a intrat păcatul în lume, și prin păcat moartea, iar omul nu dorește să vină la cunoștința Adevărului.

După numărul celor cinci simțuri date de Dumnezeu omului, cinci sunt căile pe care ni le arată Sfânta Scriptură: **calea morții, calea vieții, calea judecării, calea osândei veșnice și calea slavei dumnezeiești**. Prin citirea Sfintei Scripturi și cugetarea la aceste cinci căi, ne închinăm lui Dumnezeu cu duhul și cu adevărul. Câți citesc Sfintele Cărți și cugetă deseori la aceste cinci căi, aceia îi dau lui Dumnezeu și mintea și sufletul lor, fiind adevărații și fericiții închinători ai lui Dumnezeu. Cel care citește despre calea morții, pe care vor merge toți oamenii, acela va găsi cuvintele spuse de Dumnezeu lui Adam: „Căci pământ ești, și-n pământ te vei întoarce.” (**Fac. 3, 19**). Și va citi mai departe că păcatul a adus moartea, căci „precum printr-un om a intrat păcatul în lume și prin păcat moartea, astfel și moartea a trecut la toți oamenii.” (**Romani 5, 12**). Află apoi despre urmările păcatului primilor oameni, izgonirea lor din rai și din slava lui Dumnezeu, în pământul plin de mărăcini și ciulini, adică de strâmtori și necazuri, de sudori și osteneli, unde trupul cel stricăcios se risipește, după moarte, în pământul din care, a fost luat.

Citind Noul Testament, la evanghelia după Matei 22, 31-32, Domnul nostru Iisus Hristos îi mustră pe saducheii (care nu credeau în înviere și nici în nemurirea sufletului) „Iar despre învierea morților, au n-ați citit ce vi s-a spus vouă de Dumnezeu, zicând: Eu sunt Dumnezeul lui Avraam și Dumnezeul lui Isaac și Dumnezeul lui Iacob: Nu este Dumnezeul morților, ci al viilor, Moartea a fost biruită de învierea lui Hristos

Domnul Hristos ne spune că cei care vor împlini cuvintele Sale vor dăinui în Împărăția veșnică a lui Dumnezeu: „Atunci cei drepți vor străluci ca soarele în Împărăția Tatălui lor. Cine are urechi de auzit să audă.” (**Matei 13,43**). În evanghelia de la Luca, la cap.16,19-31, întâlnim parabola despre un bogat (căruia nu i se dă numele) și un sărac care se numea Lazăr. Viața celor doi era diferită în

societatea respectivă, unul în mare veselie și celălalt în mare sărăcie. După moartea acestora aflăm din sfânta evanghelie că „rolurile” celor doi s-au inversat. La versetul 25, bogatul primește un răspuns din partea lui Avraam: *„Fiule, adu-ți aminte că ai primit cele bune ale tale în viața ta și Lazăr, asemenea pe cele rele; iar acum aici el se mângâie, iar tu te chinuiești,”* La rugămintea bogatului de a trimite pe Lazăr la frații lui să le spună ce trebuie să facă pentru a nu ajunge și ei în acel loc de chin, Avraam i-a răspuns că au pe Moise și pe proroci și trebuie să asculte de ei, iar dacă nu ascultă de aceștia nu vor crede nici dacă ar învia cineva dintre morți.

Moartea trupestă nu întrerupe această unire cu Hristos, ci ea face ca unirea cu Hristos să fie mai deplină pentru că viața este Hristos, iar momentul desfacerii de trup facilitează un acces mai deplin la această comuniune cu Hristos care începe de aici și se continuă în viața viitoare. Există o credință, potrivit Noului Testament, într-o existență dincolo de moarte și că incorporarea în Hristos asigură continuitatea existenței creștine dincolo de finalul pământesc. Aici pe pământ avem Biserica luptătoare, iar în ceruri avem Biserica biruitoare.

Despre pomenirea celor adormiți, în Epistola Sfântul Apostol Pavel găsim îndemnul către evrei, în Cap. 13, 7: *„Aduceți-vă aminte de mai marii voștri, care v-au grăit vouă cuvântul lui Dumnezeu; priviți cu luare aminte cum și-au încheiat viața și urmați-le credința.”*

Privind la cei care se luptă cu moartea, vede pe omul sărac ca și pe împăratul slăvit, zăcând pe pat, chinându-se, tăvălindu-se, neputând a fi ajutat de nimeni, pentru că nici bogăția, nici dregătoriile pentru care s-a ostenit atât în viața sa, nici doctorii, nici prietenii, nici rudele, nici fratele, nici tatăl și nici mama lui nu pot cu nimic să-l ajute în ceasul morții.

Averile, palatele, slugile, aurul, argintul, pietrele scumpe, toate câte are, le lasă pe pământ. Nu ia cu el decât un rând de îmbrăcăminte, care va putrezi și va rămâne în pământ, după puțin timp. Deschide mormintele, îndeamnă Sânta Scriptură și vezi frumusețea obrazului, floarea tinereților, podoaba trupului; vezi dacă poți, care este cel bogat și care este cel sărac; care este împăratul și care este ostașul. Vezi capetele încoronate și mâinile care țineau sceptrurile, cu trupurile cele îmbrăcate cu porfiră; vezi și trupurile oamenilor, care purtau haine proaste și rupte; toate sunt una și aceeași, adică putreziciune, țărână și pământ. Cunoașterea realităților acestei lumi trecătoare, în care este numai umbră și vis, gonește orice dorință după lucrurile omenești și aduce în inima noastră năzuința sufletului către bunătățile cerești și nestricăcioase.

Când iudeii căutau să-L omoare pe Iisus, pentru că vindeca în ziua sâmbetei pe cei bolnavi și pentru că zicea că Dumnezeu este Tatăl Său și găsimu-L în templu, adresându-se lor, Iisus le-a zis: ***„Adevărat, adevărat zic vouă: Cel ce ascultă cuvântul Meu și crede în Cel ce M-a trimis are viață veșnică și la judecată nu va veni, ci s-a mutat din moarte la viață. Adevărat, adevărat zic vouă, că vine ceasul și acum este, când morții vor auzi glasul Fiului lui Dumnezeu și cei ce vor auzi vor învia. Căci precum Tatăl are viață în Sine, așa***

I-a dat și Fiului să aibă viață în Sineși I-a dat putere să facă judecată, pentru că este Fiul Omului. Nu vă mirați de aceasta; că vine ceasul în care toți cei din morminte vor auzi glasul Lui, și vor ieși cei ce au făcut cele bune, spre învierea vieții, iar cei ce au făcut cele rele, spre învierea osândirii. Eu nu pot să fac de la Mine nimic; precum aud judec; dar judecata Mea este dreaptă, pentru că nu caut voia Mea, ci voia Celui care M-a trimis.” (Ioan 5, 24-30).

În vremurile noastre, se obișnuiește ca cei ce au în familia lor pe cineva bolnav să nu cheme preotul din parohia respectivă de a-l spovedi și împărtăși; aceștia sunt canalizați mai mult pe superstiții decât pe învățăturile Bisericii, spunând că dacă bolnavul vede pe preot poate să moară cât mai repede. Pe ei nu-i interesează viața veșnică ci traiul aici pe pământ, cât mai dulce. După trecerea la Domnul, cei din familie, sunt dezorientați, neștiind cum să procedeze în continuare, cu pomenirile (unii dintre ei nici nu vor să mai audă de așa ceva), ci sunt interesați de împărțirea averilor, spunând - *morții cu morții și vii cu vii!* Le aduc câte o coroană la mormânt și plătesc unora să le tămâieze mormântul și să le aprindă câte o lumânare. Pomenirile de nouă zile, trei săptămâni, șase săptămâni, trei, șase, nouă luni și la împlinirea anului de la deces, nu se mai fac. Sfinții părinți spun că așa cum noi nu purtăm grijă de pomenirea înaintașilor noștri, așa nici noi nu avem parte, de la urmașii noștri, de pomenire!

Despre coroanele pe care atât păgânii, cât și creștinii le purtau înaintea morților, în timpul funeraliilor, care împodobeau mormintele, scriitorul bisericesc ***Tertulian*** critica acest obicei. În logica sa, coroana devine un fel de idolotită. Intransigența și rigorismul caracteristic lui ***Tertulian*** se văd prezente și în ceea ce privește obiceiul coroanelor funerare. Acestea trebuie puse în legătură cu dorința lui de a-i feri pe creștini de orice formă de idolatrie, prezentă, după el, în întreaga viață a societății păgâne. Mesajul lui era că, creștinul trebuie să caute doar coroana pe care i-o dă Domnul: „*Fii credincios până la moarte și-ți voi da cununa vieții*” (***Apocalipsa 2, 10***).

Îndemnând creștinii să fie credincioși până la moarte, îi asigură de primirea cununii cerești, dacă vor duce lupta cea bună.

Clement Alexandrinul vedea în folosirea coroanei pericolul abaterilor spre plăcere, lascivitate și idolatrie, folosindu-se la „*sărbători și petrecerile cu vin*”. El nu respinge frumusețea florilor și nici utilitatea parfumurilor și esențelor, totul a fost creat de Dumnezeu pentru bunăstarea omului, dar întotdeauna în raport cu nevoile sale și niciodată ca o funcție a opulenței și luxului. Întrucât coroanele, spunea el, au fost puse în slujba neplăcută a demonilor, trebuie să ne depărtăm de ele pentru cugetul nostru. (***Pedagogul, II, VIII, 72, p.272***).

Dacă sunt fericiți, morții nu mai au nevoie de flori, iar dacă sunt nenorociți, nu se pot bucura de ele. În liniștea în care trăim, în aceeași liniște ne pregătim înmormântările. (***Minucius Felix, PSB, vol. 2 p.393***).

Ceea ce constatăm din scrierile scriitorilor bisericești este că unii dintre aceștia nu au fost de acord cu aducerea coroanelor mortuare, iar alții au fost de

acord cu ele. Părintele Ilie Cleopa nu era de acord cu aducerea coroanelor la înmormântare, spunând că nu ajută mortul cu nimic!

Eusebiu de Cezarea, în Viața lui Constantin cel Mare, amintește de cununa pe care creștinul virtuos o va primi din mâna Mântuitorului Hristos: „Ascuns și nefolosit tot s-ar dovedi darul virtuții, dacă duhul răutății nu i-ar opune ispita unei vieți întortocheate și pline de sminteală. De aceea îi este și virtuții pusă înaintea o cunună, în timp de Dumnezeu Cel Preaînalt” (Sf. Vasile cel Mare, în Omilia a V-a, la Sf. Muceniță Iulita.)

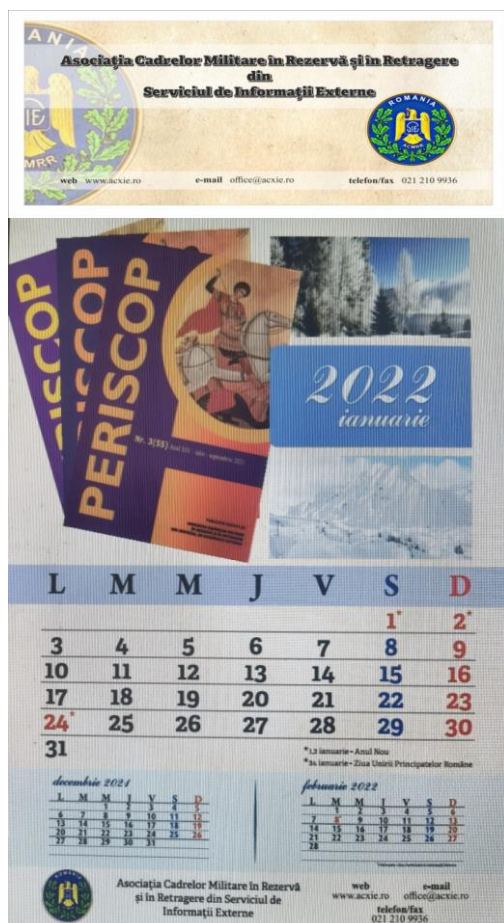
„Sufletele dreptilor sunt în mâna lui Dumnezeu și chinul nu se va atinge de ele. În ochii celor fără de minte dreptii sunt morți cu desăvârșire și ieșirea lor din lume li se pare mare nenorocire. Și plecarea lor dintre noi, un prăpăd, dar ei sunt în pace. Chiar dacă, în fața oamenilor, ei au îndurat suferințe, nădejdea lor este plină de nemurire. Și fiind pedepsiți cu puțin, mare răsplată vor primi, căci Dumnezeu i-a pus la încercare și i-a găsit vrednici de El. Ca pe aur în topitoare, așa i-a lămurit, și ca pe o jertfă de ardere întreagă i-a primit. Străluci-vor în ziua răsplătirii și ca niște scânteii care se lasă pe miriște, așa vor fi. Ei vor înțelege adevărul, ca unii care și-au pus încrederea în Domnul; cei credincioși vor petrece cu El în iubire, căci harul și îndurarea sunt partea aleșilor lui. Cei nelegiuți vor fi pedepsiți după cugetul lor cel viclean, pentru că nu le-a păsat de cel drept, iar de Dumnezeu s-a depărtat. Defăimătorii înțelepciunii și ai învățăturii sunt ticăloși, și nădejdea lor este deșartă și ostenele lor fără de folos și lucrurile lor netrebnice” (Înțelepciunea lui Solomon 3,1-11).

DIN ACTIVITATEA ASOCIAȚIEI

● În **ședința Consiliului director din 15 decembrie 2021**, au fost aprobate bugetul de cheltuieli pentru trimestrul I/2022 și modificarea Regulamentului de organizare și funcționare a Fondului pentru ajutor de deces, la acesta din urmă fiind aduse unele îmbunătățiri privind grila sumelor de care vor beneficia în viitor cei îndreptățiți. Totodată, au fost discutate unele măsuri preliminare, în perspectiva Adunării generale de dare de seamă și alegeri din primăvara anului viitor.

● Cu prilejul intrării în Noul An, Consiliul director și redacția Revistei Periscop lansează, în premieră, un **calendar al asociației**, inițiativă care se dorește a fi permanentizată.

Cu prilejul Sărbătorilor de iarnă, Consiliul director al ACMRR-SIE și Colegiul de redacție al revistei Periscop adresează membrilor Asociației, colaboratorilor și cititorilor noștri sincere urări de sănătate, viață îndelungată, bucurii și noi împliniri, alături de toți cei dragi și apropiați.

LA MULȚI ANI, 2022!

